

INDEX PRO CIRCULARIBUS A. 1883.

	Pag.
Assecuratio schol.	2
Áta	83
Baán	13
Barátur	72
Báta	87
Barbély	13
Bató	44
Beck	78
Bencze	48
Bereczk	84
Bezedek	61. 83
Bicsérd	47
Bozsok	39
Bröder	39
Calendarium „Sz. Család“	82
Chlebik	82
Cser	78
Csontos	16
Czapáry	44
Czikó	62
Data statist.	3. 86
Decreta Indulg.	49
Diós-Berény	84
Dinnyeberki	87
Dispens. matrim.	25
Döbrössy	88
Dráva-Sz.-Márton	71
Duna-Földvár	46
Encyclicae de Rosario	73
Examen synod.	15. 78
Exhibitio oper. aurifabr.	45
Extract. matric.	38
Feked	49
Fekete	60
Festa S. Benedicti etc.	71
Fischer	49
Fischl	35
Franciscalum ordo	63
Frantich	26
Fröhlich	14
Fundus docent. regnicol.	51
Glatt	4

	Pag.
Götz	16
Greksa	16
Györkö	44. 84
Gyümölcsény	88
Halvax	62
Hanny	84
Haragó	60
Horváth	84
Kakasd	42
Kácsfalu	26
Kálóczy	72
Károly	16
Keseries	26
Keszű	15
Klein	44
Kis-Hajmás	4. 83
Kiss	84. 88
Koltay	40
Koncz	44
Koszoru	13
Kovács	25. 35. 60
Kövesdy	78
Lauš	44
Lazur	25
Lengyel	43
Linguae hung. instit.	17
Magenheim	44
Magyar	25
Magyar tört. képesarnok	59
Maráza	4. 39
Maronics	13
Matrim. milit.	79
Mikó	4. 25
Molnár	44
Möcsény	25. 62
Mucsi	47
Nagy-Kozár	88
Nagy-Szokoly	42
Néma	14
Németh	44
Német-Keér	61
Oboli Petri	2. 36

	Pag.
Officia votiva	62
Ozora	60
Ózd	47
Paári	42
Paks	49
Palatin	15
Pastorales	5
Pecuniae fundat.	25
Péhm	44
Pellérd	82
Pfleger	42
Philippovics	40
Pintér	16. 48. 78
Pitthord	13
Pozsgay	25
Prikler	84
Proksch	25. 44
Rathmann	44. 78
Razgha	84
Reiner	78
Rézbányai	44
Róder	15
Rónay	16
Sárok	42. 47. 84
Schmidt	25. 35
Scholarum matricae	85
Schultz	25
Seraph. Handbuch	39
Silberstein	60
Sina stipend.	14
Sipos	25. 44
Societas S. Ladislai	61

	Pag
Somberek	47
Spiesz	16. 25
Stallenberger	49
Stephania principissa	41. 49
Streicher	60
Szalczér	44
Szellő	87
Székely	35
Tannfy	82
Tájékozó	87
Theses theol.	15
Theses docent.	27
Tolna	62
Tóth	44
Troll foundationes	1
Tymbrum	38. 46. 61
Udvar	26
Ujváry	44
Uniones docent.	27
Vaiszló	13
Várad	44
Véménd	43
Vogl	25
Wagner	88
Walter	16. 26
Warga	4. 44
Weisz	4
Zsiga	60
Zsizsnyovszky	78
Zsuljevics	78
Zvonicsek	16. 25. 44

I.

120

1883

Subsidium e fundatione Illmi ac Rssmi Francisci Troll pro egenis et in- (Subsidium
firmis sacerdotibus facta anno 1882. resolutum est: Francisco Kiss emerito sacerdotum
parcho Baranyavárensi; Stephano Komáromy parcho in Felső-Iregh; Joanni e fundatione
Plosszer emer. parcho Mszlaensi; Christophoro Péhm cooperatori in Olasz; Franc. Troll.)
Joanni Simonka emer. parcho Szálkaensi; Augustino Herr parcho Véméndensi; Leopoldo Fischer parcho Fekedensi; Antonio Szauter parcho Görcsönyensi; Adolpho Wagner Curato Tengődensi; Aloysio Takács Curato in Čepin.

Singulus praefatorum presbyterorum summam 100 flm a. v. sibi obvenientem erga praesentandam recognitionem apud Rssmum D. Aloysium Girk Canonicum utpote fundationis huius Curatorem levare poterit.

121

1883

E fundatione Illmi ac Rssmi Francisci Troll sequentes docentes obtinent (Subsidium
pro anno 1882. subsidium: docentium e
fundatione

E Districtu Quinque-Ecclesiensi: Michael Tiringier docens in Szaboles-Bánya. Franc. Troll.)

" " Németiensi: Stephanus Miltenberger docens in Egerszeg.

" " Sz.-Lőrinczeni: Paulus Sznopek, docens Bicsérdensis.

" " Siklóseni: Sebastianus Weber, docens Kövesdensis.

" " Dardensi: Joannes Heid, docens Laskafalvensis.

" " Baranyavárensi: Nullus est propositus; subsidium obtinet Petrus Pammer docens Siklóseni.

" " Mohácseni: Joannes Tobel, docens Liptódensis.

" " M. Kéméndeni: Joannes Laufer, docens Véméndensis.

" " Bólyeni: Georgius Póró, docens Kis-Budmirensis.

" " Pécsváradensi: Georgius Marschal, docens Berkesdensis.

" " Mágocseni: Franciscus Hipp. docens Maróczaensis.

" " Gödrensi: Andreas Hübner, docens Jenőensis.

" " Szigetvárensi: Martinus Graf, docens Mosgóensis.

" " Valpóensi: Julius Burian, docens Bizovacensis.

" " Dlj. Miholceni: Franciscus Wagner docens Marjancensis.

" " Bonyhádensi: Petrus Bitter, docens Aparensis.

E Districtu Dombóvárensi: Franciscus Istovics, docens Várongensis.
 „ „ Értényensi: Franciscus Horváth, docens Tengődensis.
 „ „ Simontornyensi: Emericus Perczel, docens Ozoraensis.
 „ „ Duna-Földvárensi: Antonius Tumó, docens Paksensis.
 „ „ Szegzárdensi: Joannes Nemes, docens Bátaensis.
 „ „ Völgységensi: Joannes Baumann, docens Szárászensis.

Notatur, quod Fratres Districtus Baranyavárensis nullum docentium proposuerint, neque huius foundationis mentionem in protocollo fecerint; quodve alii e Districtibus unum solummodo loco trium designaverint. Inviantur respectivi ad relegendum tenorem Circularium sub Nro 2198/1880. dimissarum.

Nominati superius docentes apocham de 50 flnis, tymbro 19 cr. provisam via Officii VADiaconalis Rssmo Antonio Dobszay, Canonico, Cassae gener. fund. dioecesanæ Administratori submittant, qui eisdem summam competentem eadem via admanuari curabit.

122

1883

(Oboli Petri.)

Serie praesentium provoco DD. Parochos, ut obolum Petri, quo adhuc restant, usque feriam IV. Cinerum inomisse Officio dioecesano submittant.

Sunt autem restantes:

a) e primo Semestri parochiae: Bakonya, Battina, Bedegh, Berement, Bogdása. Colonia Mont., Dombóvár, D.-Földvár, Gyula-Jováncza, Herczegszőlős, Hetvehely, Kárász, Kis-Székely, Lakócsa, Lapáncsa, Lúcs, Nagy-Vejke, Pécsvárad, Püspök-Lak, Sumony, Tamási, Tótkeszi, Vaiszló, Vörösmart, Závod, Zomba.

b) e secundo semestri parochiae: Apar, Babarcz, Bakonya, Báta, Battina, Bedegh, Berement, Bodony, Bogdása, Bozsok, Bükösd, Čepin, Colonia Mont., Diós-Berény, Dombóvár, Duna-Földvár, Duna-Szekcső, Dlj.-Miholjác, Felső-Ireg, Gyula-Jováncza, Harkanovce, Herczegszőlős, Hetvehely, Hosszúhetény, Ibafa, Kajdacs, Kárász, Keszü, Kisasszonyfa, Kis-Székely, Kónyi, Kömlőd, Lakócsa, Lapáncsa, Laskafalu, Lúcs, Magyar-Hertelend, Maiss, Mária-Gyúd, Mária-Kéménd, Mariance, Mocsolád, Mohács ad S. Mich., Monostor, Mosgó, Nagy-Mányok, Nagy-Vejke, Német-Keér, Paári, Pécsvárad, Pellérd, Pinczehely, Podgajce, Püspök-Lak, Quinque-Ecclesiae ad S. Franc., Ráczmecske, Radikovce, Siklós, Šljivoševce, Sumony, Szajk, Szakál, Szakes, Szántó, Szegzárd, M.-Szék, Szt.-Erzsébet, Szt.-Iván, Sümeg-Szt.-László, Tamási, Tevel, Tolna, Tótkeszi, Vaiszló, Valpó, Varasd, Vaszar, Veliskovce, Viljevo, Vókány, Vörösmarth, Závod, Zomba.

123

1883

(Assecratio
aedium scho-
larium.)

Subsequentes Circulares Exc. R. H. Ministerii Cultus et publ. Institutionis cum Ven. Clero Curato communicans, provoco concernentes DD. Parochos, ut omni meliori modo communitates, quibus aedium scholarium conservatio incumbit, adigant, quo aedes istae contra incendiū periculum assecurentur.

Vallás és közoktatási m. kir. ministertől. 33002. sz. A kir. tanfelügyelőségek útján hozzám érkezett jelentésekből sajnálattal vettem tudomást azon körülményről, hogy egyes hitközségek iskolaépületeiket tűzkár ellen nem biztosítván, midőn ilyen nem biztosított épület a lángok martalékává lesz, s a hivek saját erejükből azt felépíteni nem képesek, a tankötelesek gyakran hosszabb időn át oktatásban vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon rendetlenül részesülnek, néha pedig az iskolai épület fel sem építtetik, holott ha biztosított iskola égle, annak helyreállítása a hitközség csekély hozzájárulásával rövid idő alatt létesíthető.

Miért is van szerencsem a főt. egyházmegyei hatóságot tisztelettel felkérni, hogy a hitközségek figyelmét a tűzkár biztosítás rendkívüli előnyeire újól felhívni méltóztassék. Budapest 1882. november hó 8-án Trefort.

124

1883

Pro stricta observantia communico litteras Regnicolaris Officii Statistici tenoris sequentis :

(Data statistica.)

Országos m. kir. statistikai hivatal. 7418/1882. szám. Van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy az 1882. évre vonatkozó népmozgalmi adatok felvételére szolgáló füzeteket az illető lelkészek között leendő kiosztás végett 250 példányban, külön csomagban a mai postával küldöttem meg Nagyméltóságodnak.

Bátor vagyok ennél fogva Nagyméltóságodat tisztelettel felkérni, méltóztassék a kérdéses füzeteknek az illető lelkészi hivatalokhoz leendő mielőbbi szétküldését eszközölni, azok pontos kitöltését a lelkész uraknak meghagyni s őket utasítani hogy a betöltött füzeteket az illetékes törvényhatóság közegeinek (szolgabíróknak, polgármesternek) minden további sürgetés bevétele nélkül mielőbb de legfeljebb 1883. évi február hó 15-ig közvetlenül küldjék be, honnan azok rendes közigazgatási eljárások illetőleg megyék szerint rendezve fognak ezen hivatalhoz be-terjesztetni.

Nem mulaszthatom el ez alkalommal Nagyméltóságodat aziránt is tisztelettel felkérni: méltóztassék a felvételi füzetek szétküldésekor egyidejűleg intézkedni:

hogy a lelkész urak az anyaegyházhoz tartozó fiók és leányegyházakat akár van népmozgalmi adat akár nincs adat, a füzet czimlapján okvetlenül felsorolják, miután ezen hivatalnak nem lehet arról tudomása, hogy ebben vagy abban a községben az év folyamában nem fordult-e elő népmozgalmi s hogy nem feledékenységéből vagy szándékosan hagyatott-e ki. — Az ily mulasztások az itteni nyilvántartást felette megnehezítik és számtalan időtrábló levelezéseknek és oknélküli zaklatásoknak képezik kutforrását; továbbá, hogy az olyan anyaegyházak, melyeknek fiók és leányegyházai más törvényhatóság területén vagy más járásban fekszenek, annyi füzetrel láttassanak el a hány járás területére terjed az illető anyaegyház lelkészkedése, mivel itt a népmozgalmi adatok nem egyházi hanem közigazgatási beosztás szerint kell, hogy feldolgoztassanak s ezért a lelkész két vagy három közigazgatási járásban fekvő fiókegyházainak adatait-tartozzanak azok bár egy

anyaegyházhoz, -egy és ugyanazon füzetben fel nem sorolhatja, hanem tartozik minden járás részére külön füzetet kiállítani s az illető szolgabírósághoz beküldeni:

Fogadja kérem Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását. Budapest, 1882. december hó 7-én. Az országos m. kir. statistikai hivatal főnöke. Keleti Károly miniszteri tanácsos.

125

1883

(Concursus
pro statione
docentis in
Maráza)

A marázai kántortanítói állomásra f. é. február 20-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme a következő: 1-ször. Minden háztól (körülbelül 80) fél nyolczada buza. 2-or. Minden pártól (körülbelül 100) egy nyolczada buza. 3-or. Minden telkes pártól (körülbelül 40) 1 kosár kukoricza. 4-er. Minden pártól 5 iteze bor. 5-ör. Földje 10 hold, melyet ő maga miveltet. 6-or. Vasárnapi oktatásért 21 frt. o. é. 7-er. 30 meter fa, melyből az iskolát is kell fűteni. 8-or. Az urodalomtól 120 frt. — Van lakása, mely áll 2 szobából, konyhából, pinczéből. A tanítási nyelv: magyar, német és horvát.

Pályázni szándékozők az egyházkerületi tanfelügyelőséghez Mária-Kéméndre (u. p. Szederkény) küldjék folyamodványaikat.

126

1883

(Concursus
pro statione
docentis in
Kis-Hajmás.)

A felső-mindszenti anyaegyházhoz tartozó kis-hajmási tanító-állomás betöltésére f. é. február 15-ig pályázat nyittatik. A folyamodványok a kerületi tanfelügyelőséghez Magyar-Székre küldendők.

Jövedéke Kis-Hajmás községtől: 1) Minden telkes pártól $\frac{1}{8}$ búza, 12 font széna és 10 o. é. kr. 2) Minden kisházás- és zsellérpártól $\frac{1}{8}$ rozs és 10 kr. o. é. 3) Minden szőlős gazdától 4 iteze bor. 4) Minden iskolás gyermektől 40 kr. o. é. 5) Vasárnapi oktatásért 10 frt. o. é. 6) Harangozásért minden pártól 5 iteze buza. 7) 84 frt 24 kr. tőkének 6%. 8) Két ül tűzifa. 9) 6 hold jóminőségű föld. A legközelebb ujjáépítendő tanítói lak 2 lakszoba, konyha, élelemtárból és pinczéből fog állani. Ezenkívül lesz $\frac{3}{4}$ hold házi kertje.

Szatina községtől: 1) Minden telkes pártól $\frac{1}{8}$ búza, 12 font széna és 10 kr. o. é. 2) Kisházás és zsellérpártól 50 kr. o. é. 3) Minden szőlősgazdától 4. iteze bor. 4) Minden iskolaköteles gyermektől 40 kr. o. é. 5) Vasárnapi oktatásért 5 frt. o. é. 6) másfélöl fa. 7) Az urodalomtól 2 hold jóminőségű föld.

A két községben van összesen 105 telkespár. 33 kisházás és 12 zsellér.

(Personalia)

Emmanuel Varga administrator Herczegszőlősen sis missus est cooperator ad Olasz. Joannes Weisz missus est cooperator e Tolna ad Báttaszék. Ignatius Glatt pariter ex Olasz ad Tolna.

Erecta in Szegzárd-Ujváros parochia, parochus nominatus est Georgius Mikó. Capellanus localis ibidem.

Datum Budapestini die 17-ma Januarii 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

QUINQUE-ECCLESIIIS,

TYPIS LYCEI EPISCOPALIS (C. FESZTL.)

II.

Venerabiles Fratres et Filii Dilectissimi!

163

1883

Inter dulcissima amoris et miserationis divinae pignora, quae, dives in misericordia, Deus ad salutem suorum, in Ecclesiam, regnum suum terrestre, illocavit nostrum, Venerabiles ac Dilectissimi Fratres et Filii, vitae institutum eminet, novae scilicet Legis Sacerdotium, sacro leviticorum ordine a saeculis praemonstratum et flagrantissimo caritatis affectu in Coena Domini ordinatum.

(Litterae
Pastorales
pro S.
Quadragesi-
ma.)

Cujus nostri ordinis et ministerii quanta sit dignitas et excellentia tum ex eo consequitur, quod fidei, quae omnium bonorum radix est et fundamentum, praedicandae, conservandae, et dilatandae officium eidem concreditum est; tum quod cetera mysteria, per quae omnis vera justitia vel incipit, vel coepta augetur, vel amissa reparatur (Trid.) sine illo partim confici nequeant et administrari, partim solenni careant ritu et cultu religioso. (Cat. rom.)

Quaecunque enim labile genus nostrum exposcit Dei miserantis munera, sacratissimo Jesu Christi Sacrificio promerita, et impetranda: ea omnia collata nobis Sacerdotibus hostiam offerendi et peccata remittendi potestate suppeditantur. Quae bina potestas humanae virtutis et intelligentiae omnem rationem et modum adeo excedit et superat, ut huic sacerdotali dignitati nostrae nihil in terris par, aut simile queat inveniri.

Hinc est, quod Patres antiqui ubi miram Dei, in celsa Sacerdotum novae Legis institutione clarescentem dispositionem considerant, quadam velut animi profusione abrepti, sacratum nostrum ordinem summum Dei et Spiritus Sancti munus, miraculum stupendum, ornamentorum maximum immo omnium apicem laudare, dignitatem sacerdotalem admirabilem et prorsus divinam, ipsaque angelorum majorem depraedicare non vereantur. (S. Ambros. S. Ephrem. S. Gregorius M.) „Hos quos Dei Omnipotentis Angelos appellamus, (i. e. Sacerdotes) inquit S. Joannes Chrys., ipsis praetulit Angelis. Sicut enim non Angelos sed semen Abrahae apprehendit ad faciendam redemptionem; sic non Angelis, sed hominibus, solis inquam Sacerdotibus, Dominici Corporis et Sanguinis commisit consecrationem.

Quum vero tanta sit, ad quem Deo vocante eveci sumus, Ordinis nostri, dignitas eo meliora procul dubio nos aemulari oportet charismata; et quo melioris

Testamenti ministri ab ipso Filio Dei electi sumus, eo majore spiritus ardore nobis connitendum: ut, quod professione sumus, actibus monstremus, quo nomen congruat actioni, actio respondeat nomini. (s. Ambros.)

Ad quae ut solertius contendamus, invitant sacratiores, Christi exemplo sanctificati s. Quadragesimae dies; qui cum sint dies poenitentiae, sunt hoc ipso dies purgationis, dies illuminationis mentis, et spiritus, dies reparationis et sanctificationis, ac per hoc consecrandae illius perfectionis; quae cunctis qui Christi sunt, sine mensura proponitur, in nobis vero, ceterorum ad salutem ministris sacris, i. e. sacerdotibus, ipsa nominis professione exigitur.

1. Hujus autem, quam sancta nominis nostri professio requirit, perfectionis prima mensura ipsa fides est, quae, sicut salutis humanae generatim, initium, ita sacerdotalis justitiae quoque origo est; sine qua nullus unquam Deum promeruit, nullus perfectionem ascendit; sine qua proinde nihil in nobis sanctum, nihil castum, nihil vivum et dignum, quod, famulatu nostro, Deo exhibere valeamus.

Ideo Sancta Mater Ecclesia in eadem fide, quae coecos illuminat et justos augmentat, sacerdotes quoque suos consecrat, in ipso sacrae ordinationis actu, professionem sanctae fidei ab iis exposcens. Quo satis innuitur eos primum et potissimum lumine fidei clarescere oportere, per quos totus in orbe terrarum mundus fidei et religionis exordia sumit, et ulteriora capit incrementa. Nec aliud propter officium divinum, perpetua haec et quotidiana oratio cleri, symboli fidei recitatione incipit, et finit, quam ut nunquam non probe memores simus fidem esse primum et continuum perfectionis nostrae fulcrum, et fundamentum.

Et hujus quidem fidei praesidio, robore, lumine et solamine vel maxime nunc dierum indigemus, quibus vix aliud, pastorum vigilantia procul, seductionis a fidelibus pericula avertit; quibusve quaelibet sectandi licentia ad quasvis a fide aberrationes viam pandit, immo portam aperit.

Oportet quidem Christum regnare, donec ponat inimicos scabellum; sed vero siquando nunc, ubi unis ferme et solis fidei praesidiis stamus, alta memoria tenendum et nobis quam diligentissime rememorandum, quod Apostolus ait: „Sanctos per fidem vicisse regna, fortes factos in bello, operatos fuisse justitiam, et adeptos repromissionem.“ (Hebr. 11.) Et alte animo figenda illa fiducia, quam itidem Apostolus cordibus et animis ingerere contendit, cum asseverat: „Haec est victoria fides nostra.“

Bonam itaque militiam militemus Venerabiles FF. et Filii Dilectissimi, retinentes fidem, et exemplo apostolorum assidue rogantes Dominum, ut eam in nobis adaugeat! Orantes item, per omnem orationem et deprecationem, omni tempore in spiritu pro invicem ne deficiamus; vigilantes etiam pro omnibus sanctis, ne quis credentium, deficiente fortassis exemplo et merito nostro, naufragium in fide patiatur.

Quoniam vero, Dilectissimi, fides, quam in baptismo custodiendam et in sacerdotio praedicandam suscepimus, in viva et vivifica illa communione ecclesiastica viget, solidatur et conservatur, quam divinus Auctor fidei nostrae in hyerarchica con-

stitutione Ecclesiae suae sanctae tribuit, et in qua ejus unitatem etiam extus visibilem sanxit: ideo fideli quidem, inter vos ipsos, et mecum vinculo sociati, et ut chorae citharae coaptati, satagite; ut, quemadmodum omnes undique fideles ad Sedem Apostolicam confluere oportet, ita et in hoc, mecum sentientes, tenerrima nunquam non pietate beati Petri successorem, Patrem omnium nostrum, et infallibilem Magistrum, quam impensissime suspicite, et veneremini, fidelesque curae vestrae concreditos suspicere et venerari docete. Ita siquidem tuta erit fides nostra, innixa Ei, apud quem incorrupta servatur haereditas, ex qua omnes, qui sunt undique, christianos quaerere oportet quid credendum, quid sentiendum, quid tenendum sit.

Hac prompta pietate et fideli adhaesione fiet, ut, devotus integrae veritati, sacerdos non modo damnet, quae Ecclesia per os Petri damnat; et improbet pariter, quod illa improbat; verum et tenerrimo nunquam non mentis obsequio prosequatur et expleat ea omnia, quae vel in votis Ecclesiae sunt, vel piis desideriis vel nutibus.

Et hujus quidem tenerae pietatis, paucissimis procul, egregia documenta prae buistis, vel in laudabili illo zelo, quo provocationi meae ex more parentes, negotium obolorum S. Petri procurastis eo cum eventu, quem mox, ut collectae anni lapsi mihi exhibiti fuerint, oculis vestris subjiciam; ut de fructu operum vestrorum mecum gaudeatis et consolemini.

Pergite Venerabiles ac Dilectissimi porro quoque filialem adhaesionem pandere indefessi conatus operibus; quae centuplam vobis et vestris referent benedictionem; sensa subjectionis et reverentiae undique fovebunt et adaugebunt; dum oportuna vobis occasionem praebent fideles cohortandi ad eam, quam summi Pastoris Jesu Christi in terris vicario omnes debent pietatem, precibus etiam pro salute ejus interponendis, contestandam.

2. At vero, ut monet s. Ambrosius, fides non exercitata langvescit et crebris, otiosa, tentatur incommodis. Sacerdos quippe esse debet non modo veritatis divinae custos, verum etiam legis et veritatis Dei interpres; dux hominibus in itinere ad patriam coelestem. Nequit autem gravissimis his ac simul honorificissimis suis muniis facere satis, nisi scientiae et doctrinae praesidiis apprime sit instructus. A quo enim fideles legem Dei requirent, si labia sacerdotis sui non custodiunt scientiam? Aut unde et a quibus fictitiae culturae et falsi nominis scientiae disseminatores, qui lumen evangelii restringere, et erroribus impietatis dominium vindicare, sicque saluti Christifidelium obesse contendunt, revincuntur et a fidelibus arcebuntur: si lux nostra non lucet, ut glorificetur Pater, qui in coelis est?

Certe ignorantia sicut in omnibus, ita, vel maxime in sacerdotibus Dei innumerorum mater est errorum. (conc. Tolet. IV.) Et quemadmodum verissimum est: „praedicatores coelestium rerum, immortalitatem omnibus, quibus eorum sermo aspersus fuerit, conferre:“ (s. Hilarius.) ita prorsus indubium est „sacerdotem, qui legem Dei nesciendo delinquit, peccatis suis etiam populum involvere, — et, quos doctus relevare potuerat, secum simul per imperitiam gravare.“ (Laurent. Justin.)

Quodsi itaque Apostolus audita fide et charitate Colossensium ipsis fide-

bus precatur orans, ut, qui fide jam sunt adeo laudandi, porro etiam in scientia crescant inquiens, ideo et nos, ex qua die audivimus, non cessamus pro vobis orantes et postulantes, ut impleamini agnitione.... in omni sapientia et intellectu spirituali.... ut ambuletis digne Deo.... crescentes in scientia Dei (Cap. 1.) tu sacerdos dux et magister fidelium, qui eos docere debes, te ipsum non docebis?

An ignoras iudicium durissimum, quod ignaris sacerdotibus per prophetam minatur Deus: quia tu repulisti scientiam, et ego repellam te (Hose.)? Aut honorem parvi facis, quo Dominus ipse bene doctos praecones dignos habet, cum ait: qui fecerit et docuerit hic magnus vocabitur in regno coelorum. (Matth. 5.)

Ita et ego, Domino nostro parens, magni faciam et praecipuo praesuleo studio suspiciam et prosequar semper omnes eos inter vos Venerabiles et Dilectissimi Fratres, qui caetera praeter, et non neglectis iis, quae secus vi muneris et officii vocationis facienda sunt, humanis pariter et divinis studiis sedulo intenti, solidam omnis generis culturam sibi comparare sategerint eo fine, ut cuncta rationis et cognitionis conamina ad supremam religionis christianae metam dirigenda esse suadeant, et omni meliore modo persuadeant; cumprimis vero eos, qui dotes ingenii a Deo acceptas acquirendae quanto uberiori scientiae ecclesiasticae sacraverint, quo subin sive probati magistri, ac vindices veritatis salvificae esse, sive oppositiones falsi nominis scientiae qua voce, qua scriptis, revincere contendant.

Haec omnia acquiretis ex bonis libris; non illis, qui inebriant curiositate non caritate, implent non nutriendos, inflant non aedificantes, ingurgitant non confortantes; (s. Bernard.) verum solide eruditus, bene fundatus, et quorum auctores sapiunt ad sobrietatem; cumprimis vero ex iis, qui vos penitus respiciunt, libris sacris et theologicis, quorum suppellectili aliqua jam e seminario providemini, et ampliorem dummodo discendi ardorem non exuat, vobis successive comparare grave non erit. Uberiores dein eruditionis fontes suppeditabunt scripta SS. Patrum, et majora Theologorum volumina, e quibus, pro modulo virium et rationibus adjunctorum vestrorum, sine intermissione aliqua delibantes, aut etiam uberius haurientes, multum ad salutem prodesse poteritis primum vobis quidem, tum vero et aliis vobis creditis, aut credendis.

Atque haec, scientiarum, cumprimis sacrarum, in clero promovendi ratio caussa exstitit, cur, Literis Apostolicis „Singulari quidem“ de Anno 1856. die 17. Martii conformiter in concilio Provinciali Strigoniensi anno 1859 statutum fuit: Ut in singulis Dioecesium Districtibus vice-archidiaconalibus congressus habeantur. Et in his thema theologicum, quod cujusvis anni initio ab Ordinario proponetur, quodve quivis sacerdos usque 50-um aetatis annum, nisi ab Episcopo ob graves rationes dispensetur, elaborare debebit, discutietur. Elaboratis singulorum, in scriptum redactis, post concertationem in corona fratrum institutam, Ordinariatui exhibendis. Quod ipsum

hujus nostrae Quinque-Ecclesiensis Ecclesiae Synodus dioecesis anno 1863. celebrata transsumpsit et injunxit. Tit. V. §. 2.

Cum magno animi dolore experior saluberrima ista et indigentis temporum nostrorum omnino apprime convenientissima, summaeque auctoritatis decreta a longo jam tempore in hac dioecesi haudquaquam observari. Quamvis enim non desint in unoquoque Districtu singuli, qui teneriore conscientia, jussis parentes, etiam seniores jam et pridem parochi, idmodi obligationem ad amussim explent; longe tamen major pars vestrum huic officio suo deest.

Quod ne ulterius fiat, neve in detrimentum continuae eruditionis vestrae, saluberrima idmodi decreta negligantur, omnes, eorum vi obligatos, serio moneo, immo virtute debitae mihi obedientiae his ipsis ordinibus obstringo.

3. Quantacunque tamen sit sacrae scientiae necessitas, et in vobis ornamentum nihilominus sanctitate, et vitae sacerdotalis pietate destituta, haec idmodi scientia, merito carebit et pretio. Sicut enim sapientia prius instrui oportet et tum alios instruere; — primum lux fieri et tum alios illuminare: ita prius oportet ad Deum appropinquare, et tum alios adducere; prius sanctificari et postea alios sanctificare.

Ac profecto si jam ii, veteris Foederis Sacerdotes, qui incensum, et panes offerebant et vasa ferebant Domini, sancti esse debebant; (Levit. 5.) quanto magis sanctae et immaculae vitae obligatione tenemur nos, qui non jam panes propositionis, sed ipsum corpus et sanguinem Domini Christi offerimus; qui non umbrae futurorum, et figuris inservimus, sed ipsi veritati, sacerdotis aeterni, novique testamenti Mediatoris Deum inter et homines vice et legatione fungentes; et quibus illud exemplum, quod sequamur, propositum est, ut dicere possimus fidelibus cum s. Paulo: „imitatores mei estote, sicut et ego Christi,“

In vos enim Venerabiles ac Dilectissimi Fratres homines oculos conjiciunt, et ex vobis sumunt, quod imitentur. (Trid.)

Verissimum est, quod s. Joannes Chrysost. de sacerdotibus dicit: „Ut ipsorum praeclara gesta multis prosunt ad par studium excitandum, sic et ipsorum vitia alios ad virtutum exercitium segiores efficiunt, et ad laborem bonorum operum torpentes. (de sacerdotibus. 3.) Et recte opinatur s. Gregorius M. dum affirmat „neminem in Ecclesia plus nocere, quam sacerdotem, qui perverse agens nomen et ordinem sanctitatis habet; pastorem namque per abrupta gradientem, grex, pro humanarum rerum conditione, facile sequitur ad praecipitium.“ (reg. post.)

Tristes experimur molimina, quibus hodie multi, principiis liberalismi fascinati, suggestionibus heterodoxorum faventes et obedientes: jam scholas catholicas evertere, jam Ecclesiae jus in educationem juventutis negare, aut certe impedire, porro et in sacram proprietatem Ecclesiae manus immittere, aut etiam sanctissimam illam conjunctionem, quae imaginem conjunctionis Christi cum Ecclesia refert invadere, perturbare, et summum ejus scopum, qui est mutua et sobolis sanctificatio, irritam reddere, sicque nisi discordiam saltem indifferentismum religiosum in ipsam familiam implantare connituntur.

Solatiofum est, quod tandem vel ipsi laicorum plurimi, bene catholici, velut ex sommo expergiscentes, consilia capiunt quo adunentur; et pio quodam foedere sociati, conjunctis viribus satagant, ne respublica catholica damna patiatur, immo vero principia et jura Ecclesiae vindicentur, et nativum, quod inde ab origine, et prima constitutione patriae tenuit, a sanctis regibus et legibus patriis per saecula obfirmatum, robur denuo recuperet et ejus salubrem influxum, vel in ipsam prosperitatem temporalem, abundantius exerat et diffundat. Quis non summi aestimet, et magni faciat hos conatus, et haec studia? Quis non laude prosequatur illos e vobis, qui suos illic dirigunt actus, ut laici quoque fideles, ea, quae sibi agenda sunt pervideant, et ad ea, quae perviderint, convalescant?

Haec sane justa sunt, optanda et omnibus studiis promovenda sunt. At vero meminisse vos oro et obtestor dicti Domini: „Regnum Dei intra vos esse.“ — Scilicet si nos ipsi, quavis virtutum mediocritate non contenti, in sanctitate et justitia magis et quotidie proficere; in terrenorum contemptu de die in diem crescere; in puritate cordis et conscientiae Deo fideliter famulari; officiorum implemento clarescere; animarum zelo omnimode prodesse; pietate in Deum ardere; fide viva, spe firma, et ardenti charitate ad vitae perfectionem eluctari et fidelibus, quod imitentur, in nobis ipsis exhibere bene adnisi fuerimus; si, quod ss. Concilium Tridentinum exigit, habitu, gestu, incessu, sermone, et omni nostra comportatione, nil nisi religione plenum prae nobis tulerimus: id quidem suapte et ultra magnam nobis ipsis adferet fidelium venerationem, (sess. 22. Ref. cap. 1.) cum veneratione vero conciliabit fiduciam; quibus fiet ut, quae monuerimus promptius sequantur; et fiet ut dum nos, vita et bonis exemplis pietatis et vitae sanctitatis, Dei Ecclesiam pro meliore posse cohonestaverimus, et ipsi laici fideles eam altius suspiciant venerenturque, et devotiorem in eam gerant voluntatem, eamque sua undique multitudine circumdabunt, tuebuntur et protegent.

Cumprimis ergo et ante omnia internum hominem nostrum curare adnitamur; et vita, actibusque, hominem, qui secundum Deum est, prae nobis feramus: tum et fideles certius ad Deum adducemus et facilius strenuos Ecclesiae vindices experiemur.

„Christus dux noster, et praecessor, rex noster, qui ingreditur ante nos, sequamur itaque viriliter, nec inferamus crimen gloriae nostrae. Eja fratres pergamus simul, et Jesus erit nobiscum.“ (Imit. Christi. III. 56.)

Quo vero sanctificemur intus — media sanctificationis quam diligentissime adhibere non negligamus.

Meminerimus studium corrigendi quotidianos defectus et nosmet ipsos a gravibus praeservandi postulare prorsus, ut ad salutare poenitentiae lavacrum saepius accedamus.

Meminerimus porro neminem in divinorum intellectu, et amore proficere posse, nisi ad illa mentem assidue convertat; nullumque nostrum pertingere posse ad illam perfectionis metam, ad quam nos sacerdotes praecipue et jam ex vi vocationis contendere debemus, nisi jugi meditatione mentem nutrire, vires fovere, et sic lumina coelestia acquirere satagamus. Si enim ad colloquendum cum Deo alaeres sumus, De-

us vicissim aderit nobis, et nobis loquetur, suique amoris in cordibus ignem accendet. — „In meditatione, ut monet Gersonius, (consid. 7.) exardescit ignis, depuratur animus, exhilaratur affectus, pascitur caritas, certoratur fides, convalescit spes, veritas aperitur, fugatur tentatio, abscedit tristitia, renovatur sensus, fervor excitatur, fugatur tepor, vitiorum rubigo consumitur, coelestium desideriorum scintillae emicant, et divini amoris flamma succrescit.“

Sed et assiduae orationes, et obsecrationes jungendae sunt meditationibus. „Ante dominum quippe stat jugiter sacerdos, (ait s. Petrus Chrysologus.) versatur inter altaria semper, neque a Dei oculis recedit unquam; peccatorum caussas, dolores populi suscipit, offert; ingerit preces, accipit, refert restituit impetrata, ex homine totus in angelum substitutus. (sermo de fidei dispensatore.)

Fovent hanc ipsam vitae sanctitatem ea, quae eam exigunt et efficiunt quaeque ex munere quotidie tractamus sacra negotia; nec ulla sunt coelestia dona, quae sibi impetrare nequeat sacerdos, dum sacra mysteria, ea qua oportet, attentione, reverentia, pietate perficit; ac vel maxime dum puotidianum sacrificum offert, et in illo vescitur pane, quem qui manducat vivet in aeternum.

Et quid non officii divini conscientiosa quotidiana persolutio, respectu retinendae, et adaugendae vitae sacerdotalis opitulatur? quum experientia satis doceat, satisque loquatur: eos inter nos, qui rite, debitaque cum pietate Missam celebrant, et horas canonicas recitant, ceteris omnibus rectissime fungi, ac sacerdotalis vitae virtutibus ornari; contra qui in his deficit, aut minus sollicitus est, et reliquas muneris partes passim negligere, et a sacerdotali perfectione valde recedere.

Quia tandem, omnium experientia teste, ad retinendam, conservandamque sacerdotalis ordinis dignitatem, et sanctimonium, haud facile magis aliquid conducit, quam spiritualibus dum et quando vacare exercitiis, per quae spiritus ecclesiasticus reparatur, et recte sancteque vivendi norma vel instauratur, vel confirmatur (epist. Encycl. Clem. XI. 1710.) hinc credite Fratres, nihil magis jam pridem in animo est, quam, ut ad ea peragenda vobis opportunam praebeam occasionem; eo vel magis quod vos latere minime possit, quantopere id piae jam memoriae Summus Pontifex Pius IX. (Encycl. „Qui pluribus.“ 9. Nov. 1846.) inculcaverit; neque vobis reticere volo quod hoc idem nunc regnans Beatissimus Pater Leo Papa XIII. mihi Romae praesenti, et ad ejus beatissimos pedes consistenti, non pridem instantissime suaserit, immo a me postulaverit.

Et haec quidem occasio aderit, dum apitulante Deo, aedificatio Semirarii, quod nunc ampliatur, ut spero, jam anno, qui nunc labitur, feliciter ad finem perducta et consummata fuerit; ubi sufficiens suppetet locus, qui vos hoc fine convolantes majore numero recipere poterit; mihiq; pariter ac vobis, ut hoc respectu voti tandem compotes evadamus, — tribuet.

Faxit Deus ut interim quoque in fide ferventes, in scientia proficientes, in sanctitate perfectionis convalescentes, toto studio cogitemus quae recta sunt, et ad aedificationem plebis Christi solerter agamus et perficiamus.

Et quum christianae morum perfectioni, quam in nobis fovere et augere, tumve verbo et exemplo plebi Christi praedicare vocati sumus, haud ultima ex disciplina jejunii accedunt incrementa; per eam namque caro crucifigitur cum vitiis et concupiscentiis, mens ad orationem et contemplationem coelestium redditur expeditior, Deo item per eam pro peccatis facimus satis, et ejus clementiae favores uberiores impetramus: unumquemque vestrum venerabiles Fratres et Filii Dilectissimi, in Domino paterne hortamur et obsecramus, ut in fidei etiam et conatus studii perfectionis manifestationem, et ad meritum obedientiae acquirendum instantia s. quadragesimae jejunia ad exigentiam Circularium dioecesanarum de anno 1877. pag. 13. item 1878. pag. 104. quam conscientiosissime observetis; neque intermittatis ad ea fideles vobis commissos dominica praevia solerter praeparare, perque decursum totius temporis quadragesimalis de sacrae idmodi disciplinae ratione, vi et utilitate diligenter commonefacere et instruere.

Deus autem innocentiae restitutor et amator dirigens corda nostra, nostris tribuat effectum jejuniis; ut spiritus divini fervore concepto et in fide inveniamur stabiles, et opere efficaces per Salvatorem Christum Dominum nostrum.

Datum, Dominica Septuagesimae anni 1883.

Budapestini, sub comitiis, die 21-a Januarii 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

III.

416

1883

Anno curr. die 19-a Januarii pie in Domino obiit Michael Maronics, (Michael Maronics par. Zombaensis mortuus.) parochus Zombaensis, qui natus a. 1833. ordinatus a. 1856. ab a. 1862. parochiae Kis-Dorogh, ab a. vero 1871. parochiae Zomba praefuit.

Die 24-a Januarii a. c. supremum diem obiit Rssmus Josephus Baán, (Rssmus Josephus Baán Canonicus mortuus.) SS. Theol. et Phil. Doctor, natus a. 1821. ordinatus a. 1844. ab a. 1847. Actuarius et Notarius Consist. ab a. 1851. Prof. linguae graec. et Stud. Praef., ab a. 1855. Prof. studii bibl. ab a. 1859. Senior facult. theol. Bibliothecarius et Capellanus Caes. Reg. aul. ad honores; ab a. 1860. Assessor Consist. ab a. 1865. Adv. pauperum; ab a. 1866. Canonicus act. et Fiscus consist. ab a. 1870. Canonicus Custos, et Praep. S. Nicol. extra muros arcis Alba-Regal.

Die 7-a Martii c. a. denatus est Georgius Barbély parochus Sz.-Erzsébetensis, natus 1824. ordinatus 1847. ab a. 1863. parochus in Tevel, ab a. 1873. par. in Sz.-Erzsébet. (Georgius Barbély par. Sz.-Erzsébetensis mortuus.)

Eadem die mortuus est Ignatius Koszorú parochus Vaiszlóensis, qui natus a. 1832. ordinatus a. 1857. parochiam Vaiszló regendam suscepit a. 1868. Ab a. 1874. curae fratrum Misericordiae in gyrgatho Budensi commissus. (Ignatius Koszorú par. Vaiszlóensis mortuus.)

Requiescant in pace!

Animas defunctorum horum Confratrum consuetis piis suffragiis presbyterorum dioecesanorum commendo.

417

1883

Concursus hisce publicatur pro beneficio parochiali Vaiszlóensi patronatui fundi religionis obnoxio. (Beneficium parochiale Vaiszló concursui exponitur)

Reflectentes inviantur, ut suos recursus tymbro 1. fini provisos adque Exc. Ministerium RH. Cultus et Publ. Institutionis inscribendos usque finem mensis Aprilis ad Officium dioecesanum dirigant.

357

1883

Vallás és közoktatási m. kir. Ministertől 41095/1882. szám. A Pitthord Lajos által a nagyszombati kir. kath. tanítóképzdében 1879. évi június 18-án 18. (Ludovicus Pitthord ob-
tinet duplicatum testi-
monii)

sz. a. nyert képesítési oklevele állítólag elveszvé, semmisnek nyilvánittatik s helyette nevezett részére 1882. évi december 1-én 134. sz. a. annak jogérvényes másodlata szabályszerűen kiadatott. Miről van szerencsém a főtisztelendő egyházm. hatóságot a szokásos köröztetés eszközlése végett tisztelettel értesíteni. Budapest 1883. január hó 8-án. A minister meghagyásából: Buzogány Áron osztálytanácsos.

358

1883

(Ludovicus
Néma e Prae-
parandiis re-
gni excludi-
tur)

A vallás és közoktatási m. kir. Minisztertől: 39011/1882. szám. A már-marosszigeti állami tanítóképezde igazgató tanácsának 1882. évi november hó 15-én tartott ülésének jegyzőkönyvében foglalt azon határozatát, mely szerint Néma Lajos már előbb is fenyített, ottani képezdei növendéket többszöri fegyelmetlenkedése, illetlen, tiszteletlen magaviselete s előljárójával szemben elkövetett tetteges bántalmazása miatt a hazai összes tanítóképezdékből mint a tanítói hivatalra izgága természeténél fogva alkalmatlant kitiltásra ajánlja, jóváhagyom s megerősitem.

Miről az egyházi hatóságot van szerencsém szives tudomás s esetleg további intézkedés végett ezennel tisztelettel értesíteni. Budapest 1883. február 12-én. Trefort.

418

1883

(Concursus
pro Stipendio
Sina-iano.)

Docentes per DD. Parochos advertendi sunt, quod per Exc. Ministerium Cult. et Publ. Institutionis, concursus publicetur pro stipendio Sina-iano 100 flnor. annuor., quodve reflectentes suos recursus circa initium mensis Aprilis, (tymbr. 50 kr.) ad me mittant.

Vallás és közokt. m. kir. Minisztertől. 5719 szám. Nagyméltóságú Püspök Ur! A báró Sina Simon-féle, népiskolai tanítók segélyezésére rendelt alapból ez alkalommal megint egy évi 100 ftos állomást találván rendszeresítendőnek: erről Nagyméltóságodat oly tiszteletteljes megkereséssel van szerencsém értesíteni, hogy az említett alapítványi hely betöltése céljából az 1869 évi október 11-én 15784. sz. a. kelt köröztvény értelmében, három népiskolai tanítót kijelölni méltóztassék.

A kijelölések beküldésére határidőül f. é. aprilis 15-ik napja tűzetik ki. Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest 1883. évi Február hó 26-án. Trefort.

419

1883

(Julius Fröh-
lich obtinet
duplicatum
testimonii.)

Vallás és közokt. m. kir. Minisztertől. 5521 szám. A Fröhlich Gyula által a bajai állami tanítóképezdében 1878 évi július 26-án 189. sz. a. nyert tanítóképesítési oklevél állítólag elveszvé, semmisnek nyilvánittatik, s nevezett részére egyszersmind 1883. évi február 9-én 32. sz. a. annak jogérvényes másodlata szabályszerűen kiadatott.

Miről van szerencsém a főtisz. egyházmegyei hatóságot a szokásos köröztetés szives eszközlése végett tisztelettel értesíteni. Budapest 1883. Február hó 27-én. A minister meghagyásából: Buzogány Áron osztálytanácsos.

420

1883

Vallás és közokt. m. kir. Ministertől. 6109. szám. További szives eljárás végett van szerencsém a főtisz. egyhm. hatóságot tisztelettel értesíteni, hogy Palatin Antal soproni rom. kath. tanítóképezdei volt 1-ső osztálybeli tanuló, család és botrányos magaviselet miatt az ország összes nyilvános és nyilvánossági jelleggel felruházott középiskoláiból és tanítóképezdéiből kizáratott. Budapest 1883. Február hó 28-án Trefort.

(Antonius Palatin escholasticus mediis exclusus.)

38 cons.

1883

Theses theologicae anno labente elaborandae sunt sequentes:

a) Pro corona vernali: E Theologia Dogmatica: Evincatur necessitas traditionis contra Protestantas. (Theses theologicae)

b) Pro corona autumnali: E Theologia Pastoralis: Quid confessorio agendum, si in confessione sponsorum impedimentum matrimonii detexerit? vel de tali matrimonio notitiam acceperit, quod cum impedimento dirimente adeoque invalide fuit initum?

360

1883

Cunctos ad synodale examen obligatos edoceo, terminum eiusdem in 28-am et 29-nam Augusti c. a. defixum esse. (Terminus examinis synodalis)

361

1883

A keszüi kántortanítói állomásra f. é. april 15-ig pályázat hirdettetik. Jövedelme következő: 1) Kényelmes lakás szép tágas kerttel. 2) 5 hold föld az uradalom részéről, melyet a tanító műveltet. 3) 1 hold rét, melyet a tanító maga kaszáltat és a szénát behordatja. 4) Egy 3½ holdból álló szőlő, melyet a tanító maga műveltet. 5) 4½ ölfá, a község által a tanító udvarába szállítva. 6) A községtől kész pénzben kap 300 frt. o. é. 7) Vasárnapi oktatásért 20 frt. 8) Az uradalomtól 12 frt. o. é. 9) Stóla fejében körülbelül 25—30 forint.

(Concursus pro statione docentis in Keszű)

Tannyelv magyar, hanem megkívántatik, hogy a tanító horvátul is tudjon énekelni.

A folyamodványok a kerületi tanfelügyelői hivatalhoz intézendők Bodonyba. (u. p. Pécs-Göresöny.)

425

1883

P. Florentius Róder Ordinis Sancti Francisci presbyter, typis vulgavit opusculum, cui titulus: „Ó- és ujszövetségi történetek, a középtanodák számára.”

(Com mendat ur opus: Ó- és ujszövetségi történetek.)

Opusculum hoc, vestigiis celeberrimi J. Schuster concinnatum et pluribus delineationibus archeologicis ornatum chartaque geographica Terrae Sacrae provisum, laudari et commendari omnino meretur. Comparari potest apud auctorem (Budapest, Conventus PP. Franciscanorum) pretio 1 fl. 20 cr.

(Personalia)

Antonius Walter, Secretarius Episcopalis, Suae Sanctitatis Leonis XIII. Camerarius, altissima resolutione Suae Caes. Reg. Apost. Maiestatis ddo 9-ae Febr. a. c. benigne nominatus est Canonicus actualis Cathedr. Eccl. Quinque-Ecclesiensis.

Alexander Rónay VADiaconus et parochus Mohácsensis ad S. Michaellem eadem die benigne nominatus est Praepositus S. Nicolai extra muros arcis Alba-Regalensis.

Joannes Spiesz parochus Kővágó-Szóllósenis, nominatus est VADiaconus Distr. Quinque-Ecclesiensis.

Ignatius Károly parochus Quinque-Ecclesiensis ad S. Aug. nominatus est Praeses coetus sodalium catholici Quinque-Ecclesiensis.

Eugenius Csontos, coop. Magyar-Székenis nominatus est parochus Zombaensis.

Alexander Götz, nominatus est administrator Sz.-Erzsébetensis.

Cooperatores missi sunt:

Aloysius Zvoniesek e Zomba ad Püspök-Bogád; Josephus Greksa e P. Bogád ad Magyar-Szék; Josephus Bereczk e Tótkeszi ad Kajdacs, et inde Carolus Pintér ad Tótkeszi.

Datum Budapestini sub comitiis die 12-a Martii 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

IV.

498

1883

A MAGYAR NYELV KÖTELEZETT TANÍTÁSA A NEM MAGYAR AJKU NÉPISKOLÁKBAN.

Az 1879. évi XVIII. tvcz. a magyar nyelvnek kötelező tanítását a nem magyar ajku népiskolákban is elrendelvén, e törvény f. 1883. évi január 1-jével, minden intézkedéseiben országszerte életbe lépett.

(Normativum
pro instituta
lingua
hungarica.)

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium, a közvetlen vezetése, és felügyelete alatt álló nem magyar, vagy vegyesajku népiskolákra nézve, hogy azokban a magyar nyelv köteles tanítása annál könnyebben, és sikerebben keresztülvihető legyen, — még 1879. évi június hó 29-én, 17284. sz. a. külön tantervet, és szabályrendeletet bocsájtott közre. Minthogy a fent jelzett törvény 4. §. értelmében a felekezeti, és egyéb iskolai hatóságok egyuttal köteleztetnek, hogy a magyar nyelv a nem magyar ajku népiskolákban a miniszteri szabályrendeletnek megfelelő óraszámban tanitassék; s minthogy a sokkal előbb készült püspökkari tantervek e tekintetben akkor még nem intézkedhettek; a püspökkari népiskolai rendszabályokban foglalt tanterveknek összhangzatos kiegyeztetése pedig a magyar nyelvnek a nem magyar ajku népiskolákban való köteles tanítását szabályozó miniszteri rendelettel, a legtöbb tanítónál leküzdhetlen akadályokra talált: szükségesnek tartottam egyházmegyémben is, a miniszteri, és püspökkari tantervek czélszerű kiegyeztetésére vonatkozó irányeszméket megállapítani, melyeknek, valamint a helyi, és egyéb körülményeknek kellő számbavétele mellett a tanóratervet mindenki által könnyen elkészíthetők lesznek.

Hogy pedig a magyar nyelv tanítására a magas miniszterium által kötelezőleg előírt tanórák okvetlenül betartassanak; de egyuttal a tanítók, és tanulók tulterhelteése is elkerültessék: zsinormértékül szolgálhatnak a magas kormány tudomásával készült, és alább következő óratervek, melyek elkészítésénél a fentebb említetteken kívül, még a következő nézpontok szolgáltak irányadókul.

1.) Miután a magyar nyelv tanítása, az anyanyelven is eszközendő beszéd- és értelemgyakorlatokkal együttesen történik: az ugynevezett anyanyelvi oktatás óraszámából lehet hetenkint, és osztályonként egyet a magyar nyelvre fordítani a nélkül, hogy az anyanyelvi oktatás óráinak leszállítása a taneredménynek kárára volna. — Ugyanez áll a számtani oktatásra fordítandó órák leszállítására nézve is, ha t. i. a tananyag czélszerűen beosztatik, és a magyar nyelv tanítása miatt létrejött óravesztéséget az együttfigyelés helyes keresztülvitele, és a csendes foglalkozásra szánt példák czélszerű kiválasztása pótolja.

2.) A közhasznu ismereteknél u. m. a földrajz, történelem, alkotmánytan, terményrajz, természettan, és vegytan tantárgyainál a legjelentékenyebb óraapasztás eszközölhető, miután ezen ismeretek nem mennyiségileg, hanem minőségileg fontosak a tanulóra nézve. Azért az egy, és két tanítóval bíró népiskolákban a közhasznu ismeretek a józan, és alaposképzés rovására sajnálandó mérvben elterjedt s z a k - k ö n y v e c s k é k t e l j e s m e l l ő z é s é v e l , csakis felsőbbsegileg jóváhagyott o l v a s ó k ö n y v e k a l a p j á n k ö z v e t i t t e s s e n e k .

3.) A rajzolás, és szépírás heti óraszámából feltünőbb hátrányok nélkül szintén megtakarítható egy óra, — miután e tantárgyak célja a csendes foglalkozásul feladott gyakorlatok helyes kezelése által is elérhető.

4.) Az éneknél, és a tesgyakorlatoknál a miniszteri tanterv egészen követ-
hető, mint a mely az osztályok észszerű csoportosítására van alapítva. Egyébiránt a miniszteri tantervnek ezen, és egyéb tantárgyak kezelésére vonatkozó utmutatásai hasznos szolgálatokat tehetnek e tekintetben a tanítóknak.

A miniszteri rendeletben a magyar nyelv tanítására megállapított óraszám annál is inkább megtartandó, miután a követelt óraszámban a „minimum“ van jelezve.

Az imént közölt. és kellőleg indokolt irányelvek pontos megfigyelésével könnyű lesz a püspökkari tanterv heti óraszámának módosítása, vagyis annak a nem magyar ajku népiskolák számára kiadott miniszteri tantervvel való kiegyeztetése; minek könnyebb eszközölhetése végett itt közlöm az 1, 2, 3. 4, 5, 6 tanítóval bíró népiskolák általános óratervét, azon biztos reményben, hogy egyházmegyém kath. tanfériai a magyar nyelv ismeretének előmozdítása céljából minden kitelhető buzgalommal fognak hazafiui kötelemöknek megfelelni.

I. Az egy tanítóval bíró népiskola óraterve.

Tantárgyak	A) tanító						A heti órák összege
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
	o s z t á l y						
Hit- és erkölcstan	1 ¹ / ₃		1 ¹ / ₃		1 ¹ / ₃		4
Beszéd- és értelemgyakorlatok s magyar nyelv tanítása	1	4	2		2		9
Olvasás, írás anya- és magyar nyelven	2	2	2		2		8
Anyanyelvtan	—	—	1		—	—	1
Szám- és mértan	1	1	1		1		4
Földrajz, történelem és alkotmánytan	—	—	—	—	1		1
Terményrajz, természet- és vegytan	—	—	—	—	1		1
Ének	1 1 1 1 1 1						1
Testgyakorlás	1 1 1 1 1 1						1
Gazdasági gyakorlatok	—	—	Nyáron át két délután hetenkint				
A közvetlen tanítás óráinak összege	7 ¹ / ₃	10 ¹ / ₃	9 ¹ / ₃	9 ¹ / ₃	10 ¹ / ₃	10 ¹ / ₃	30

II. A két tanítóval bíró népiskola óraterve.

T a n t á r g y a k	A) t a n í t ó			B) t a n í t ó				
	I.	II.	A heti órák összege	III.	IV.	V.	VI.	A heti órák összege
	osztály			o s z t á l y				
Hit- és erkölcsstan	4	4	4	2	2	2	2	4
Beszéd- és értelemgyakorlatok s magyar nyelv tanítása	3	6	9	3	3	3	3	6
Olvasás, írás anya- és magyar nyelven	4	4	8	3	3	2	2	5
Anyanyelvten	—	1	1	1	1	1	1	2
Szám- és mértan	2	2	4	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	5
Földrajz	—	—	—	1	1	1	1	2
Történelem és alkotmánytan	—	—	—	—	—	1	1	1
Terményrajz	—	—	—	—	—	1	1	1
Természet- és vegytan	—	—	—	—	—	1	1	1
Ének	1	1	1	1	1	1	1	1
Rajzolás, szépirás	—	—	—	—	—	—	—	—
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	1	1
Gazdasági gyakorlatok	—	—	—	Nyáron át hetenkint két délután				—
A közvetlen tanítás óráinak összege	15	19	28	14 ¹ / ₂	14 ¹ / ₂	16 ¹ / ₂	16 ¹ / ₂	29

III. A három tanítóval bíró népiskola óraterve.

T a n t á r g y a k	A) tanító	B) tanító			C) tanító			
	I. oszt.	II. osztály	III. osztály	A heti órák összege	IV. osztály	V. osztály	VI. osztály	A heti órák összege
Hit- és erkölcstan	4	4	4	4	4	4	4	4
Beszéd- és értelemgyakorlatok s a magyar nyelv tanítása	4	6	6	6	4	3	3	7
Olvasás, írás anya- és magyar nyelven	8	3	3	6	3	2	2	5
Anyanyelvtn	—	1	1	2	1	1	1	2
Szám- és mértan	5	3	3	6	2	2	2	4
Földrajz	—	—	1	1	1	1	1	2
Történelem és alkotmánytan	—	—	—	—	—	1	1	2
Terményrajz	—	—	—	—	—	1	1	1
Természet- és vegytan	—	—	—	—	—	1	1	1
Ének	1	1	1	1	1	1	1	1
Rajzolás, szépírás	—	—	—	—	—	—	—	—
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	1	1
Gazdasági gyakorlatok	—	—	—	—	Nyáron át hetenkint két délután			—
A közvetlen tanítás óráinak összege	23	19	20	27	17	18	18	30

IV. A négy tanítóval bíró népiskola óraterve.

Tantárgyak	A) tanító	B) tanító	C) tanító		A heti órák összege	D. tanító		A heti órák összege
	I.	II.	III.	IV.		V.	VI.	
	o s z t á l y							
Hit- és erkölestan	4	4	4	4	4	4	4	4
Beszéd- és értelemgyakorlatok s magyar nyelv tanítása	5	5	6	6	6	4	4	4
Olvasás, írás anya- és magyar nyelven	8	8	3	3	6	3	3	3
Anyanyelvtan	—	1	1½	1½	3	1	1	1
Szám- és mértan	4	4	2½	2½	5	2½	2½	5
Földrajz	—	—	1	1	1	1	1	2
Történelem és alkotmánytan	—	—	—	—	—	1½	1½	3
Terményrajz	—	—	—	—	—	1	1	1
Természet és vegytan	—	—	—	—	—	2	2	2
Ének	1	1	1	1	1	1	1	1
Rajzolás, szépírás	—	—	1	1	1	1	1	1
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	1	1
Gazdasági gyakorlatok	—	—	Nyáron át hetenkint két délután				—	
A közvetlen tanítás óráinak összege	23	24	21	21	28	23	23	28

V- Az öt tanítóval bíró népiskola óraterve.

T a n t á r g y a k	A)	B)	C)	D)	E)		A heti órák összege
	t a n í t ó						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
	o s z t á l y						
Hit- és erkölestan	4	4	4	4	4	4	4
Beszéd- és értelemgyakorla- tok s a magyar nyelv tanítása	3	3	4	4	4	4	4
Olvasás, írás anya és magyar nyelven	8	6	4	4	2	2	2
Anyanyelvtan	—	2	3	3	2	2	2
Szám- és mértan	5	5	5	5	2	2	4
Földrajz	—	—	2	2	1	1	2
Történelem és alkotmánytan	—	—	—	—	1½	1½	3
Terményrajz	—	—	—	—	1	1	2
Természet- és vegytan	—	—	—	—	1	1	2
Ének	1	1	1	1	1	1	1
Rajzolás, szépírás	—	—	2	2	2	2	2
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	1
Gazdasági gyakorlatok	—	—	Nyáron át hetenkint két délután				—
A közvetlen tanítás óráinak összege	22	22	26	26	22½	22½	29

VI. A hat tanítóval bíró népiskola óraterve.

Tantárgyak	A)	B)	C)	D)	E)	F)	A heti órák összege
	t a n i t ó						
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
	o s z t á l y						
Hit- és erkölcsstan	4	4	4	4	4	4	24
Beszéd- és értelemgyakorlat s a magyar nyelv tanítása	3	3	6	6	4	4	26
Olvasás, írás anya- és ma- gyar nyelven	8	6	4	4	2	2	26
Anyanyelven	—	2	2	2	2	2	10
Szám- és mértan	4	4	4	4	3	3	22
Földrajz	—	—	2	2	2	1	7
Történelem és alkotmánytan	—	—	—	—	3	3	6
Terményrajz	—	—	—	—	2	2	4
Természet- és vegytan	—	—	—	—	2	3	5
Ének	1	1	1	1	1	1	6
Rajzolás, szépírás	—	—	2	2	2	2	8
Testgyakorlás	1	1	1	1	1	1	3
Gazdasági gyakorlatok	—	—	Nyáron át hetenkint két délután				—
A közvetlen tanítás óráinak összege	21	21	26	26	28	28	147

499

1883

Ne molestiae, quae circa recursus pro dispensationibus ab Apostolica Sede petendis occurrunt, in dies augeantur, adverte hisce DD. Parochos, in litteris, quibus motiva precum proponuntur, semper de anno die & mense natalivitatis utriusque oratoris mentionem esse faciendam. Recursus, in quibus haec data desiderantur, absque usu ad acta reponi debebunt.

(In recursu pro dispensatione apostolica aetatis oratorum mentio fiat.)

500

1883

Edoctos habere volo porro DD. Parochos desuper, quod, quando pecunias ad Officium dioecesanum mittunt fine fructificationis Cassae generali fundationali dioecesanae inferendas, nunquam omittant, si agitur de fundatione iam coordinata, exponere nomen fundatoris, scopum fundationis, datum et numerum factae coordinationis; si agitur de fundatione coordinanda, usum hucusque vigentem observent.

(Data exponenda quando pecunia fundationalis ad officium dioec. mittitur.)

501

1883

Theses theologicas anno 1882. praefixas egregie elucubrarunt:

E Theologia morali: Joannes Spiesz, Josephus Pozsgay, Nicolaus Magyar, Aloysius Zvonicek, Franciscus Proksch, Martinus Vogl.

E Jure Canonico: Carolus Schultz, Georgius Mikó, Adalbertus Schmidt, Antonius Kovács, Martinus Vogl, Emericus Sipos.

502

1883

A vallás és közoktatási m. kir. Minisztertől. 7000. szám. A Lazur Albert által a kiskun-félegyházai állami tanítóképezdében 1881. évi augusztus 21-én 224. sz. a. nyert elemi tanítóságra képesítő oklevél állítólag elveszvéen, semmisnek nyilvánittatik, s nevezett részére f. é. 54. sz. a. annak jogérvényes másodlata szabályszerűen kiadatott. Budapest 1883. márczius hó 15-én. A miniszter meghagyásából: Gönczy Pál miniszteritanácsos.

(Albertus Lazur obtinet duplicatum testimonii.)

503

1883

A czikói anyaegyházhoz tartozó mőcsényi fiokközségben a tanítói állomás üresedésbe jövéen, arra f. é. május 8-ig pályázat hirdettetik. A kellően felszerelt folyamodványok a ker. esperes és tanfelügyelőhöz küldendők Aparra (pósta Bonyhád.)

(Concursus pro statione docentis in Mőcsény.)

Jövedelme következő: 1.) Minden telkes háztól 1 nyolczada buza és egy nyolczada rozs, minden kisházastól 2 nyolczada rozs, és 26 kr. párpénz (házak száma 69); 2.) 12 öl kemény fa, melyből az iskolaterem is fűtendő; 3.) minden szőlőbirtokostól 4 itcze bor; 4.) 1 hold szántó föld, rét, egy darab kenderföld, és egy darab répa föld, mely földet a község művel; 5.) 4 hold legelő-illeték, melyet a tanító műveltet; 6.) vasárnapi oktatásért 16 fr. o. é.; 7.) Palatincza községtől 5 frt. o. é.; 8.) Stola fejében mintegy 30 fr. o. é.; 9.) Két szobából álló lakás, és melléképület; 10.) az oktatási nyelv: német.

504

1883

(Concursus
pro statione
docentis in
Kácsfalu.)

A kácsfalvi kántortanítói állomás üresedésbe jövén, arra folyó évi ápril hó 30-ig pályázat hirdettetik. A folyamodványok a ker. esperes és tanfelügyelőhez intézendők Laskafalura.

Ezen állomás jövedelme: 1-ör egy padolatlan szobából álló lakás, konyhával, és az udvaron szintén egy padolatlan kisebb szoba, kenyérsütő konyha kementezével, $\frac{1}{4}$ hold házikerttel melyet a község egyszer évenként tavaszkor felszánt. 2-ör minden pártól, — 118 pár — jár egy nyolczada kétszeres buza, és egy nyolczada morzsolt kukoricza, vagyis $28\frac{1}{2}$ pozs. mérő mind a két fajból. 3-ör minden pártól 18 kr.=21 frt. 24 kr. 4-er vasárnapi oktatásért 15 frt. 5-ör tölgyfából kap 6 régi ölet személyére és két ölet iskolafűtésre. 6-ör minden iskolás gyermek után kap 16 kr. — mintegy 8 frt. 7-er van a tanító részére 5 hold föld, melyet maga műveltet. 8-ör Stola jövedék 3 frt. 9-er a dárdai uradalomtól van 10 mérő kétszeres és 4 frt. 20 kr. o. é. A tannyelv német, de megkívántatik, hogy a tanító magyarul is jól tudjon.

505

1883

(Concursus
pro statione
docentis in
Udvar.)

A maissi anyaegyházhoz tartozó Udvar fiókközség megürült tanítói állomására f. é. ápril 30-ig pályázat nyittatik. A folyamodványok a ker. esperes és tanfelügyelőhez küldendők Mohácsra.

Jövedelme, újonnan épült két szobából álló alkalmas lakás melléképület és ehhez közeleső $\frac{3}{4}$ holdnyi konyhakerten kívül következő: A) a község részéről; 1.) Általán minden házaspár után (körülbelül 60) készpénzben: 1 frt. o. é. 2) Minden régi háztulajdonos házaspár után (melyek száma 33.) $\frac{1}{8}$ buza, $\frac{1}{8}$ rozs és $\frac{1}{8}$ kukoricza. 3.) Minden új háztulajdonos házaspár után (körülbelül 16) $\frac{1}{8}$ rozs és $\frac{1}{8}$ kukoricza (morzsolt). 4.) körülbelül 3 hold szántóföld, melyet munkáltatni és annak termését behordatni saját költségén a tanító tartozik. 5.) Földmunkáltatás czimén 10 frt. 6.) 2 öl dorongfa, melyet a község szállit. 7.) $2\frac{1}{2}$ akó bor a szőlőbirtokosoktól. 8.) Vasárnapi oktatásért 20. frt. o. é. 9.) Stóla-illeték 4—6 frt. 10.) A szükségelt malomfuvarok, ugy szintén 4—5 szénafuvar. B.) A bellyei főhercegi uradalom részéről pedig: a) készpénzben 4 frt. b) 4 kilo kétszeres gabona. c) 4 öl hasábfá, melyet a község vág és beszállit.

Megjegyzendő általán a tüzfára nézve, hogy abból egyszersmind az iskola-terem fűtése is eszközendő.

Tannyelv német.

(Personalia.)

Antonius Walter nominatus est Suae Excellentiae Episcopalis Canonici a latere et Cancellariae dioeceseanae Director.

Augustinus Frantich nominatus est Secretarius Episcopalis.

Franciscus Keserics nominatus est Notarius S. Sedis Consistorialis.

Datum Quinque-Ecclesiis die 2-a Aprilis 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

QUINQUE-ECCLESIIS,

TYPIS LYCEI EPISCOPALIS (C. FESZTL.)

V.

698

1883

A ker. tanítói tanácskozmányok m. évi jegyzőkönyvei, és tanfelügyelői hivatalom által kitűzött tan- és nevelésügyi tételek hozzám beterjesztett megfejtései sok tanítónak dicséretre méltó szorgalmát, ügyszeretetét, hivatalbéli buzgalmát tárták elémbé. Különösen dicsérőleg kell felemlítenem Kulcsár József mocsoládi, és Bozsolik Ferencz ladományi tanítókat, kiknek dolgozatait a bírálóbizottság a tanfelügyelő úr által kitűzött jutalomra érdemesnek ítélte. Jelesen dolgozták ki a tételeket: Koszorú István szegzárdi, Kremmer Károly hirdi, Kutnyánszky József szántói, Tiringer Mihály szabolcsbányai, Mayer József baáni, Kálmán Károly szegzárdi, Stefán Péter dardai, Witzl József h. laki, Péchy Aladár dardai, Marschall György berkesdi, Várkonyi Sándor szegzárdi, Papp János szigetvári, Skultéty Antal pécsváradi, Lukács Ferencz pusztatarecsai, Bitter Péter apari, Trecsek Ádám kistaludi, Sohonyai Ferencz faddi, Pteffermann Gáspár szabolcsi, Horváth Ferencz m. söröszi, Harka Mihály zombai, Horváth Ignác szegzárd-újvárosi, Fent Lajos Hőgyész, Hiller Mihály szakadáthi, Vátzy János bisztricei, Horváth János átai, Tóth János garéi, Braun Ádám n. vejkei tanítók.

(A tan- és nevelésügyi tételek megfejtéséről bíráló).

A többiek u. m. Szekeres Ágoston udvardi, Nagy Mihály h. hetényi, Jakab Fülöp nádasdi, Páhok Lajos bánfai, Gütt Ede sz. lörcinzi, Studer Mátyás hanthi, Csekey Péter szálkai, Seiler Gábor grábóczi, Toth Ignác bicsérdi, sgt. Puzsárovics Károly izsépi, Jung Ferencz battinai, Hermann Béla, Krammer Károly mágocsi, Horváth János konyói, Hack Jenő tót-keszűi, Koleszárics Mátyás lothardi, Heid János laskafalusi, Oberst János bellyei, Nicolaus Károly kácsfalusi, Schetl Péter győrei, Fischer Ede herendi, Mussong Bernát varasdi, Kircz István doroghi, Krapp Ferencz műcsii, Radics József diosberényi, Bielohradzsky Ferencz dinnyebéki, Kollár Ignác somogyi, Fülöp József p. bogádi, Schmidt János töttösi, Weininger János karancsi, és Jäger József k. vejkei tanítók elismerést érdemlő igyekezetet tanusítottak.

Ellenkezőleg nem lehet hallgatással mellőznöm több iskolai kerületnek ez évben is a tanácskozmányok iránt annyiban tanusított közömbösségét, hogy a tételeket nem dolgozták ki, és semmi jelentést nem terjesztettek be hivatalomhoz, valljon tartatott-e kerületökben tanácskozmány, vagy nem?

E kerületek: a siklósi, mohácsi, m. kéméndi, dombóvári, simontornyai, és a földvári.

E menthetlen közöny a (kath. felekezeti) tanítóknál méltó aggodalmat szül épen jelenleg, midőn az egész országban oly lelkes tevékenység fejtetik ki e téren midőn a kath. tanügy biztosítására lelkes szövegokban nyilvánul az óhaj, azon tan-

(A nagyobb tanítóegyletek megalkotása sürgetően megmagyarázik)

férfiak részéről is, kik eddig ellenkező nézetet vallottak, hogy az országos tanítógyűléseken a kath. tanítóegyletek is képviseltessenek.

Nagy és hosszas vitatkozás tárgya volt, vajjon czélszerű és üdvös-e a katolikus tanítók jelenléte az országos tanítógyűlésen. A legkomolyabb kath. tanítók mérlegelvén az indokokat, melyek akár a képviseltetés mellett akár az ellen felhozhatók, a kérdést igenlőleg döntötték el. Ha igen, akkor egyetlen érdekünk, hogy a képviseltetés minél számosabb legyen. Meg levén állapítva az, hogy csak olyan tanítóegylet küldhet képviselőt, mely legalább 50 tagot számlál, szemközt állunk az ily nagyobb tanítóegyletek megalakításának szükségével.

Nem csüggedve tehát a kerületi tanácskozmányok iránt nyilvánuló közöny miatt, s bizva, hogy jelen, a tanügy szeretetétől sugalt főpásztori szavaim ébresztő hatással lesznek — ily egyesülésre kívántam egyházmegyém tanítóit felhívni, s ezennel fel is hívom, első rendben a kerületi esperes s plébános urakat buzdítva, s nekik meghagyva, hogy odahassanak miszerint bizonyos számú szomszédos-kerületek tanítói oly nagyobb egyletté alakuljanak, mely legalább 50 tagot számláljon.

Javasolják e szervezést a fentebb említett indokok, és szükséges, hogy az idők és elvek mai hullámvászában a kath. tanügy biztosítására a küzdelemeket egyesítve, és a védelemre készen tartva, az ellentáborral szemben, mely azon tudatban hogy a kié az iskola, azé a jövő is, az egyesülésben keresi győzelmét, mi is mindig versenyképeseknek tatáltassunk.

Mint tudva van a nm. vallás- és közoktatási Minister ur 1881. évi június 30-án 12.196. sz. a. kelt s az egyházmegyei hatóságokhoz is küldött intézkedésével tanítói országos képviselői gyűlést hívott össze a népoktatás ügyének előbbre vitele s az erre szolgáló tanítási módok tökéletesítése czéljából.

Mily elemekből alakult meg ama gyűlés, mik történtek, melyek voltak ott az elvi jelentőségű mozzanatok, s mik voltak a kath. elvekre s érdekekre nézve sérelmes határozatok? az országszerte ismert dolog. Kiválóan sérelmes volt azon határozat, hogy a kath. főtanhatóságok a kellő figyelemben nem részesítettén, azoknak képviseltetése ugy a nagy gyűlés, mint a magas kormány által elejtetett,

hogy a kath. képezdek tanárai a felekezeten kívüli állami képezdek tanáraival egyenlő jogokban nem részesítettek;

hogy ezeknek, s az egyházi tanítók számára még megválasztás útján is a gyűlésbe való bejuthatás lehetetlenné tétetett;

hogy a fegyelmi kérdésnél a vallás-erkölcsös irány szükségessége, és fontossága kellő nyomtatékokkal ki nem fejeztetett;

hogy elveink és érdekeink védelméről, s tiszteletben tartásáról sem a miniszteri rendeletben, sem a nagy gyűlés határozataiban megfelelően gondoskodva nem lett;

s hogy a gyűlés határozatainak a kath. tanítóegyletekre s általában a kath. tanintézetekre való kiterjesztése, s azokban eszközözlendő fogantatása is tervbe vétetett.

Mindezen sajnálatos jelenségek ugyan nagyon alkalmasak a katolikusokban azon elhatározást megérlelni, hogy hasonló gyűlésekben jövőre, nevezetesen a f. évi augusztus 20-ra összehívott II. országos tanítói képviseleti gyűlésben részt ne vegyenek: mégis az ellenkező nézetnek is meg van a maga jogosultsága.

Különös tekintettel arra, hogy e teljes visszavonulás, és szakítás ez idő szerint czélhoz vezetőnek nem mutatkozik;

tekintettel arra, hogy az első gyűlés alkalmával is a jóllehet igen kis számban megjelent egyházmegyei küldöttek voltak azok, kik a felmerült eltérő nézetek között hathatósan hangoztatták a valláserkölcös nevelés szükségességét,

bevitték a gyülekezetbe az üdvös contradictio szavait,

Ország-világ kellő tájékozására megszólaltatták annak tanítóit;

s bár szomorító jelenségek is merültek fel a fegyelmi kérdés tárgyalásánál, végre mégis annak tettleges bevallására kényszerítették a gyűlés tagjait, hogy a vallás-erkölcsi nevelés elvét kell írni a tanférfiak zászlajára.

S ezt szemügyre véve a nagym. magyar püspöki kar f. évi május hó 1-én Budapesten tartott értekezletében elhatározta, hogy tanítóit próbaképen a II. tanítói országos képviseleti gyűlésbe bemenni engedi.

Ezen elhatározásra az imént előadottakon kívül főleg a nm. vall. és közokt. Miniszter ur tettleges közeledése birta a tanácskozó főpásztorokat.

Ugyanis a Minister ur f. évi ápril hó 13-án 12,780. sz. a. kelt intézkedésében tekintettel arra, hogy az első gyűlésbe általa küldött néhány kir. tanfelügyelő és tanférfi mellé minőket a II. gyűlésbe is rendelni fog, az 1881. országos tanítói gyűlés az egyházmegyei főhatóságok ilyféle képviselőinek megjelenését maga szintén szorgalmazta, s az egyházmegyei főhatóságok részéről is több felől hasonló kívánságok nyilvánultak, megkeresi az egyházmegyei főhatóságokat, hogy ily képviselőket jelöljenek ki, s illetve küldjenek a II. országos tanítói közgyűlésre, megemlítvén egyszersmind, hogy ezen képviselők a felekezeti tanítóképezdek tanárai, vagy a felekezeti tanfelügyelőségek személyzeti köréből választandók.

Bizonyos szemmel tartandó vezérelveknél fogva azonban a Minister ur ezen képviselők számát hétben állapítván meg, a püspöki értekezlet azt határozta, hogy a három érseki megyén, s az erdélyi nagy kiterjedésű dioecesisen kívül a kiválóan jeles tanférfiut küldeni képes csanádi, győri, és pécsi egyházmegyék főhatóságai küldjenek egy egy képviselőt.

Már ez által is részben eloszlattak azon aggodalmak, melyeknél fogva a kath. tanítóegyleteknek küldöttei a gyűlésben való részvételtől visszatartóztatandók lettek volna.

A fentmondottakhoz hozzájárult a nm. vallás- és közoktatásügyi Minister urnak egy ujabbban tett nyilatkozata; ugyanis a minap megkérdezettvén arra nézve, vajon azon magyar- és erdélyországi kath. tanítóegyletek, melyek eddig a kormánytól megerősített szabályokkal nem bírnak, s melyek éppen azért csak ha ily megerősített szabályokkal bírandnak, küldhetnék választottjaikat az országos tanítói

képviselési gyűlésbe, akadály nélkül nyernék-e meg szabályaiknak megerősítését, ha ezek gyanánt más egyleteknek kormányilag jóváhagyott szabályait egyszerűen elfogadnák, s ezt a Minister urnak még jó korán bejelentvén, a megerősítésért folyamodnának? — mult hó 27-én 14.596. sz. a. kelt intézvényében szószerint így felelt: „ kivételesen megengedem, hogy azon magyar- és erdélyországi kath. tanítóegyletek, melyek eddig a kormánytól szabályaik megerősítését nem nyerték, annak daczára választottjaik által a legközelebb megtartandó orsz. képv. tanítógyűlésben az e végre fenálló szabályzat értelmében résztvehessenek, ha ugyanis hozzám pótlólag megerősítés végett felterjesztendő alapszabályaik a „Baja-vidéki római katolikus tanítóegylet“ általam 1875. évi 9421. sz. a. kelt rendelettel jóváhagyott alapszabályainak megfelelnek.

Igy el levén háritva azon nehézségek, melyek érdekeink kellő képviselhetetésének utjában állottak, czélirányosnak tartotta a nm. püspöki kar, hogy tanítóegyleteik választottjait, a f. évi augusztus 20-ára kihirdetett II. országos tanítói gyűlésbe próbaképen bebocsássa.

Minthogy e szerint az idő, mely alatt a kérdéses egyleteknek meg kell alakulni, s az egyleti szabályok megerősítését a nm. Ministeriumtól megnyerni, igen rövid, — a kivitel könnyítésére az esperesi kerületeket, melyek mind fekvésüknél mind egyéb körülményeknél fogva, alakulhatnak nagyobb egyletté, a következőleg véltem csoportosítani, s egy egy egyletbe osztályozni.

1.) Pécs-, pécsvárád-, szt.-lőrincz-, szigetvári kerületeket pécsvidéki egyletté, melynek központja Pécs.

2.) Siklós-, németi-, dárda-, baranyavári kerületeket, siklósvidéki egyletté, melynek központja Siklós.

3.) Mohács-, kéménd-, német-bólyi kerületeket, mohácsvidéki egyletté, melynek központja Mohács.

4.) Dombóvár-, mágocs-, gödrei kerületeket, saásdvidéki egyletté, melynek központja Saásd.

5.) Szegzárd-, földvár-, bonyhádi kerületeket, szegzárdvidéki egyletté, melynek központja Szegzárd.

6.) Simontornya-, értény-, völgysegi kerületeket, tamásvidéki egyletté, melynek központja Tamási.

Az ekkent csoportosított esperesi kerületek espereseit, s tanítóit, sőt a mennyire a körülmények engedik, a plébános urakat is felhivom, hogy f. é. május 31. a kijelelt központokon egybegyűljenek, s ott egyelőre az imént megállapított kerületek szerint 1.) Spies János, 2.) Khon András, 3.) Rónay Sándor, 4.) Gruzling Ferencz, 5.) Pécsy József, 6.) Szegű Mihály elnökle alatt (m e g a l a k u l v á n a z egyletek, ezek szabadon választanak elnököt.) tanácskozzanak az egyesülés, s különösen az $\frac{1}{2}$. alább közölt alapszabályok felett; melyeket könyebb tájékozás végett közlök, s melyeket mint említve volt, a nm. Ministerium is elfogadni, s megerősíteni ígért, s melyekre nézve megjegyzem, hogy a helyi körülmények szerint lényegtelen módosítást szenvedhetnek. E tanácskozmányról, és egyesülésről

felvett jegyzőkönyv, az alapszabályokkal késelem nélkül hozzám küldendő, hogy a kormány megerősítése idején kieszaközölhető legyen, — minek megtörténte után, az ujonan megalakult egyletek f. évi június 20-án, e nap levén országszerte kitüzve, az országos tanitói tanácskozmányra küldendő egyleti képviseelő megválasztására, — ismét összejőnek, hogy egy egy képviseelőt válasszanak, ki szinte késelem nélkül nálam bejelentendő, hogy annak nevét a nm. vallás- és közokt. Ministeriummal tudathassam.

Nem titkolhatom el magam előtt, hogy ily szervezés, ily rövid idő alatt, sok nehézséggel jár, de sokkal fontosabb a szőnyegen levő elvi kérdés, s annak kihatása a kath. nevelés- és tanügyre, semhogy e nehézségeken ne igyekeznénk felülemelkedni. A tanítóknál szóbajőhető nehézség megszüntetésére megjegyzem, hogy azoknak fuvart és legalább 1 firt napi dijt a törvény értelmében a hitközségek tartoznak adni.

Midőn ezen intézkedésem iránt az érdekelteket ismételve felhivom, egyuttal közlöm a tanfelügyelői hivatal által az ez évi tanitói tanácskozmányokra kitüzött következő tételeket, megvitatás, és írásbeli kidolgozás végett.

(Ujabb tan és nevelés ügyi tételek tüzetnek ki.

A neveléstanból:

Melyek a jelenlegi iskolai rendszer szerint érvényre jutott túlterheltes, s szivképzésnélküli északézésnek káros következményei, s ezeket miként lehet ellensúlyozni?

A gazdaságtanból:

Népünk anyagi helyzetének javítására lehet-e befolyással az észszerű méh-tenyésztés, melyet ujabban a tanügy barátai felkaroltak, s miképen?

•/•

AZ N. N. RÓM. KATH. NÉPTANITÓ-EGYLET ALAPSZABÁLYAI.

I. Az egylet czime: 1. §. n.-vidéki róm. kath. néptanító-egylet.

II. Az egylet czélja. 2. §. Az egylet czélja: a róm. kath. vallás szellemében egyesíteni, kifejtetni s működésre serkenteni a népiskolai tanerőket; a nevelés terén felmerülő kérdések s az egyházmegyei tanhatóság által kitüzött tételek megvitatása, az egylet tagjainak rendelkezésére álló könyvtár alapítása által elősegíteni az egylet tagjainak önképzését; javítani s emelni a néptanítók erkölcsi, anyagi s társadalmi állását, elősegíteni a kath. népnevelésre hivatott egyházi és világi néptanítók észszerű szorosabb egyesülését s a kölcsönös tömörülésben fekvő erő által védeni a kath. népnevelés és a tanférfiak érdekét, minden irányban; az egyletbeli világi néptanítókat betegség vagy halálozás esetén segélyezni.

III. Az egylet védnöke. 3. §. Az egylet védnöke a nm. pécsi püspök, kinek joghatósága alatt kíván az egylet működni.

IV. Az egylet szervezete. A. *Az egylet tagjairól.* 4. §. Az egylet áll alapító, rendes, pártoló és tiszteletbeli tagokból.

a) Alapító tag az, ki az egylet czéljainak előmozdítására egyszer-minden-

korra legalább husz forintot egyszerre vagy részletekben lefizet, vagy kötvényekben biztosít, mindaddig fizetvén 6°/_o kamatot, míg a tőkét az egylet rendelkezése alá nem adja.

b) Rendes tag minden akár egyházi, akár világi néptanító vagy tanítónő, ki az egylet pénztárába évenként legalább 1 forintot fizet. — A magukat felvétetni óhajtó rendes tagok az elnök útján a központi választmánynál jelentkeznek és vétetnek föl.

c) Pártoló tag, ki az egylet pénztárába évenként legalább 1 forintot fizet.

d) Tiszteletbeli tagokat választ a közgyűlés a választmány előterjesztésére azok közül, kik a kath. népnevelés vagy az egylet érdeke körül kiváló érdemeket szereztek maguknak.

B) *Az egylet tisztviselőről.* 6. §. Az egylet tisztviselői: az elnök, alelnök, két jegyző, két pénztárnok és két könyvtárnok.

a) Az elnök az egyletet minden irányban képviseli, a köz- és választmányi üléseken elnököl és szavazategyenlőség esetén szavazatával dönt; a fizetéseket a határozatok szerint utalványozza, eljárásáról a választmánynak, ez pedig a közgyűlésnek felelős.

b) A II-od és alelnök mindazon jogokat gyakorolják, — az elnök akadályozása esetén — melyek az elnököt illetik.

c) A jegyzők a köz- és választmányi ülések jegyzőkönyveit felváltva vezetik, azokat a legközelebbi gyűléseken felolvassák s az elnökkel hitelesítés végett aláírattják s az elnöknek a hivatalos levelezésekben segédkeznek.

d) A pénztárnokok a tagdíjakat s a kamatokat a husvéti közgyűléseken beszedik, elnöki utalványozás mellett a kifizetéseket eszközlik, a harmincz forintra növekedett összeget az n.-takarékpénztárba teszik s a rájuk bízott pénzről felelősek, a pénztár állapotáról minden gyűlésben rendszeren, az elnök által felhívásra bármikor kimutatással tartoznak; a polgári év végén zárszámadásukat megvizsgálás végett az elnök útján a választmánynak beadják.

e) A könyvtárnokok az egylet könyveit s eltétetni rendelt irományait kezelik s azokról leltárilag számolnak. — Minden év elején a könyvtár könyveinek czimét tájékozás végett a tagokkal körözik. Könyveket térítvény mellett csak egyleti tagoknak adhatnak.

6. §. Az egylet tisztviselői csak alapító és rendes tagokból választhatók.

C) *Az egylet választmányáról.* 7. §. Az egylet ügyeit a tisztviselők, továbbá az alapító és rendes tagok közül választható 18 tagu választmány vezeti, melynek tagjai a központban és közelebb fekvésű helyeken (határozottassanak meg névszerint e helyek) a N. N. székelő központi választmányt képezik.

A választmány:

a) minden félévben rendszerint egyszer ülést tart;

b) a közgyűlés idejét meghatározza;

c) a közgyűlés elé terjesztendő ügyekben indokolt javaslatokat dolgoz ki;

d) elméleti és gyakorlati tételeket tűz ki s a dolgozatokat az e célra kiküldött tagok által megbiráltatja, a legjobbkat az egylet vagy egyesek által adott pályadíjakkal jutalmazván;

e) tudomást vesz a központi választmány évnegyedes működéséről.

A választmányi ülések érvényére szükséges, hogy az elnökön kívül a tisztségviselők s a választmányi tagok közül legalább három-három tag legyen jelen.

D) Az egylet központi választmányáról. 8. §. Az egylet központi választmánya:

a) évnegyedenként egyszer rendes ülést tart, sőt az elnök felhívására bármikor;

b) kezeli az egylet vagyonát, kiosztja a segélyezéseket, miről a féléves választmányi ülésekben jelentést tesz;

c) tanácskozik a választmány útján a közgyűlés elé terjesztendő ügyekről az elméleti és gyakorlati előadások tárgyairól, figyelemmel kíséri a tanügyi irodalmat s annak termékeiből az egylet céljainak megfelelőket a könyvtár részére megszerzi.

Az évnegyedes, nemkülömben a féléves választmánygyűlések minden tagra nézve nyilvánosak, azonban a választmánytól függ azokat esetenként titkosakká tenni.

d) A tisztségviselők és választmányi tagok a közgyűléseken viszonylagos szótöbbséggel választatnak.

E) Az egylet közgyűléséről. 9. §. Rendes közgyűlés tekintettel őszi időben úgy is tartandó esperes-kerületi tanító tanácskozmányokra egyszer és pedig a husvéti szünetek alatt tartatik. — Rendkívüli gyűlést híhat össze az elnök bármikor és bárhová; nemkülömben akkor is, ha ezt tőle a rendes tagok egyharmada írásban kívánja.

10. §. A jövő közgyűlés helye mindig a közgyűlésben állapittatik meg.

11. §. A rendes közgyűlés napja a 9 §. tekintetbevételével mindenkor a választmányi gyűlésen állapittatik meg s az egyleti tagokkal a gyűlés előtt legalább két héttel közöltetik.

F) Az egylet tagjainak jogai- és kötelelességeiről. 12 §. a) Szólagsi és indítványozási joggal a közgyűlésen minden tag bir; szavazattal azonban csak alapító, rendes és tiszteletbeli tagok.

b) A rendes tagok közül azok, kik a választmány által kijelölt tételek valamelyikéről előadást kívánnak tartani, szándékukról a választmányt egy hóval a közgyűlés előtt értesíteni kötelesek.

c) A közgyűlésen minden tag tarthat általa választott tételről előadást, ha ebbeli szándokát és dolgozatát a gyűlés előtt két hóval a központi választmánynak bejelenti, s illetőleg beküldi s ha a választmány az előadást megengedi, miről az illető a gyűlés előtt legalább két héttel értesitetik.

d) Minden rendes tag erkölcsileg kötelezi magát legalább az egyházi tanhatóság által évenként feladatni szokott tételeket írásban kidolgozni, s annak megvitatására az espereskerületi tanítótanácskozmányon megjelenni.

e) Az espereskerületi tanácskozmányokon minden öt egyleti rendes tag után egy-egy kiküldött választatik, kik a közgyűlésen a kerületet képviselik; megmarad azonban minden egyes tagnak abbeli joga: hogy a közgyűlésen megjelenve szólagsi, indítványozási s szavazati jogait gyakorolhassa.

G) Az egyletből való kilépés- és kitöröltetésről. 13. § Az egyletből kilépni óhajtó ebbeli szándokát az elnöknek jelenti be.

14. §. Azon rendes tag, ki a néptanítói pályáról lelép, vagy ki hivatalából törvényes hatósága által elmozdittatik, vagy ki a vidéket s illetőleg az egyházmegyét elhagyva, az egyletben való megmaradását az elnöknek be nem jelenti, megszűnik az egylet tagja lenni s befizetett tagdíjainak visszafizetését nem kívánhatja.

15. §. Azon rendes tag, ki fizetési kötelezettségének írásbeli felszólításra sem tesz eleget, azon évben segélyre való jogosultságát elveszti, sőt ha másodszori felszólításra sem fizet, az egylet tagjainak sorából kitöröltetik, hátraléka törvény útján hajtatik be.

V. Az egylet vagyonáról s önsegélyezési alapjáról. 16. §. Az egylet jövedelmi forrása: az alapító tőkék utáni kamatok a tag és pártolási díjak s kegyes adományok.

17. §. Az egylet jövedelmének legalább egyharmada fordítható az egylet céljainak megfelelő művek beszerzésére s pályadíjakra, kétharmada segélyezésre lévén fordítandó.

18. §. Segély az 18 . . év január 1-től kezdve adatik.

19. §. Segélyre igényt tarthat minden egyleti világi rendes tag huzamos betegség vagy halálozás esetén. A segély a pénztár erejéhez s a segélyzendő szükségéhez mérten egyelőre egyes esetekben a huszonöt forintot meg nem haladva adatik.

20. §. Rendes havi vagy évi segély sem tanítónak, sem özvegynek, sem árvának nem adatik, e célból az egylet tagjai a főmegyei róm. kath. néptanítói nyugdíjintézethez utasíttatván.

21. §. A kiadások után netán fennmaradó összeg a „n.-vidéki róm. kath. néptanító-egylet önsegélyezési-alapja“ czimén tőkésítettik, mely tőkének csupán kamatai fordíthatók a következő években segélyezésekre.

VI. Az alapszabályok változtatásáról. 22. §. Az alapszabályok változtatása s illetőleg módosítása minden közgyűlésen indítványozható, ha azt a jelenlevő tagok $\frac{1}{4}$ -de kívánja, határozatot azonban csak a következő közgyűlés hozhat.

VII. Az egylet feloszlásáról. 23. §. Az egylet az alapító és rendes tagok kétharmadának kívánságára az e célból hirdetett közgyűlésen feloszlik; vagyona a „pécsegyházmegyei r. k. kántortanítói nyugdíjintézet“ javára esik. — Az egylet feloszlása iránt esetleg hozandó közgyűlési határozatok foganatosításuk előtt a m. kir. miniszteriumnak felterjesztendők.

VIII. Az egyleti szabályok módosításáról. 24. §. A netáni későbbi módosítások ezen szabályokban foganatosítások előtt a nmgu érseki hatóságnak és nmgu közoktatási miniszteriumnak felterjesztendők.

IX. Az évi számadások felülvizsgálása. 25. §. Az évi számadások felülvizsgálása és a felmentvény megadása vagy esetleg megtagadása a közgyűlés hatáskörébe tartozik.

550

1883

Die 10-a Aprilis anni currentis pie in Domino obiit J o s e p h u s K o v á c s (Jos. Kovács coop. szigetvárensis, natus 1857, presbyter ab a. 1881. varensis mortuus.)

Cuius animam consuetis presbyterorum dioecesanorum suffragiis commendo.

708

1883

A vallás és közoktatásügyi m. kir. Ministertől. 9597. szám. Fischl József, (Jos. Fischl e scholis soproni róm. kath. tanítóképezdei II. éves növendék, betöréssel elkövetett lopás Regni exclusus.) bünténye miatt, a hazai összes tanintézetekből ezennel kitiltatik.

Miről van szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot, további szíves intézkedés végett, tisztelettel értesíteni. Budapest, 1883. ápril hó 8-án. Trefort.

709

1883

A vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. 8059. szám. A Székely Miklós (Nic. Székely & Ladisl. Schmidt ob- által 1880 évi október 5-én 355. sz. a. a dévai állami tanítóképezdében nyert elemi Schmitt ob- tinent dupli- iskolai tanítóságra képesítő oklevél állítólag elveszvé, ezennel semmisnek nyilván- catum titatik, s annak jogérvényes másodlata f. é. márczius 1-én 64. sz. a. szabályszerűen testimonii.) kiadatott.

Miről van szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot a szokásos köröztetés szíves eszközzése végett tisztelettel értesíteni. Budapest 1883 márczius hó 24-én. A minister meghagyásából: Buzogány Áron osztálytanácsos.

A vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. 7912. szám. A Schmidt László által 1864. évben a kassai kir. kath. tanítóképezdében nyert elemi népiskolai tanítóságra képesítő oklevél állítólag elveszvé, ezennel semmisnek nyilvánítottatik s annak jogérvényes másodlata f. é. február 28-án 33. sz. a. nevezett részére szabályszerűen kiadatott.

Miről van szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot a szokásos köröztetés szíves eszközzése végett tisztelettel értesíteni. Budapest 1883 márczius hó 24-én. A minister meghagyásából: Buzogány Áron osztálytanácsos.

Datum Quinque-Ecclesiis die 15-a Maii 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

VI.

VENERABILES AC DILECTISSIMI FRATRES & FILII.

730

1883

E Schemate „Consignationis Obolorum St. Petri de Anno D. 1882.“ die 18. Februarii a. c. per Cancellariam Meam episcopalem ad Unumquemque Vestrum transposito, videre Vobis licuit V. F. et Filii e Symbolis idmodi charitativis Vestris et fidelium curae Vestrae creditorum 10500 libellarum valorem influxisse, quae Summa comitibus humillimis literis Meis ad pedes Beatissimi Patris deposita est.

(Litterae
Cardinalis
Status, super
submitto Suae
Sanctitati
Obolo Petri.)

Qua paterna Clementia idem Beatissimus Pater haec oblata nostra suscepit testes sunt litterae Eminentissimi Cardinalis Status, quas hodie percepi et quarum tenor sequens est:

Nr. 52970. „Ex obsequentissimis litteris Amplitudinis Tuae die 18-va Februarii huius anni datis percepit Beatissimus Pater devotionis et amoris sensus, quos erga hanc Sanctam Sedem fovant fideles Quinque-Ecclesiensis Dioecesis eorumque Pastor. Non modo enim, ut ex praefatis Litteris apparet, ferventissimas preces pro supremi Ecclesiae Capitis incolumitate fundunt, sed eius etiam angustias piis et copiosis oblationibus servare conantur. Quare Sanctitas Sua gratum animum Suum Tibi et per Te cunctis oblatores patefaciendi et de Benedictione Apostolica, quam ex intimo corde depromptam unicuique vestrum impertit certiores vos reddendi mihi munus commisit.

Dum id libentissime exequor Amplitudini Tuae praecipuae meae observantiae sensus testor, ac fausta quaeque ac jucunda precor a Domino. Amplitudinis Tuae Romae I-ma Maii 1883, Addictissimus L. Card. Jacobini.

Tenorem litterarum harum eo fine Vobiscum Communico ut gratus animus quo Sanctitas Sua, Vestra, fideliumque oblata clementissime suscipere et Apostolica Sua Benedictione prosequi dignata est ope horum cunctis innotescat.

Quapropter una dispono, ut litterarum harum tenorem, Animarum pastores fidelibus ex ambone notum faciant, et pios Oblatores de Benedictione Apostolica ipsis impertita certiores reddant neque praeterrmittant, hac eadem occasione eos ad debitam Vicario Jesu Christi pietatem, amorem et subjectionem cohortari et omnem sollicitudinem impendere pastorem, quo, quum indigentiae S. Sedis romanae non minores sint sed potius in dies majores evadant, etiam zelus omnium et Patrem

christianorum juvandi studium magis ac magis crescat; fiatque ut per temporalia Patri, largius et diligentius oblata juvamina, amplioribus Coeli benedictionibus Singuli locupletari mereamur!

Quinque-Ecclesiis die 20-a mensis Maji. Anno D. 1883.

849

1883

(Tymbra in
philyris
familiaribus
trans-
scribenda)

Vallás és közokt. m. kir. Ministertől. 14760. szám. Nagyméltóságú Püspök Úr! A m. kir. pénzügyminister úr f. é. Aprilis 24-én 19236. sz. a. kelt átiratában arról értesít, hogy a családi értesítők után az illetéki díjjegyzék 6 tételének rendelkezései szerint járó bélyeg-illetéket az illetéki szabályok 20. §-ában kimondott alap-elvhez képest akként kell leróni, hogy a szöveg legalább egy sora a felragasztott bélyeg jegyek alsó színes részén keresztül irassék.

Ezen alap elvtől eltérő eljárást pedig nem engedhet meg, mert az illeték szabályok 22. §-ában taxative felemlített azon beadványok, irományok és okiratok közé, melyeknél a bélyeg-jegyek keresztül írása elmaradhat, a családi értesítők nem sorolhatók.

Miről van szerencsém Nagyméltóságodat az 1876. évi Január 4-én 125. sz. és 1877. évi Január 19-én ²⁹⁷²²_{ex 876} sz. a. kelt körintézkvényeim kapcsában oly tiszteletteljes megkereséssel értesíteni, hogy a szóban forgó bélyegilleték lerovása körül egyes lelkészek részéről a felragasztott bélyegjegyeknek a lelkészi hivatalos pecséttel való felülbélyegzése által követett szabályellenes eljárás megszüntetése végett intézkedni, illetőleg a lelkészeket az illetéki szabályok 20. §-a határozatainak szigorú megtartására utasítani sziveskedjék, egyuttal van szerencsém még megjegyezni, miszerint a nevezett minister úr, a pénzügyigazgatóságokat oda utasítandja, hogy a családi értesítők bélyegzése körül jelen körintézkvény közzétételéig követett fentjelzett szabályellenes eljárás miatt előírt s még be nem szedett illetékeket a benyújtott vagy benyújtandó felszólamlások alapján esetről esetre töröljék. Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest 1883 Május hó 11-én. Trefort.

850

1883

(Extractus
matriculares
ad finem offi-
ciosum absque
tymbro
adornandi)

A vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. 12063. szám. Nagyméltóságú Püspök Úr! A m. kir. pénzügyminister úr f. é. april 1-től 19894. sz. a. kelt átirata szerint egy oly eset fordult elő, mely szerint az illető anyakönyvvezető lelkész a kir. illeték kiszabási hivatal részéről hozzá intézett megkeresés daczára hivatalos célra bekívánt anyakönyvi kivonat bélyegmentes kiállítását megtagadta.

Minthogy a leltárok kiegészítésére hivatalból kiállítandó anyakönyvi kivonatok bélyegmentessége az illetéki díjjegyzék 79 tétel c) pontjában kimondott azon általános elven alapszik, mely szerint mindazon okiratok, melyeknek kiállítását a hatóságok és hivatalok kizárólagosan hivatalos czélokra kívánják, feltételesen bélyegmentesek ezen kedvezmény alkalmazásának tehát az illetéki díjjegyzék 22. tétel a) pontjához tartozó jegyzet rendelkezéseinek szem előtt tartása mellett önérthetőleg a kir. illetékkiszabási hivatalok és pénzügyi hatóságok által hivatalból bekívánt anyakönyvi kivonatokra nézve is van helye. Felkérem tiszteletteljesen. Nagyméltóságodat méltóztassék az anyakönyvvezető lelkészeket, 1879. évi január 29-én ³⁰⁶²⁵_{ex 575} és január hó 21. 35803. sz. a. kiadott körintézkvényeim kiegészítéseül mielőbb oda utasítani,

hogy a kir. illetékkiszabási hivatalok és pénzügyi hatóságok által tőlük hivatalos czélokra bekivánandó anyakönyvi kivonatokat és családi értesítőket bélyegmentesen szolgáltatassák ki. Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását Budapest 1883 majus hó 11-én. Trefort.

851

1883

Vallás és közokt. m. kir. Ministertől. 12178. szám. A Bröder Márk részére (Marcus Bröder obtinuit duplicatum testimonii) a losonczy államtanítóképezdében 1881. évi julius 21-én 76. sz. a. kiállított el. tanítóságra képesítő oklevél állítólag elveszvéen, semmisnek nyilvánittatik, s nevezett részére f. é. ápril 2-án 167. sz. a. annak jogérvényes másodlata szabályszerűen kiadatott.

Miről van szerencsém a főtiszt. egyhm. hatóságot a szokásos köröztetés szives eszközése végett tisztelettel értesíteni. Budapest 1883 Május hó 1-én. A Minister meghagyásából; Gönczy Pál ministeri tanácsos.

852

1883

A bozsoki rk. iskolánál a segédtanítói állomásra pályázat hirdettetik. Évi (Concursus pro statione subdocentis in Bozsok,) fizetése: a hitközségtől 300 frt. egy szobából álló lakás, és 1½ öl kemény fa; tartozik ezért egy osztályt külön vezetni és a kántori teendők végzésében segédkezni. Oktatási nyelv: német; de azért a magyar nyelv tudása és oktatása is szükségeseltetik, orgonálásban gyakorlott előnyben részesül, számíthat azonfelül 6—7 frt. mellékjövedelemre is A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a rk. iskolaszékhez Bozsok (u. p. Véménd) küldjék.

857

1883

A marázai kántortanítói állomásra f. é. augustus 22-ig pályázat hirdettetik. (Concursus pro statione docentis in Maráza.) Jövedelme a következő: 1-ször. Minden háztól (körülbelül 80) fél nyolczada buza. 2-or. Minden pártól (körülbelül 100) egy nyolczada buza. 3-or. Minden telkes pártól (körülbelül 40) 1 kosár kukoricza. 4-er. Minden pártól 5 itcze bor. 5-ör. Földje 10 hold, melyet maga miveltet. 6. or. Vasárnapi oktatásért 21 frt. o. é. 7-er. 30 meter fa, melyből az iskolát is kell fűteni. 8-or. Az urodalomtól 120 frt. — Van lakása, mely áll 2 szobából, konyhából, pinczéből. A tanítási nyelv: magyar, német és horvát.

Pályázni szándékozók az egyházkerületi tanfelügyelőséghez Mária-Kéméndre (u. p. Szederkény) küldjék folyamodványaikat.

853

1883

Dum anno praeterito sub Nr 1784/1882 Encyclicas SSmi Domini Leonis XIII. PP. de S. Francisco Assisiensi et tertio Franciscanum ordine propagando publicaveram, DD. Parochos una iniviavi, ut informationes a Ministris Provincialibus Ordinis S. Francisci exquirant, quo fideles Tertiariorum Ordini aggregari cupientes instruere valeant. (Commendatur opusculum Seraphisches Handbuch.)

Intermedio tempore comparuit libellus auctore P. Fulgentio Hinterlechner concinnatus, de regulis, obligationibus, emolumentis etc. Tertiariorum breviter et tam luculenter tractans, ut quivis horum notitiam sibi facillime et brevi acquirere possit.

Libellum hunc, qui pretio 80 eror. apud librarium M. Mittermüller Salisburgi comparari potest, hisce commendo. Titulus opusculi est: „Seraphisches Handbuch.“

(Personalia.)

Carolus Koltay administrator Vaiszlóensis, nominatus est parochus ibidem.

Joannes Philippovics cooperatore Šljivoševce missus est ad Berement.

Datum Quinque-Ecclesiis die 9-a Junii 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

VII.

1040

1883

Neminem iam latet, immo certissimus est rumor optatissimi eventus, qui Serenissimi Domini Caesareo-Regii Archi-Ducis et Coronae Principis Rudolphi, Augustae familiae instat; cuius utpote Serenissima Consors Stephania partui, qui altero dimidio mensis Augusti expectatur, proxima est.

(Preces pro
felici partu
Serenissimae
Coronae-Prin-
cipissae
Stephaniae
indicuntur.)

Haec sacri connubii Serenissimi Domini nostri Coronae Principis superna Benedictione locupletanda spes et exspectatio dulcissima, gaudio suspensum tenet ipsum paternum Cor Clementissimi Domini nostri Regis Apostolici, totiusque Augustae domus regnantis, cujus Altissimae Prosapiae novum per id, illudque charissimum Generis incrementum populis vero pignus exoptatissimum succrescit.

Eapropter sicut anhelis votis hunc eventum suspiciunt Clementissimus Rex Apostolicus totaque Eius Augusta Domus eumque, qui faustus felicissimusque sit, precibus postulant: ita cunctos nos qui clementissimo paterno regimine Suae Majestatis Sacratissimae gloriamur cum Eo comprecari decet et ardentissimas ad Patrem Coelestem emittere preces ut Sua potentia tueatur et protegat auxiliumque desuper mittat, ac quod Sua Benedictione sperare facit, omne periculum avertendo, faustissimo exitu compleat.

Ad hunc effectum praesentibus dispono:

1. Ut quivis Sacerdos dioecesanus, inde ab his perceptis quotidie, dum id rubricae permittunt alioquin jam ex praescripto sumendam Collectam Deus refugium nostrum et virtus adesto piis Ecclesiae precibus etc. oret, cum intentione, ut Deus Omnipotens in hac praesenti necessitate subveniat.

2. Ut tam in Ecclesia Cathedrali quam in singulis parochialibus Ecclesiis post Missam Conventualem sive parochialem lingua vernacula populi oretur *ter Pater et Ave* cum oratione:

Hungarica:

Könyörögjünk. Örök mindenható Isten, mennynek és földnek Ura, ki királyokra és népekre árasztod áldásaidat: hallgasd meg Egyházad könyörgéseit és engedd kegyelmesen, hogy szolgálódnak, Stefania koronahercegnőnek, szülői reménye

szerencsésen teljesüljön. Távoztass el tőle minden veszélyt, s óvd és tartsd meg őt kegyesen menynei hatalmaddal. Ezért kérünk Téged, Isten, a Te egyszülött fiad Jézus-Krisztus, a mi Urunk és Megváltónk által. Amen.

Vel Germanica:

Allmächtiger ewiger Gott, Herr des Himmels und der Erde; der Du Könige und Völker durch deine Segnungen erfreuest erhöere gnädig die Gebete deiner Kirche und verleihe gnädigst, dass die mütterliche Hoffnung deiner Dienerin, der Kronprinzessin Stefanie in Erfüllung gehe. Behüte sie vor jeder Gefahr, und erhalte sie gnädiglich durch deine göttliche Macht. Darum bitten wir dich o Gott, durch deinen eingeborenen Sohn Jesum Christum unsern Herrn und Erlöser. Amen.

Vel Croatica:

Svemogući, vječni Bože, Gospod neba i zemlje! koji kralje i narode blagoslovom tvojim obiluješ: usliši milostivo pobožne prošnje crkve tvoje i udili, da se materinsko ufanje službenice tvoje, Stjepanke kraljevine naše sretno izpuni. Odvрати od nje svaku pogibelj i brani ju u tvojoj milosti s nebeskom moćom. Radi toga Te molimo o Bože po Jsusu Jsukrstu, Sinu Tvom, Gospodinu i Spasitelju našem. Amin.

1041

1883

(Franciscus
Pfleger parochus Sz.-
Istvánensis
mortuus.)

Die 2-a Julii a. e. supremum diem obiit Franciscus Pfleger parochus Sz. Istvánensis. Presbyter hic Dioecesis Nostrae natus est a. 1825. ordinatus a. 1849. Ab anno 1861. parochus in Ibafa, inde a. 1864. ad parochiam Sz. István translocatus. Anno 1873. cruce aurea decoratus.

Dum animam denati confratris piis suffragiis commendo, una beneficium Sz.-Istvánense concursui expono, invians eos presbyteros dioecesanos, qui animo ducuntur isthoc beneficium obtinendi, ut suos recursus usque initium mensis Augusti ad Me dirigant.

1042

1883

(Publicatur
concursus
pro statione
docentis in
N.-Szokoly,
Sárok; item
subdocentis in
Paári,
Kakasd.)

A megüritült Nagy Szokolyi r. k. kántortanítói állomásra augusztus 30-ig pályázat hirdettetik. Pályázhatnak képesített magyar ajkú tanítók. A kellő okmányokkal fölszerelt folyamodványok az esperesi hivatalhoz Pááriba u. p. Tamási intézendők. Az állomás október 1-én lesz elfoglalandó.

A tanító jövedelme 3 szobából álló tiszteséges lakás stb. mellett: a.) 16 hold legjobb minőségű szántóföld. 4 hold rét, mindezeket a hitközség miveli. b.) minden pártól 119. $\frac{2}{3}$ kétszeres buza és 24 kr. c.) ismétlő oktatásért: trágya kihordás. d.) minden szőlős gazdától 5 itcze bor = 5 akó. e.) 105 frt. alapítvány után 5 frt. 25 kr. kamat. f.) 4 öl tűzifa. g.) temetésért 35 kr. bucsuztatóért 40 kr. h.) házassági hirdetés írásáért 16 kr. i.) ostya sütésért 1 mérő buza. k.) misék után mintegy 3—4 frt.

1043

1883

A lipovai plebániához tartozó Sároki fiokközségben a kántortanítói állomás üresedésbe jövén ennek betöltésére pályázat hirdettetik. A pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodványukat f. é. július végéig a kerületi tanfelügyelőséghez Villányba (posta helyben) küldjék. Az oktatási nyelv német.

Ezen állomással a következő jövedék van összekapcsolva.

I. A községtől: két szobából álló lakás tehén és sertésistállóval, udvari kúttal és kis házikerttel. Továbbá: 16 1/2 mérő kétszeres buza (van jelenleg 33 pár, minden pár után 2 nyolczada); azután 8 1/2 mérő zurmolt kukoricza (egy egy pár után egy nyolczad). Azon felül 5 öl kemény fa a község által vágva és hordva. A községbirótól vasárnapi iskola fejében 15 frt. o. é. Minden pár után 50 kr. — A földmunkáltatás fejében minden pártól 40 kr. Minden hétköznapi iskolás után 25 kr. (van 27 gyermek). Minden temetéstől 33 kr. Azonkívül van 6 hold 8.96□ jó minőségű szántóföld a tanító által trágyázva és művelve. A kellő malomfuvarok.

II. a főhercegi uradalomtól: 8 mérő kétszeres buza és 4 frt. 20 kr. készpénz.

1044

1883

A Páári-i Tolna m. elemi tanodánál osztálytanítói állomásra Szeptember 3-ig pályázat hirdettetik. A tanító fizetése 300 frt. 2 öl fa, s lakásul egy szoba butorral. Pályázhatnak képesített, német, és magyar nyelvben jártas római katolikus nőtelen tanítók. Az oktatási nyelv német, az iskola év kezdődik október 1-én. Az eredeti okmányokkal ellátott folyamodványok Pááriba az iskolaszék elnökségéhez küldendők; utolsó posta Tamási.

1045

1883

A kakasdi évnegyedenként esedékes 300 o. é. frt. évi fizetéssel s egy szobából álló lakással javadalmazott másod-tanítói állomásra f. é. augusztus hó 3-ig bezárólag pályázat-hirdettetik. Tannyelv német magyar. A pályanyertes tanító saját osztályán kívül köteles az egyik ismétlő osztályt is kezelni, valamint naponként a tanulók fölött a templomban felügyeletet gyakorolni. A kellőleg felszerelt folyamodványok a kakasdi iskolaszéki elnökséghez intézendők u. p. Bonyhád. Az állomás f. é. szeptember hó 1-én elfoglalandó.

1073

1883

A véméndi (Baranya m.) r. k. tanodához segédtanító szükséges. A tannyelv: német és magyar. Fizetés: 300 frt. o. é., s egy bebutorozott, télen fűtött szoba. — Személyes jelentkezés kívántatik Jul. 31-ére.

1077

1883

A lengyeli r. k. iskolánál a segédtanítói állomásra pályázat hirdettetik f. é. augusztus 26-ig. Évi fizetése: a hitközségtől: 300 frt. egy szobából álló lakás,

(Concursus
pro statione
subdocentis
in Vémeád.)

(Concursus
pro statione
subdocentis
in Lengyel.)

és fűtés; tartozik ezért egy osztályt külön vezetni és a kántori teendők végzésében segédkezni. Oktatási nyelv: német; de azért a magyar nyelv tudása is szükséges; orgonálásban gyakorlott előnyben részesül; számíthat azonfelül havi mellékjövedelmre is. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat a r. k. iskolaszékhez Lengyelre küldjék.

(Personalia.)

Franciscus Konez parochus Tevelensis nominatus est parochus Sz. Erzsébetensis.

Franciscus Németh cooperator Szakcsensis, nominatus est parochus Tevelensis.

Emmanuel Warg a, cooperator Olaszensis, nominatus est administrator Sz. Istvánensis.

Cooperatores missi sunt: Franciscus Bató neopresb. ad Šljivoševce; Josephus Klein neopresb. ad Szajk; Victor Várady neopresb. ad Szebény; Joannes Czapáry neopresb. ad Felső-Mindszent; Nicolaus Ujváry neopresb. ad Ráczpetre; Victor Molnár neopresb. ad Vásáros-Dombó; Julius Tóth e Vásáros-Dombó ad Szakcs; Franciscus Proksche Szajk ad P. Bogád; Aloysius Zvonicek e P. Bogád ad Duna-Szekeső; Emericus Sipos e Duna-Szekeső ad Olasz; Christophorus Péhm ex Olasz ad Villány; Michael Lauš e Villány ad Darázs; Franciscus Györkő e Szebény ad Fadd; Alexander Szalczer e Német-Bóly ad Pécsvárad; Balthasarus Rathmann e Pécsvárad ad Szigetvár; Josephus Magenheim e Nádasd ad Német-Bóly; Josephus Rézbányai e Ráczpetre ad Nádasd.

Datum Quinque-Ecclesiis die 3-a Julii 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

VIII.

1202

1883

A hazai iparművészeti izlés lehető fejlesztése- s emelésére hivatott országos magyar iparművészeti Museum, mely a beszterczei püspök Ipolyi Arnold ur ő nmga (Az ötvös mű-
elnöklete alatt és vezetése mellett máris figyelemre méltó eredményeket előmutatni vek országos
képes; s különösen a mult évben a hazai könyvnyomtatás, könyvdiszítés és könyv- kiállításáról.)
kötés termékeinek bemutatásával sikeresen megkezdett szakkiállításával figyelmet kel-
tett, a jelen év végével és a jövő évben egy újabb kiállítást tervez, melyben a
magyarországi ö t v ö s m ű v e k e t szándékozik bemutatni.

Mivel pedig az ötvösművesség kincsei s régi műemlékei leginkább a kath. egyházban vannak megőrizve, régi kelyhekben, ciboriumokban, szentség s ereklye-
tartókban, keresztek s gyűrűkben, gyertyatartók s emléktáblákban, szent edényekben.
Ugyanazért az iparművészeti Muzeum leginkább felénk irányozza figyelmét, felhíván
mindnyájunkat, hogy a tiszteletre méltó mult hagyományaival, melyek gondozásunk
alatt fennmaradtak, bővitsük gazdagítsuk, és diszitsük is a megnyitandó ötvösművek
kiállítását.

Szükséges azomban mindenen előtt az ily régi műemlékekről megbízható
jegyzéket készíteni, mely a műemlék korát, minőségét, belértékét, úgy azt is lehető
hiven feltüntesse, valljon az aranyból, ezüstből vagy más érczből készült-e? Mind-
erről bő felvilágosítást és leírást nyújt a Visitatio Canonica, és a házi jegyzőkönyv
(protocollum parochiae) a hol ily műkincsek, ha egyáltalán vannak, megemlített
szoktak.

Ugyanazért szeretettel felhivom egyházmegyém összes lelkészeit, úgy a
szerzetes házak előljáróit, a kik eféle régi ötvösművek birtokában lennének, hogy
azok leírását hozzám lehetőleg gyorsan beküldjék, hogy azután magának a műda-
rabnak becsomagolása, elhozatala s felküldése iránt további tüzetes intézkedést tehessek.

Felesleges mondanom, hogy a beküldendő és kiállítandó tárgyak sértetlenül
fognak a kiállítás után vissza szállíttatni.

1203

1883

(Dimissoria-
libus, testi-
moniis de per-
actis promul-
gationibus et
recursibus
pro dispen-
satione tym-
brum
affigendum.)

A vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. 1863. sz. Nagyméltóságú Püspök Úr! A m. kir. pénzügyminister úr m. é. deczember hó 19-én 67892. sz. a. kelt átiratában tudtul adja, miszerint megbízható forrásból ismételten értesült arról, hogy a lelkészek tulnyomó nagy többsége és pedig felekezeti különbség nélkül a más egyházban való egybekelhetésre szóló „engedély-leveleket“ és a „kihirdetési bizonyítványokat“ bélyegtelenül állítják ki, s hogy a felmentés (dispensatio) iránti kérvények a szabályszerű bélyegjegy felragasztásának elmulasztása mellett nyujtatnak be a felsőbb egyházhatóságokhoz.

Ezen okiratok illetve beadványok bélyegkötelezettsége tekintetében pedig a „bélyeg- és illetékek iránti törvények és szabályok hivatalos összeállítása“ határozott intézkedéseket tartalmaz, amennyiben az illetéki díjjegyzék 31. t. értelmében a más egyházban való egybekelhetésre kiállított lelkész hivatali engedély-levelek, úgy a 60 t. értelmében a kihirdetési bizonyítványok, ha abban valamely eljegyzett pár kihirdetése tanusittatik, ivenkint 50 krnyi állandó bélyeg illeték alá esnek, ha pedig az utóbb említett bizonyítvány két vagy több eljegyzett pár kihirdetését igazolja, az 50 kr. bélyeg annyiszor kívántatik, a mennyi a házasulandó párok száma.

Midőn a kihirdetési bizonyítvány szövege egyszersmind az elbocsátási (dimissionalis) vagyis a fentjelzett engedély-levelet is magában foglalja, ez esetben csak a kihirdetési bizonyítvány után a fentebbiek szerint járó bélyegilleték rovandó le.

Végül a felmentés (dispensatio) iránti kérvények az ill. díj. 34 t. alapján ivenkint egyszerre 50 krnyi bélyegilleték alá esnek.

Ennélfogva a nevezett minister úr megkeresése folytán van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen felkérni, méltóztassék az egyházmegyéjébeli lelkészeket utasítani, hogy az engedély-levelek kihirdetési bizonyítványok és a felmentés iránti kérvények bélyegzése körül, az illetéki díjjegyzék fenhivatolt határozatainak megfelelőleg járjanak el, és a hozzájuk netán bélyegtelenül érkezett ilyenmű okiratok és beadványok felől a hivatalos leletet vegyék fel és az illetékes pénzügyigazgatóságokkal közöljék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapesten, 1883. július hó 5-én. Trefort.

1204

1883

(Concursus
pro statione
docentis &
subdocentis
in
D.-Földvár.)

A dunaföldvári homokkúlvárosi r. kath. iskolánál megürült II, III, IV. és V. osztályú tanítói állomásra, melylyel 400 frt. évi fizetés van egybekötve; valamint a legujabban ugyanott szervezett segédtanítói állomásra, melynek jövedelmét évi 200 fton kívül egy szobából álló lakás fűtéssel képezi, f. aug. hó 25-ig pályázat hirdettetik.

A pályázók okmányokkal kellőleg felszerelt folyamodványai a dunaföldvári rk. iskolaszékhöz küldendők be.

Megjegyeztetik, hogy a segédtanító a rend, fegyelem és tisztaság fentartására a tanórák előtt felügyelni köteles.

1205

1883

Az ózd-i megüritült r. kath. tanítói állomásra f. é. augusztus 21-ig pályázat (Pro statione docentis in Ózd.) hirdettetik. A pályázók kellően felszerelt folyamodványaikat ezen időig az ózd-i rk. iskolaszékhez (u. p. Sz. Lőrincz, Baranyamegyében) betérjeszteni el ne mulasztásák.

Az állomás jövedelmét évi 320 frt. rendes, és körülbelül 25 frt. rendkívüli stola jövedelmen kívül, $\frac{2}{4}$ telek tagosított föld képezi.

1206

1883

A mucsai elemi iskola 3-ik osztályának tanító-állomására Szeptember 1-ig (Pro statione subdocentis in Mucsi.) pályázat hirdettetik.

Az állomással jár: 300 frt. készpénz, és közös lakás a II. osztályu kántor altanítóval. A folyamodványok a mucsai plébánia hivatalhoz (u. p. Hőgyész) intézendők.

1207

1883.

A baranya-sombereki rom. kath. elemi néptanodánál altanítói állomás szer- (Pro statione subdocentis in Somberek.) veztetvén, ennek betöltésére f. é. aug. 15-ig pályázat nyittatik; a pályázók, kiknek a német és magyar nyelvben, nemkülönben a kántori teendőkben jártassággal kell birniok, képességeikről tanuskodó bizonyítványaikat az iskolaszék egyházi elnökéhez (posta: Baranya-Somberek) küldjék. Ez állomás jövedelme háromszáz osztr. é. forint — évnegyedes részletekben — és egy szobából álló lakás. A kántori teendőkben segédkező altanító, a kántortanítónál élelmezést jutányos áron nyerhet. Az állomás f. é. október 1-én elfoglalandó.

1223

1883

A bicsérdi kántortanítói állomásra f. é. szeptember 17-ig pályázat hirdettetik. (Pro statione docentis in Bicsérd.) A pályázók irataikat a ker. esperes és tanfelügyelőhöz küldjék Szabad Sz. Királyra.

A bicsérdi kántortanító jövedéke: 1.) Minden telkes pártól $\frac{1}{8}$ gabona=95 mérő. 2.) Minden pártól, még a szőlővel nem biró kisházásoktól is 4 itcze bor=20 akó. 3.) Minden telkes pártól 10 kr, minden kisházaspártól 50 kr. 4.) 6 öl kemény tűzifa a ft. káptalani urodalomtól, melyből 4 ölet a bicsérdiek, és kettőt a zókiak vágnak meg, és a tanító udvarára szállitanak. 5.) $\frac{1}{4}$ kültelek, melyet a nép teljesen megmivel, és a terményeket beszállítja. 6.) Minden köznapi iskolástól (van körülbelől 100) 1 forint. 7.) Vasárnapi ismétlő oktatásért Bicsérdtől 20, Zóktól 10 forint. 8.) Stóla öszvesen mintegy 80 forint. 9.) Ezen állomással össze van kapcsolva 2 szobakonyha- kamara- pincze- istálló- pajtából álló lakás, és 1 hold belsőség.

1151

1883

A lipovai plebániához tartozó Sároki fiókközségben a kántortanítói állomás (Concursus pro statione docentis in Sároki) üresedésbe jöven ennek betöltésére pályázat hirdettetik. A pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodványaikat f. é. augusztus 30-ig a kerületi tanfelügyelőséghez Villányba (posta helyben) küldjék. Az oktatási nyelv német.

Ezen állomással a következő jövedék van összekapcsolva.

I. A községtől: két szobából álló lakás tehén és sertésistállóval, udvari kúttal és kis házikerttel. Továbbá: 16 $\frac{1}{2}$ mérő kétszeres buza (van jelenleg 33 pár, minden pár után 2 nyolczada); azután 8 $\frac{1}{2}$ mérő zsurmolt kukoricza (egy egy pár után egy nyolczad). Azon felül 5 öl kemény fa a község által vágva és hordva. A községbirótól vasárnapi iskola fejében 15 frt. o. é. Minden pár után 50 kr. — A földmunkáltatás fejében minden pártól 40 kr. Minden hétköznapi iskolás után 25 kr. (van 27 gyermek.) Minden temetéstől 33 kr. Azonkívül van 6 hold 8.96□ jó minőségű szántóföld a tanító által trágyázva és művelve. A kellő malomfuvarok.

II. a főhercegi uradalomtól: 8 mérő kétszeres buza és 4 frt. 20 kr. készpénz.

(Personalia.)

Munus VADiaconi Districtus Bonyhádensis per Josephum Pintér parochum Aparensem resignatum concreditum est Stephano Bencze paracho Bonyhádensi.

Datum in Nádasd die 28-a Julii 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

IX.

1289

1883

(Subsecuto
felici partu
Serenissimae
Archi-Ducis-
sae Stephanae
„Te Deum“
celebrandum.)

Sub Nr. 1040. a. c. publicas praescripsi preces pro felici partu Serenissimae Archi-Ducissae Stephanae. Gratitude ratio postulat, ut subsecuto, quem futurum speramus, felici partu, pro tanto beneficio, proque precibus votisque nostris misericorditer susceptis, piissimae Maiestati Divinae grates referamus. Quare dispono, ut accepto de felici eventu laeto nuntio, in omnibus parochialibus ecclesiis Dioecesis nostrae solemne „Te Deum“ celebretur, edocto desuper praevideli populo, et invitatis ad haec solemnia publicis magistratibus.

1290

1883

(Josephus
Stallenberger
par. Paksen-
sis mortuus.)

Die 2-a Augusti a. c. pie in Domino obiit Josephus Stallenberger, Vice-Archi-Diaconus Districtus Duna-Földvárensis et parochus Paksensis; natus a. 1810. ordinatus a. 1836. ab anno 1849 parochus in Kömlöd, ab a. 1867. parochus in Paks et ab eodem anno VADiaconus.

Omnes presbyteros dioecesanos provoco, ut in refrigerium animae denati huius confratris. tria Sacra ocyus persolvant.

1291

1883

(Concursus
pro
vacante bene-
ficio Paks.)

Beneficium parochiale Paksense, per obitum Josephi Stallenberger vacans redditum, concursui hisce expono. Reflectentes presbyteri suos recursus usque 30-am futuri mensis Septembris Mihi substernant.

1292

1883

(Concursus
pro
beneficio
Feked.)

Pariter publicatur concursus pro beneficio parochiali Feked, per translocationem Leopoldi Fischer ad Szent-István vacans redditum. Litterae supplices recurrentium usque 30-am Septembris a. c. ad meum Officium promovendae sunt.

1295

1883

(Duo decreta
congregatio-
nis Indulgen-
tiarum)

Decretum, quo conceditur Indulgentia tercentum dierum recitantibus subnexam orationem.

Beatissime Pater!

Petrus Beckx Praepositus generalis Societatis Iesu, ad pedes S. V. provolutus quam humillime petit, ut infrascriptae orationi *Suscipe* ex s. Ignatii libello Exercitiorum desumtae, aliquam indulgentiam, ab omnibus utriusque sexus Christifidelibus lucranda, adnectere dignetur.

Pro qua gratia etc.

„Suscipe Domine universam meam libertatem. Accipe memoriam, intellectum atque voluntatem omnem. Quidquid habeo vel possideo, mihi largitus es: id tibi totum restituo ac tuae prorsus voluntati trado gubernandum. Amorem tui solum cum gratia tua mihi dones et dives sum satis, nec aliud quidquam ultra posco.“

Sanctissimus Dominus Noster Leo Papa XIII in audientia habita die 26. Maii 1883. ab infrascripto substituto Secretariae Sacrae Congregationis Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praepositae, omnibus utriusque sexus Christifidelibus, qui corde saltem contrito ac devote praefatam orationem recitaverint, indulgentiam tercentum dierum, semel in die lucranda, benigne concessit. Praesenti in perpetuum valituro absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus. Datum Romae ex Secretaria eiusdem sac. Congregationis die 26 Maii 1883. Al Card. Oreglia a S. Stephano Praef. Iosephus M. Canonicus Coselli Substitutus.

Decretum, quo conceditur indulgentia 100 dierum Sacerdotibus, qui adnexam recitant orationem.

Beatissime Pater!

Fr. Maria Bernardus Abbas Lirinensis et Vicarius Congregationis de Senanque, ad pedes S. V. provolutus, postulat, ut presbyteri tum seculares tum regulares adscripti piae Sodalitati nostrae Dominae de presbyteris, recitantes ante Missam orationem sequentem:

„O Mater pietatis et misericordiae, Beatissima Virgo Maria, ego miser et indignus peccator ad te confugio toto corde et affectu et precor pietatem tuam, ut sicut dulcissimo Filio tuo, in cruce pendenti, adstitisti, ita et mihi misero peccatori et Sacerdotibus omnibus hic et in tota sancta Ecclesia hodie offerentibus, clementer adsistere digneris, ut tua gratia adjuti dignam et acceptabilem hostiam in conspectu summae et individuae Trinitatis offerre valeamus. Amen.“ — lucrari valeant Indulgentiam centum dierum.

Sanctissimus D. N. Leo Papa XIII. in Audientia habita die 17-a Februarii 1883. ab infrascripto Secretario s. Congregationis indulgentiis sacrisque reliquiis praepositae benigne indulsit, ut nedum sacerdotes, de quibus in precibus, sed omnes tum seculares tum regulares, propositam orationem, corde saltem contrito, ante celebrationem Missae devote recitantes, lucrari valeant indulgentiam centum dierum. Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus. Datum Romae ex Secretaria ejusdem sacrae Congregationis die 17. Febr. 1883. M. Card. Oreglia a S. Steph. Praef. F. Della Volpe, Secret.

Datum Quinque-Ecclesiis die 15-a Augusti 1883.

Ferdinandus, m p.
Episcopus.

QUINQUE-ECCLESIIS,
TYPIS LYCEI EPISCOPALIS (C. FESZTL.)

X.

1293

1883

A kath. tanítók számára létesítendő országos segély-alap, már régebben képezte a nm. püspöki kar tanácskozmányainak tárgyát; ezen a főmagasságu bibornok herczeg-primás elnöklete alatt tartott tanácskozmányok egyikének határozata folytán készült az alább következő emlékirat, mely a tisztelendő egyházmegyei papsággal és tanítói karral avégből közöltetik, hogy azt minél szélesebb körben terjesszék és a nagyfontosságú terv megvalósítására közremunkáljanak.

(Fundus subsidiarius regnicolaris doctum.)

A magyarországi püspöki karral közölt emlékiratnak szövege következő:

Napjainkban mindinkább előtérbe tolul s akutabb jelleget ölt magára minden oly kérdés, mely a tanügygyel általában, különösen pedig az elemi oktatással szorosabb összeköttetésben vagyon. A népnevelés iránti általános érdeklődésen kívül ezen jelenségnek főoka azon állapotban keresendő, melyet az 1868-ik évi iskolai törvények létesítettek akkor, midőn az eddig merően felekezeti iskolák mellé állami és községi ugynevezett közös, felekezeti jelleg nélküli iskolákat is törvényesítvén, a felekezeti és közös iskolák közé oly éles határvonalat szabtak, mellyel honi iskoláinkat nemcsak a tanszellemet illetőleg, hanem a tanhatósági kormányzásukra nézve is egymástól határozottan elkülönítették s ezzel az ezen vagy azon iskolák mellett pártállást foglalóknak egymástól lényegesen eltérő elveik s törekvéseik közötti versenyt szükségyszerűleg provocálták.

Nem mi rajtunk mult, hogy annak idején a felekezetlen népoktatásügyi törekvéseknek törvény által való szentesítése el nem maradt, s a velők járó oly kölcsönös küzdelmek csirájukban el nem fojtattak, melyek csak is a józan népnevelés szent ügyének kárára válnak. A törvényhozás csarnokaiban felhangzott s jobb sorsra méltó ily felszólalások s aggodalmak figyelmen kívül hagyattak, s megalkottatott a törvény, mely imár a felekezeti iskolákon kívül közösöket is meghonosít, sőt ezeket amazoknak hátrányára bizonyos kedvezményekben is részesíti. (l. 1868. XXXVIII. t.-czikk 26., 36., 38. és 43. §§.) — E törvényt mi nem akartuk, elleneztük legjobb erőnkkel, de midőn megalkottatott, honpolgári köteles engedelmisséggel elfogadtuk intézkedéseiben, melyeket meg nem akadályozhattunk, elfogadtuk következményeiben, melyek számunkra is saját hitfelekezeti iskoláinkban autonomicus kormányzási hatáskört biztosítanak. A két külön irányban megindult népiskolák tanhatósági jogkörének törvényén alapuló körvonalozása, egymástól való teljes elkülönítése és függetlensége, de még inkább az illetőknek tanhatóságaikkal szemben való viszonya ok-

vetlenül megkívánják, hogy minden oly tulkapás és egymás hatáskörébe bármilyen módon való beavatkozás meggátoltassék, mely amolyan miscefiat-féle állapotokat szülhetne s végeredményében csakis az egymás melletti megélhetés alapjának megingatására és a kellő rend feltételét képező fegyelmezettségnek meglazítására vezethet.

A tanügyi napi kérdések között alig van, mely oly általános érdeklődést keltene és katolikus iskoláink jellegébe is belenyulni képes szerepet játszanék mint az ugynevezett „Eötvös-alap,“ a mellyel szemben ép azért nemcsak a közel nyitandó II-ik országos tanítói képviselői gyűlésen megjelenendő tanférfaiknak helyes és határozott állást kell elfoglalniok, de, hogy ezt tehessék, az ő utasításukra hivatott legfőbb katolikus tanhatóságainknak is egyértelmű megállapodásra szükséges jutniok, nehogy ezen fontos kérdés iránti kellő tájékozottság hiányában oly lépésre tévedjünk, melynek végkimenetele a gondosságunkra bízott szent ügynek megkárosítását vonandja maga után.

Hogy ez meg ne történhessék, s a szőnyegen forgó nagyfontosságú Eötvös-alappal szemben való teendőinkkel tisztába jöjjünk, a vele kapcsolatos számra négy s alább részletesebben kifejtett kérdést beható megfontolásunk alá vettük és azokban való végmegállapodásunk következményeül egy oly intézmény szükségessége felől győződünk meg, a mely egy országos katolikus tanítói-alap létesítésében valósíttatnék s hivatta volna az „Eötvös-alap“ immár aggasztó szerepét ellensúlyozni, illetve azt a felekezetienség körébe visszautasítani.

Ilyetén megfontolásunk eredménye a következő:

Az Eötvös-alap célja a tanítóknak képezdét, középiskolát, akademiát és egyetemet látogató tehetségesebb gyermekeit 100 – 200 forintos ösztöndíjakkal segélyezni, és ezek családját a családfő elhalálózása alkalmából, vagy más rendkívüli szerencsétlenség esetén anyagilag segélyezni, a teljesen keresetképtelen gyermekekről pedig szülőik elhalta után is gondoskodni.

A vele kapcsolatos tanítói árvaház célja ismét a tanítóknak teljesen szürlőtlen árváit összegyűjteni, őket családjuk társadalmi állásához mért nevelésben részesíteni s erkölcsileg, szellemileg és anyagilag oly helyzetbe juttatni, hogy a társadalomban tisztességesebb állást biztosíthassanak maguknak.

Mindkét intézményt a felekezetenélküliség párhivei létesítették, mindkettőnek élén kizárólag a felekezetenélküliek vezérei állanak, mindkét intézmény szervezete ezekből kifolyólag olyan, hogy katolikus tanintézeteink tanítóinak, mint olyanoknak a kezelésre semminemű befolyás nem biztosíttatik s tényleg csak egy katolikus intézeti tanító van annak kezelő bizottságában, a mit mondván nem tagadjuk azt, hogy a segedelmek katolikus vallásu tanítók családtagjaiknak is adattak.

Ezen körülmények önmagukban is figyelemre méltók katolikus iskolaügyünk szempontjából, s jóllehet, mindkét intézmény jótékony célú és hasznos, önmagában véve, katolikus tanügyünk érdekeire nézve, a vezértérfaik kétségtelen befolyásánál fogva ominosusokká válhatnak.

Amire való tekintettel négy kérdés állhat magunktartására nézve előnkbe; 1. pártolandók-e ezen alapok? vagy 2. azoknak tanítóink által való pártolása eltil-

tandó-e? vagy 3. lehetünk-e tovább is közönyösek irántuk és 4. mi volna a teendő ezekkel szemben?

A)

Első kérdés: Pártolandók-e ezen alapok?

Sem szellemi, sem erkölcsi, sem pedig anyagi pártolásuk nem mutatkozik tanácsosnak a fentebbi okok mellett azért sem, mert

1-ör tény az, hogy már eddig is két ezeren felül van azon katolikus intézeti tanítók száma, kik ezen alapoknak tagjaivá lettek. Jóllehet pedig ennek folytán csak tandíjakban, hivatalos kimutatás szerint, ez évben 1774 ft 25 kr. folyt be, más adományokban évi 500 forint katolikus pénz folyik be tényleg az alapokba: mégis a tagok többségét képező katolikus felekezeti iskolák tanítói teljesen háttérbe vannak szorítva a kezelésnél és mivel a 60-as kezelőbizottságba egyetlen katolikus intézeti tanító sincs beválasztva, katolikus tanítók a segélypénzek és ösztöndíjak kiosztásánál is természetesen rövidséget fognak szenvedni; — de katolikus tanítóink anyagi érdekeinek ily méltánytalan mellőzésével sokkal nagyobb bajnak tűnik fel az, hogy

2-or ezen alapok kezelése és a díjak kiosztása által a felekezetenkívüli iskolaférfiak a vidék tanítóival szemben éppen nem kívánatos tekintélyre tesznek szert és oly vezérszerepet kezdenek vinni katolikus tanítóink közt is immár, mely méltán azon aggodalmat képes fölkelteni, hogy a mi tanítóink között is a féktelenség azon szelleme elhatalmaskodik, mely amazok részéről a magas ministerium tanhatósági működését sokban megnehezítette, de ha már a kormánynyal szemben is oly térre vezették ezen alapok kezelői a tanítókat, mely nagyon kényelmetlenné vált azon intéző körökre is, melyeknek kezében összpontosul a végrehajtói és kormányzási hatalom s most a kormány évi 1500 frttal gyarapítja ezen alapot, csak hogy több befolyást nyerjen annak kezelésére s minden lehető megtesz a végre, hogy annak kezelését a ministerialis vezetés alatt álló országos tanítói gyűlés körébe terelje. — Ezen alapok még több aggodalmat kelthetnek, ha velök szemben katolikus iskoláink érdekeit latolgatjuk.

3-szor. Az anyagi és erkölcsi érdekek közt levő szoros összeköttetésnél, még inkább pedig az embereknek velök született gyarlóságánál fogva joggal lehet tartani attól, hogy tanítóink törekvései azon iránynak szolgálatjába állandanak, mely a felekezetlenségben nemcsak kifejezésre, hanem azon alap részéről jutalomra is talál. — Már pedig mi sem állhat annyira érdekünkben, mint ezt lehetőleg megakadályozni: oda törekedni, hogy saját feleinket, saját zászlaink alá tömörítsük s katolikus érületük fentartása által bennök oly erőt biztosítsunk az egyháznak, mely számarányánál fogva is a helyes számításból ki nem felejtendő fontos tényezőt képez ügyünk szolgálatában; de

4-szer az Eötvös-alapnak illetően káros kihatása nemcsak nem szünnék meg, hanem még inkább fokozódnék az esetre, ha sikerülne (mire pedig alapos kilátás van) ezen alapnak kezelését az országos tanítói gyűlés körébe vonni, mert ez által

nemcsak az országos tanítói gyűlések nyernének nagyobb tehintélyt, hanem az iskolaügyi felekezetenélküliség ereje is gyarapodnék, amiért is teljesen indokolt azon aggodalmunk, hogy a hatalomnak kedvezéseiben különben is részesülő ezen felekezetenélküliség már a közel jövőben oly tulsulyra vergődhetik, melylyel míg saját terjeszkedését mindenütt előmozdithatja, a mienket nemcsak könnyen akkadályozhatja, hanem saját körünkben való üdvös működésünk hatályosságát is zsibbaszthatja. — Nem állítjuk mi, hogy az Eötvös-alap ösztöndíjainak s segélypénzeinek kiosztásában az országos tanítói gyűlés ezen alapok létesítőinek példáját követni fogná, sőt ellenkezőleg, a magas kormánynak ismert jogérzete ama biztató reményt kelti fel bennünk, hogy az országos tanítói gyűléssel szemben hatalmi befolyását ezen ügyben is legalább a méltányosság követelményeinek kielégítésére érvényesítendi, de kétségtelen tényül marad mégis az, mert az ember természetének megfelelő dolog, hogy az országos tanítói gyűléssel szerves összeköttetésben lévő nem felekezeti tanhatóságok ezen alap kezelésénél hatalmukat latba vetni fogják, hogy saját felekezetenélküli embereik önmaguknak és a felekezetenélküliség érdekeinek a döntő szerepet biztosítsák. — Ez esetben pedig

5-ször méltán tarthatni attól, hogy az 1868. évi 38. t.-cz. III. fejezete és az 1876. évi 28. t.-cz. 9. és 13. §§. által a felekezeteknek biztosított és ezen törvény szelleme és dispositiója szerint megőrzendő autonomicus tanhatósági önállásunk veszélyeztetnék és tanítóink hatóságaikkal szemben való fegyelmezettségi viszonya is olyannyira megnehezítettetnék, hogy azok a szükséges tekintély hiányában törvényszerű hivatásuknak kellőleg meg nem felelhetnének, tanítóikkal pedig válságos percekben majd biztosan nem rendelkezhetnek törvény által biztosított érdekeik s jogaik megvédésére irányuló szándoklatai az „Eötvös- és kórház-alap“ által lekötöztetett tanítóikban ellenszenvre — ellenhatásra találhatnak.

Ha tehát mindezen nagyfontosságú érdekek veszélyeztetését kikerülni akarjuk, az Eötvös-alap pártolásától el kell állanunk.

B)

Felmerül a második kérdés, hogy t. i. miután annyi érv szól az Eötvös-alap pártolása ellen, nem volna-e helyén, hogy tanítóink tilalom által ezen alaptól távol tartassanak?

Nyiltan és egyenesen eltiltani a belépést nem volna tanácsos, mert egyrészt elleneink ezt igen gyűlöletesen kizsákmányolhatnák az egyház és a papság ellen, míg más részről ha egyesek még sem tartanák magukat, kik például eddig beléptek, alig lehetne ellenök fegyelmi uton a tiltó rendeletnek érvényt szerezni. — Ily egyenes és határozott tilalom tehát mindkét tekintetben csak hátrányos lehetne.

Tanácsosabb és sikeresebb volna itt közvetve távol tartani tanítóinkat, úgy t. i. hogy 1. felolvasások és előadások tartatnának katolikus tanító egyesületeinkben az Eötvös-alappal szemben egy tisztán katolikus jellegű országos tanítói alap és árvaház teremtése mellett; — 2. ha ez utóbbiak főpásztorok által melegen ajánl-

tatván, a belépésre tanítóink felszóllíttatnának; ha minden katolikus tanító egyesületben szerveztetnék fiók-bizottság ezen katolikus alap gyámolítására, mely azután tagokat a katolikus alap számára megnyerné; — 4. ha itt kevesebb például 50 krajczár vagy 1 forint befizetéssel is biztosítanók azon előnyöket, melyeket amaz 1 frt befizetés mellett nyújt; — 5. ha espereseink és hatósági közegeink iparkodnának felvilágosítólag hatni az Eötvös-alap hátrányaival szemben a katolikus alap előnyeit megismertetni s alkalmilag tanítóinkat erről meggyőzni; — 6. ha sikerülne az Eötvös-alap és árvaházzal szemben mielőbb létrehozandó hasonlókat katolikus alapot talán a főpapok adakozása útján oly helyzetbe juttatni, hogy a körülbelül 15990 frt tőkével bíró Eötvös-alappal szemben versenyképességét mindjárt az első években igazolja.

Ily módon minden egyenes tilalom nélkül is távol tartanák magukat az Eötvös-alaptól katolikus intézeteink tanítói; sőt ha itt kevesebb évi befizetés mellett is biztosítva van ugyanazon előny, akkor még azon 2000 katolikus intézetbeli tanítók legnagyobb része is kiválna abból, kik eddig tagjaivá lettek. — Pedig már ez is szép eredmény volna, ha ezen katolikus tanítók által évenként fizetett 2—4000 forint összeg külön és kizárólag a katolikus tanítóknak és katolikus érdekeknek gyümölcsözőnék.

C)

Lehetnek-e főtanhatóságaink közömbösek tovább is az Eötvös-alap iránt?!

Addig ezt lehetett tennünk, míg katolikus tanítóink kevésbé érdeklődtek iránta. — Ma azonban, mikor az Eötvös-alapból 2—3000 osztatik ki ösztöndíjjul és segélyül, katolikus tanítóink is melegebben kezdenek érdeklődni, s már eddig 10 katolikus tanítóegylet Eötvös-alap-bizottságot alakított, máshol szintén többen sürgetik annak alakítását, mások ismét tényleg belépnek egy-egy forint évi fizetés mellett rendes tagoknak, sőt a „Néptanítók-Lapja“ arról is tanuskodik, hogy az egyházmegyékben egyre szaporodik a tagok száma. — Ide járul, hogy a tanítók maguk is kérdést intéznek már hozzánk, ajánljuk-e a belépést, vagy jobb, ha attól távol tartják magukat, s ha például valamely egylet kérdés alakjában felterjeszti ezt a főtanfelügyelőségnek, vagy a főpásztornak, okvetlenül állást kell foglalni.

A további hallgatás egyenlő volna ezek szerint az Eötvös-alap helyesléssel, a belépés hallgatag megengedésével; miért is jobb, üdvösebb, ha minél előbb történik az ellenkező irányban valami, hogy katolikus tanintézeteink tanítói tudják magukat tájékoztatni, s ne a felekezetenélküliséget mozdítsák elő filléreikkal, hanem inkább 14 ezernyi számukra támaszkodván, az 1600 felekezetenélküli tanítóval szemben teremtsenek külön katolikus országos alapot és árvaházát.

D)

Felmerül ezek után a kérdés, mi volna hát a teendő?!

Leghathatósabb és legszükségesebb volna, mint már a fentebbieknél is érintve volt, egy tisztán katolikus tanítói alap és árvaház létesítése: először ugyan

a katolikus intézetek tanítóinak anyagi segélyezése szempontjából, mert így a kath. intézetek tanítóinak befizetett pénze, mi eddig is körülbelül 2—4000 forintba megy kizárólag ezek gyermekei között osztatnék ki és a katolikus felekezeti önszegélyezés elvének így országos színezetű megvalósítása mellett egész könnyedséggel meg lehetne honosítani egyesületeinkben a kölcsönös segélyezési szövetkezeteket, mi lényegesen emelni fogná a katolikus tanintézetek tanítóinak anyagi helyzetét, s előnyére válnék az egyházmegyei kántortanítói nyugdíjintézetek fejlesztésének.

De ezen anyagi haszon mellett főszempont alá esnének másodszor a szellemi és erkölcsi előnyök is, milyenek volnának, hogy 1. ily alap létesítése által nyílt és gyakorlati kifejezésre jutna katolikus intézeteink tanítóinak összetartása és főpásztoraik zászlója melletti tömörülése: — 2. a katolikus tanító egyesületek között oly összekötő kapocs létesítenék, melynek szükségét mindenki érzi, s melynek nagy kihatása lenne a katolikus tanítók összetartásának és katolikus érületének edzésére és fokozására; — 3. az ily alap kezelése céljából évenként összejövő katolikus tanfériaknak módjuk és alkalmuk nyílnék arra, hogy ott nézeteiket más dolgokban is kicseréljék, egyeztessék, s így a katolikus közötti országos solidaritás és egyöntetű eljárás alapját egyengessék; — 4. anyagi dolgainkban való szorosb összetartásunk és egyesülésünk következtében elleneink a szellemi harcokban is egy jól szervezett és kellően vezérelt országos phalanxot látnának magokkal szemben, mi által kiméletesebbek és óvatosabbak lennének a harc provocálásában, míg így szétzüllött kévét látván magukkal szemben, mindig vakmerőbbek támadásaikban; anynyira, hogy csak pár hét előtt világ elé mertek lépni azon indítványukkal, hogy a hit és erkölcsstanból való másodrend épen úgy ne legyen akadály a felsőbb osztályba való lépésnél, mint nem akadály például a tornából és rajzból nyert másodrend a föllebbmenetelnél; — 5. emelné ez az érdeklődést és lelkesedést a katolikus tanítóegyesületek országos nagy gyűlésének tartása és határozatai iránt, mert tagadhatatlan, hogy a emberek mindig jobban érdeklődnek oly dolgok iránt, hol anyagilag is érdekelve vannak.

Ezek volnának azon anyagi, szellemi és erkölcsi előnyök, melyek egy országos katolikus alap és árvaház létesítéséből remélhetők s ebből kifolyólag:

E)

szólni kell még ezen alap létesítésének és kezelésének mikéntjéről.

Önkényt értetik, hogy itt az alapszabályoknak egyedül körvonalai érintetnek, részletei csak akkor levén kifejtendők, ha majdan az elv alapjában elfogadtatik.

a) Az alap létrehozásánál

1. a katolikus tanítóegyletek, mint alapítók annyiszor 1—1 frtot fizetnének, a hány taggal birnak. — Ha a 14,000 katolikus tanítónak csak fele is tagja az ilyen katolikus tanító-egyleteknek, e ezimen remélhető 7000 forint alaptőke.

2.) hogy az Eötvös-alappal és országos árvaházzal a versenyt annál biztosabban kiállhassuk, a belépő egyesületek például öt évig felajánlhatnák bevételeik

5⁰/₀ vagy 10⁰/₀-toliját, mi szintén 5—600 frt. évi bevételt biztosítana az alapnak, s ez tíz év alatt 5—6000 frt. volna.

3.) lennének alapító-tagok 100 frt. — törzstagok 10 frt. — pártoló tagok 1—1 frt. befizetéssel minden további kötelezettség nélkül.

Csak ötven alapító tag után 5000 frt. kétszáz törzstag után 2000 frt. ezer pártoló tag után 1000 frt. bevétellel gyarapodnék az alap, mit a papságnak csekélyebb érdeklődése és felkarolása mellett is bizton lehetne remélni.

4.) rendes tagok volnának azon tanítók, kik évi 50 krajczárt vagy 80 krajczárt fizetnének. — Ha mindössze ötezer katolikus tanító lépne is be ily rendes tagnak, (az Eötvös alap jelenleg majd négy ezer taggal bír) ez 2500 vagy 80 krajczárjával 4000 forint évi bevételt biztosítana, s ha évenként ezen 2500 vagy 4000 frt. mind kiosztatnék is, például az első 5 évben, a fentebbiek czímén a törzsalap még akkor is elegendőképpen növekednék. — Mivel pedig az Eötvös-alapnál 1 forint és az országos árvaháznál is 1 forint a rendes tagsági díj, biztosra lehet venni, hogy azon kétezer tanító is ide jönne át, ki már amott belépett; mi lényeges befolyással volna arra, hogy új alapunk a felekezeten kívüli alapokkal kiállja a versenyt.

β) az alapnak.

1. kezelését, — ha más mód nem találatnék — talán egy káptalan látná el, melyre ezt a nagyméltóságú püspöki kar vagy ennek útmutatása szerint a katolikus tanító-egyesületnek nagy-gyűlése felkérné. — Az alapító-, törzs- és pártoló-tagok befizetett járulékaik mindig az alaptőkéhez csatoltatnának, valamint az évi bevételnek is 10⁰/₀ vagy 25⁰/₀-tolija, míg az évi bevétel többi része és a kamatok évenként lehetőleg oly arányban osztatnának ki az egyes egyházmegyéknek kellően ajánlott szegénysorsu tanítói között, a mily arányban ezek az alap gyarapításához járultak.

2.) a segélyezés megszavazására és kiosztására egy „kezelő-bizottság” szerveztetnék, s ez például július hóban évenként összejönne ott, hol az alap kezeltetik. — Ennek tagjai lehetnének 1. az ezen alapot kezelő kanonok és helyi egyházmegyei főtanfelügyelő, 2. a végrehajtó bizottság tagja, (lásd γ alatt tovább) 3. azon 10—20 katolikus egyesület egy-egy küldötte, melyek a katolikus tanító-egyesületek országos nagy-gyűlése által erre — tekintettel a különböző egyházmegyékre — kineveztetnének.

Ha a katolikus tanító-egyesületek ily országos nagy gyűlése létre nem jönne, akkor a püspöki kar jelölné ki azon, talán 10 egyházmegyét illetőleg tanító-egyesületet, melyeknek küldöttei a segélyek kiosztására befolyának.

A küldöttek utazási költségeit talán az illető egyházmegye tanító egyesületei közösen viselhetnék.

γ) a folyó ügyek elintézése a „központi végrehajtó bizottság”-ot illetné, vagyis azon katolikus tanító-egyesület központi választmányát, hol az alaptőke kezeltetik, belevonatván ebbe a kezelő kanonok és ottani egyházmegyei főtanfelügyelő.

Ezen központi bizottság teendője volna

1.) a rendes, alapító, törzs és pártoló tagokról pontos jegyzéket vezetni;

2.) a tagok fizetését beszedni, ellenőrizni, elkönyvelni és a befolyt összeget, a mint az 100 forintnál több, a kezelő pénztárba beszolgáltatni;

3.) a folyamodványokat összeszedni s a kezelő bizottság elé indokolt javaslatot terjeszteni;

4.) a megszavazott segélyeket az illetőknek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján megküldeni, s a kezelő bizottság határozatait foganatosítani;

5.) az évi zárszámadásokat a kezelő káptalan illető tagjaival egyúttessen összeállítani s jóváhagyás végett az ország Primásának előterjeszteni, s annak jóváhagyása után a katolikus szaklapokban közzétenni;

6.) ezekkel kapcsolatban mindazon folyó ügyeket, levelezéseket stb. elintézni, melyek az alapszabályok értelmében reá bíztnának.

Ily szervezet mellett egy részről minden irányban bizalmat keltene az alap kezelése, másrésztől a segélyek kiosztásánál is biztosítva lenne a különböző egyházmegyéek befolyása.

Mely tekintetben továbbá teljesen igazságosnak és az elérni óhajtott siker biztosítására célirányosnak mutatkozik, hogy a bármiként szervezendő egyesületi végrehajtó bizottság alakításában és működésében az országos tanítói testület örendelkezési igényei kellő tekintetbe vétessenek és annak legalább közvetett hozzájárulása előtt kellő tér nyitassék, mi azonban majdan az alapszabály elfogadása után eszközözendő végszervezés és a szabályrendeleteknek végleges szövegezése alkalmával fog megtörténhetni.

*

Az így alakítandó alapnak czime lehetne: „Országos Katolikus Segély Alap,” mert csak az ily nagynyomatéku elnevezés ellensúlyozhatná kellően az Eötvös-alap czimet.

*

De az óhajtott nagy cél elérése tekintetéből valóban még az is mellőzhetlen feltételnek mutatkozik, hogy miszerint a létesítendő alap mindjárt kezdetben az Eötvös alap tőkéjével versenyezhető törzstőkét birjon, s a tanítók kevesebb áldozattal hasonló előnyökben részesüljenek, az áldozatok hozatalában kifogyhatlan püspöki kar bőkezűségéből létesíttessék haladéktalanul egy legalább is 15-20 ezer forintra menő törzsalap.

Minthogy pedig az ez iránt való elhatározás közzétételének tanítóink tájékoztatása végett az országos tanítói gyűlés megnyitásának napjául kitűzött augusztus 20-ika előtt okvetlenül meg kellene történnie, többeknek tanácskozása és határozat hozatala pedig nagy időmulasztással járna, sőt ha minden illetők hozzászólni akarnának, lehetetlen volna: az elhatározás elérésének módjára nézve, abban megnyugodhatnának a nagyméltóságú püspöki kar tagjai, hogy akár a 15 akár a 20 ezer frt-nyi összeg tüstént följánlhatása tekintetéből Ország Primás Ő Főmagassága vetné ki a már más alkalommal is követett kulcs szerint az egyes főbeneficiatus urakra, az általuk aztán önkényt felajánlandó összeget, melyeknek, ha egyesek tán pár esztendeig csakis a kamatjait fizetik, valamint ez följánlásukat megkönnyebbiteni fogja, úgy az alapra nézve változást nem tenne.

1283

1883

Velint itaque DD. Curati in quorum parochiis objecta in ministeriali re-
scripto descripta inveniuntur, horum consignationem mihi exhibere.

(Pro erigendo
instituto:
„Magyar történelmi képcsarnok“ effigies colliguntur.)

A vallás és közoktatásügyi m. kir. Ministertől. 19236. szám. A honalapítás ezredévének közeledtével természetszerűen fordulunk történelmi multunk felé, mely borus és derüs napjaiban számos kimagasló alakot mutat fel, kik közül számosak arczképei köz vagy magántulajdonban sokhelyütt mai napig drága ereklyeként őriztetnek, míg nehol ismeretlenül porlepetten a végenyészet esélyének vannak kitéve ép úgy mint azon történelmi nevezetességű helyek s építmények régi időkből fenmaradt képei, melyek szemünk elé tárják gazdag történelmi multunk színhelyeit.

Pusztító háborúk az idő vas foga, közöny s kellő szakértelem hiánya ugyan történelmünk ezen érdekes illustratióinak jó részét már megsemmisítették vagy tetemesen megrongálták de van még most is igen sok részben ismeretlen anyagunk mit annál gondosabban kell most megőriznünk s felkutatnunk.

Ezen indok vezette az írók és művészet társaságát azon eléggé nem méltányolható mozgalom megindítására, melynek czélja: egy magyar történelmi képcsarnok létesítése, s a mely tervet néhány köztörvényhatóság a képviselőházhoz intézett lelkes beadványában már is felkarolta.

Az ügy, természeténél fogva a vezetésemre bizott ministerium ügyköréhez tartozván, hozzám tétetett át, minek folytán — a jelzett czél megvalósíthatására, van szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei hatóság hazafias közreműködését is ezennel kikérni.

Előre bocsátva azt, miszerint a magyar történelmi képcsarnok tárgyat képezik az egyházi történelmi, katonai irodalmi, művészeti vagy bármely más tekintetben hazánkra nézve **nevezetességgel bíró egyének olajban festett**, réz-, fa- kőmetszetű vagy a graphikai művészet bármely ágában előállított vagy szobrászati kivitelű arczképeik szobraik vagy siremlékeik; — osztályozás és kivitel tekintetében ugyan ezen szempont alá esnek a városok, várak, csatatérek s. a. t. festményei, rajzai s térképei is.

Oly kéressel van tehát szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei hatósághoz fordulni miszerint az egyházmegyéjében első sorban pedig székhelyén létező ilynemű képeket s emlékeket a fentiek szemmeltartásával s azok hozzávetőleges nagyságának s a helynek megnevezésével a hol azok találtnak összeírtni s e kimutatást még a nyár folytán hozzám juttatni méltóztassék.

Czélja ezen összeírásnak: megismerni a még meglevő anyagot, mely azután szakértők által itt helyütt rendezendő időszak kiállításokon, vagy pedig ott a helyszínén megbíráltatván a szükséges tárgyak a mennyiben eredetben megszerezhetők nem volnának, le fognának másoltatni, a magyar történelmi arczképcsarnok számára mindenkor az illető tulajdonos engedélyével.

Végezetül azon biztos reménynek adok kifejezést, hogy a főtisztelendő egy-

házmegyei hatóság hazafias közbenjárásával a kitűzött czél létrejöttét hathatósan elősegíteni méltóztatik. Budapest 1883. június hó 8-án. Tréfort.

1294

1883

(Maurus Silberstein obtinet duplicatum testimonii.)

A vallás és közoktatásügyi m. k. ministertől. 20269. szám. Silberstein Mór, nevelőnek a kassai róm. kath. tanítóképezdében 1857-évi október 7-én nyert, de állítólag elveszett tanképesítő oklevele f. é. június hó 10-én 132. sz. a. a nevezett képezde igazgatósága által másodlatban kiadtván, az eredeti ezennel semmisnek nyilváníttatik.

Miről van szerencsém a főtisztelendő egyházmegyei hatóságot további szives intézkedés végett ezennel tisztelettel értesíteni. Budapest 1883 július hó 25-én. A minister meghagyásából: Buzogány Aron osztálytanácsos.

1306

1883

(Concursus pro statione docentis in Ozora.)

Az ozorai (tolna megye) róm. kath. elemi tanodában az I. osztály tanítói állomás megtüresedvén, erre, egy próbaévi alkalmazás mellett pályázat hirdettetik. Évi díja: a tanépületben egy lakszoba, $\frac{1}{4}$ hold kert, 300 frt. évnegyedes részletfizetésben, 12 pozs. mérő buza, 20 mérő rozs, 8 mérő tavaszi árpa vagy kukoricza és 2 akó bor. A tanító kötelme a nm. püspöki kar által kiadott rendszabály és tanterv értelmében mind a mindennapi mind az ismétlő iskolát kezelni. Előnyére leendő a pályázónak a kántorságbani gyakorlottság. Tannyelv a magyar. A pályázat határideje szeptember hó 16-ika. A pályázók felhivatnak, hogy végzett tanulmányaikról szóló bizonyítványukat, tanítói oklevelüket az eredetit az egyházkerületi tanfelügyelőséghez Ozorára küldjék.

1310

1883

(Vendelinus Zsiga par. Szt. Ivánensis mortuus.)

Die 17-a Augusti a. c. pie in Domino obiit Vendelinus Zsiga, parochus Szent Ivánensis ab anno 1840. Natus a. 1813. ordinatus a. 1835.

Cuius animam piis presbyterorum suffragiis commendo.

(Personalia.)

Joannes Kovács parochus Böleskensis nominatus est ordinarius-VADiaconus Districtus Duna-Földvárensis.

Alexander Fekete cooperator Mosgóensis nominatus est administrator Szt.-Ivánensis.

Administratio parochiae Paks commissa est cooperatorem Francisco Haragó & Josepho Streicher.

Datum Quinque-Ecclesiis die 15-a Augusti 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

QUINQUE-ECCLESIIS,
TYPIS LYCEI EPISCOPALIS (C. FESZTL.)

XI.

1397

1883

Beneficium parochiale Német-Keér per resignationem Joannis Művész (Beneficium Német-Keér concursui exponitur) vacans redditum, patronatuique fundi R. Scientiarum Universitatis obnoxium, hisce concursui exponitur:

Libelli supplices recurrentium Excelso R. H. Ministerio inscribendi et tymbro 1 fl. providendi usque dimidium mensis Octobris ad Me promovendi sunt.

1398

1883

Societas S. Ladislai 27-a huius mensis XVIII. suam celebrabit generalem (Congregatio Societatis S. Ladislai.) congregationem, in oeco Seminarji Centralis Budapestani.

Quod ipsum Ven. Clero et fidelibus Dioecesis Meae notum reddens, hac etiam occasione cunctos provoco, ut opus, quod praelaudata Societas operandum sibi praefixit, pro posse succollare et promovere satagant.

1399

1883

A vallás és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 25557. szám. A m. kir. pénzügyminister urnak, a néptanítók illetményeik behajtását szorgalmazó folyamodványaik bélyegmentességére vonatkozólag, a pénzügyi hatósághoz intézett rendelete másolatát, van szerencsém további szives intézkedés végett, idezárva az egyházmegyei főhatóságnak tisztelettel megküldeni. Budapesten 1883. évi augusztus hó 5-én. A minister meghagyásából; Gönczy Pál ministeri tanácsos. (Rekursus pro exequendis datis docentium absque tymbro adornandi.)

Másolat. Közvetett adók és államegyedáruságok. A néptanítóknak az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 143. §-ban megállapított illetmények kiszolgáltatását szorgalmazó beadványai bélyegmentessége iránt az 1882. évi I. Közlöny 44. számában közzétett 1882. évi október 14-én 50742. sz. a. rendeletben kimondott bélyegmentesség, az elemi tanítóknak az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 142. §-ban megállapított pénzbeli illetmények behajtása iránt a szolgabíróhoz, a kir. tanfelügyelőhöz, vagy a közigazgatási bizottsághoz intézett folyamodványaira is kiterjesztetik. Budapesten, 1883. július 22-én. A másolat hiteül: Lampe Alajos aligazgató.

1401

1883

A lipovai plébániához tartozó Bezedek fiókközség kántortanítói állomására (Concursus pro statione docentis in Bezedek.) pályázat hirdettetik. A pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodvényaikat, folyó évi október 10-ig a kerületi tanfelügyelőséghez küldjék Villányba (posta helyben). — Az oktatási nyelv német. Az ezen állomással össze kötött évi jövedék

a következő: és pedig A) a hitközségtől; 1.) Kényelmes lakás 2 szobával, 2 konyhával; 1. pincze, 1 istálló, 1 kamara; 2.) 1 holdnyi beltelek, melyet a tanító műveltet; 3.) 2 hold szántóföld egy tagban, melyet a község szánt; 4.) Rét helyett a temetőben termő fűnek használata, melyet a tanító saját költségén kaszáltat és hordat be; 5.) 18 pozs. mérő tiszta buza, 4 pozs. mérő kétszeres, 22 pozs. mérő morzsolt kukoricza; 6.) minden házaspár után 52 $\frac{1}{2}$ kr. összesen 55 frt; 7.) vasárnapi iskolapénz 20 frt; 8.) Stolaris illeték 5—10 frtig. B) Az uradalomtól 9.) 6 öl fa, melyet a község vág és hord; 10.) 10 pozs. mérő gabona; és 11.) 4 frt 20 kr. o. é. készpénz.

1402

1883

(Prolongatur
terminus pro
concursu ad
stationem
docentis in
Möcsény.)

A f. évi ápril 2-án 503. sz. a. közzétett pályázat a möcsény-fiókközségi kántortanítói állomásra f. é. szept. 23-ig meghosszabíttatik.

1403

1883

(Concursus
pro statione
subdocentis in
Czikó)

A czikói altanítói állomás megüresedvén, arra f. é. szeptember 23-ig pályázat hirdettetik. Ez állomással összekötött jövedelem következő: a) a községtől évnegyedes részletekben 150 frt o. é. b) a kántortanítótól élelmezés, fűtés és ellátás. A kántortanító az altanító szobája és iskolaterme fűtésére a községtől külön négy öl fát kap. Az altanító tartozik egy külön osztályt vezetni, és a kántori teendők körül a kántortanítónak segédkezni. Oktatási nyelv a német, de azért a magyar nyelvbeni kellő jártasság is megkívántatik. Az orgonálásban gyakorlott pályázó előnyben részesül. A pályázók folyamodványaikat tanképességi és egyéb bizonyítványaikkal együtt Teppert József czikói plébános és iskolaszéki elnökhöz küldjék. (U. p. Bonyhád.)

1419

1883

(Concursus
pro statione
docentis in
Tolna)

A tolnai elemi iskolánál üresedésbe jött egyik tanító állomásra f. é. szept. 29-ikéig pályázat nyittatik. A folyamodványok a ker. esperes és tanfelügyelőhöz intézendők Tolnára.

Az állomással jár: 500 frt készpénzfizetés és két öl fa. Előadási nyelv: magyar és német.

Josephus Halvax cooperator D.-Földvárensis nominatus est Ad-
(Personalia,) ministrator in Német-Keér.

Datum Quinque-Ecclesiis die 8-a Septembris 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

XII.

1407

1883

Notam esse suppono omnibus Vestrum Ven. Fratres et Filii dilectissimi, epistolam Sanctissimi Domini Nostri Leonis PP. XIII. ad S. R. E. Cardinales Antoninum de Luca Vicecancellarium S. R. E., — Joannem Baptistam Pitram Bibliothecarium S. R. E. et Josephum Hergenröther Tabulariis Vaticanis Praefectum directam, quam omnes ephemerides catholici characteris per extensum publicarunt condignisque laudibus extulerunt. Huius quidem epistolae scopus proximus est, historiographis et apologetis catholicis aperire aditum ad Tabularia et Bibliothecam Aedium Vaticanarum, quo e monumentis ibidem congestis arma reperiant ad tela hostilia retorquenda et falsa scriptorum inimicorum commenta refutanda. Scopus vero remotior, ut mihi videtur est, omnibus, qui studiis historicis operam navant et scribendis historiis occupantur, in memoriam revocare: „primam esse historiae legem, nequid falsi dicere audeat; deinde nequid veri non audeat; ne qua suspicio gratiae sit inscribendo, ne qua simultatis.“

(De epistola SS. Domini Leonis XIII. ad tres S. R. E. super studiis historicis directa.)

Sublimem hanc regulam e praevenata epistola heic repetiisse sat est.

Ad praxim pastorem magis spectant: Encyclica Sanctissimi Domini Nostri, quae ad redintegrationem inservit Encyclicae de tertio Franciscalium ordine anno praeterito dimissae et sub numero 1784/1882 pag. 61 et seqq. per Dioecesim divulgatae, quamve una cum duobus Decretis Sacrae Rituum Congregationis per extensum hisce communico:

1408

1883

LEO EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI AD PERPETVAM REI MEMORIAM. Misericors Dei Filius, qui, suavi iugo et levi onere hominibus imposito, omnium vitae et saluti consuluit, Ecclesiam a se conditam non potestatis solum sed etiam misericordiae suae reliquit heredem, ut parta per ipsum beneficia ad omnes saeculorum aetates eodem semper caritatis tenore propagarentur. Propterea quemadmodum in iis, quae Iesus Christus in omni vita vel gessit vel praecepit, mitis illa sapientia et invictae magnitudo benignitatis eluxit, sic pariter in singulis christianae reipublicae institutis mira quaedam eminet indulgentia et lenitas, ut plane vel in hac ipsa re similitudinem Dei, qui *caritas est*¹, gerere Ecclesia videatur. Illud est autem munus

(Constitutio de lege Franciscalium tertii ordinis secularis.)

¹ I. Ioan. IV, 16.

pietatis huius maternae maxime proprium, accomodare sapienter leges, quoad fieri potest, ad tempora, ad mores, et in praecipiendo exigendoque summa semper aequitate uti. Atque huiusmodi consuetudine caritatis simul et sapientiae efficitur, ut immutabilitatem doctrinae absolutam et sempiternam cum prudenti disciplinae varietate Ecclesia coniungat.

Hac nos ratione animum et mentem Nostram in gerendo Pontificatu conformantes, officii Nostri ducimus eo, quo aequum est, iudicio aestimare naturam temporum, et omnia circumspicere, ne quem difficultas deterreat ab utilium exercitatione virtutum. Et nunc quidem perpendere ad hanc normam placuit sodalitatem Franciscalum *Ordinis Tertii*, qui *saecularis* dicitur, diligenterque statuere num leges eius modicae temperari ob mutata tempora oporteret.

Praeclarum istud Francisci patris institutum vehementer pietati christianorum commendavimus per litteras Encyclicas *Auspicato*, quas die XVII Septembris anno superiore dedimus. Dedimus autem hac voluntate atque hoc unice proposito, ut quanto plures possent ad sanctitatis christianae laudem invitatione Nostra tempestive revocarentur. Origo quippe est maxima et malorum quae premunt, et periculorum quae metuuntur, neglecta christiana virtus: alteris vero mederi, atque altera deprecari non alia homines ratione possunt, quam maturando privatim et publice ad Iesum Christum reditu, *qui salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum*¹. Iamvero in curandis Iesu Christi praeceptis instituta Franciscalia tota sunt posita: neque enim quicquam spectavit aliud auctor sanctissimus, quam ut in iis, velut in quadam palaestra, diligentius vita christiana exerceretur. Profecto Ordines Franciscuales duo priores, magnarum virtutum informati disciplinis, perfectius quiddam diviniusque persequuntur; sed paucorum sunt, nempe eorum quibus Dei munere concessum est ad evangelicorum consiliorum sanctitatem singulari quadam alacritate contendere. Verum Tertius Ordo natus aptus est multitudini: et quantum possit ad mores iustos integros, religiosos, superiorum temporum monumenta et res ipsa declarat.

Auctori autem et adiutori bonorum consiliorum Deo acceptum referre debemus, quod illis cohortationibus Nostris clause aures populi christiani non fuerunt. Imo vero plurimis ex locis perfertur excitata erga Franciscum Assisiensem pietas, auctusque passim numerus sodalitatem Tertii Ordinis expetentium. Quapropter velut incitamenta currentibus praebituri, illuc decrevimus cogitationem intendere, unde impediri aut retardari aliquatenus posse animorum salutaris iste cursus videbatur. Et primum quidem perspeximus, Regulam Tertii Ordinis, quam Nicolaus IV. Decessor Noster probavit confirmavitque Constitutione Apostolica *Supra montem* die XVIII. Augusti MCCLXXXIX, non omnino iis, quibus nunc vivitur, temporibus atque moribus respondere. Hinc cum expleri suscepta officia sine molestia et labore nimio non possint, pleraque legum capita condonare sodalium precibus hactenus necesse fuit: quod quidem sine disciplinae communis detrimento fieri non posse, facile intelligitur.

Deinde alia quoque in eadem sodalitate erat caussa, quae Nostras sibi curas vindicaret. Nimirum Romani Pontifices Decessores Nostri Tertium Ordinem iam inde

¹ Hebr. VII. 25.

a natali suo summa benevolentia complexi. Indulgentias complures et satis amplas in expiationem admissorum sodalibus concessere. Quarum ratio effecta est annorum decursu perplexior: atque illud in contentionem saepe veniebat, num de pontificali indulgentia certis in caussis constaret, et quo tempore, quove genere eadem uti fas esset. Certe desiderata non est Apostolicae Sedis hac in re providentia: ac nominatim Benedictus XIV. P. M. Constitutione *Ad Romanum Pontificem* die XV. Martii anno MDCCLI tollendas priores dubitationes curavit: non paucas tamen, ut fere fit, denuo attulit dies.

Quamobrem huiusmodi incommodorum cogitatione aducti, ex sacro Consilio Indulgentiis sacrisque reliquiis tuendis praeposito aliquot S. E. R. Cardinales destinavimus, qui leges Tertiariorum pristinas cum cura recognoscerent; item Indulgentias et privilegia omnia in commentarium relata examinarent: adhibitoque intelligenti iudicio, hac de re ad Nos referrent, quid retinendum quidve novandum pro temporum conditione censuissent. Transacto, uti imperatum erat, negotio, ii quidem Nobis auctores fuerunt, leges veteres flecti atque accomodari ad has recentes vivendi consuetudines oportere, cum quorundam capitum immutatione nonnulla. De Indulgentiis vero, ne qui relinquatur haesitandi locus, prohibendique caussa periculi ne quid non iure fiat, arbitrati sunt, Nos ad exemplum Benedicti XIV. sapienter utiliterque facturos, si revocatis abrogatisque Indulgentiis omnibus, quae hactenus valuerant, alias quasdam ex integro eidem sodalitia decreverimus.

Ergo quod bonum felixque sit, Dei gloriam amplificet, et pietatis virtutumque ceterarum studia magis accendat. Nos his Litteris auctoritate Nostra apostolica Legem Franciscalium Ordinis Tertii, qui *saecularis* dicitur, eo modo quo infra descripta est, novamus et sancimus. Quo tamen facto nihil demptum de ipsa Ordinis natura putetur; quam omnino volumus immutatam atque integram permanere. Praeterea poenarum remissionibus, seu indulgentiis, privilegiisque, quae infra in indice recensentur, eosdem sodales uti posse volumus et iubemus, sublatis penitus Indulgentiis privilegiisque universis, quae eidem sodalitia haec Apostolica Sedes quocumque vel tempore, vel nomine, vel forma ante hanc diem concesserat.

LEX SODALIVM FRANCISCALIVM TERTII ORDINIS QVI *SAECVLARIS* DICTVR.

CAP. I.

DE COOPTATIONE, TIROCINIO, PROFESSIONE

§ I. Ne quos cooptari liceat, nisi maiores quatuordecim annorum, eosque bene moratos, retinentes concordiae atque in primis sanctitate professionis catholicae probatos, spectatoque erga Ecclesiam Romanam Sedemque Apostolicam obsequio.

§ II. Nuptae, nisi sciente et consentiente viro, ne cooptentur, extra quam si secus videatur faciendum, auctore sacerdote conscientiae ipsarum iudice.

§ III. Adlecti in sodalitatem *scapulare* parvum unaque cingulum de more gerant: ni gesserint, statis privilegiis iuribusque careant.

§ IV. Qui quaeve Tertium Ordinem inierint, unum ipsum annum tirocinio exigant; mox, Ordinem rite professi, servaturos sese iura Dei, obedientes Ecclesiae dicto futuros; si quid in iis, quae professi sunt, deliquerint, satis facturos singuli spondeant.

CAP. II.

DE DISCIPLINA VIVENDI.

§ I. Sodales Tertii Ordinis in omni cultu habituque, sumptuosiore elegantia posthabita, teneant eam, quae singulos deceat, mediocritatis regulam.

§ II. Choreis ludisve scenicis procacioribus, item commensationibus perquam caute abstineant.

§ III. Pastu atque potu utantur frugaliter: neve ante vel accumbant vel assurgant de mensa, quam invocato pie grateque Deo.

§ IV. Ieiunium Mariae Virgini Immaculatae, item Francisco Patri, pridie sacra solemnia, singuli servanto: admodum laudabiles, si qui praeterea vel ieiunium in sextas, vel abstinentioniam carnum in quartas quasque ferias servarint, disciplina veteri Tertiariorum.

§ V. Admissa rite expianto per menses singulos: item ad divinum epulum accedant per menses singulos.

§ VI. Tertiarios ex ordine Clericorum, quod Psalmis quotidie dant operam, nihil praeterea hoc nomine debere placet. Laici, qui nec canonicas, neu Mariales preces, vulgo *Officium parvum B. M. V.*, persolvunt, precationem Dominicam cum Salutatione Angelica et *Gloria Patri* adhibeant duodecies in dies singulos, excepto si per valetudinem non liceat.

§ VII. Quibus est testamenti factio, ii suo quisque tempore de re sua testentur.

§ VIII. In familiari vita studeant ceteros exemplo antecedere: pietatis artes, resque optimas provehere. Libros vel diaria, unde pernices virtuti metuatur, domum suam inferri, ab iisque, qui in ipsorum potestate sint, legi ne sinant.

§ IX. Caritatem benevolam et inter se et ad alienos sedulo tueantur. Componendas, sicubi possunt, discordias curent.

§ X. Iusiurandum ne iurent unquam, nisi necessario. Turpia dictu, scurriles iocos fando fugiant. Excutiant sese vesperi num tale quidquam temere fecerint; si fecerint, errorem poenitendo corrigant.

§ XI. Rei divinae, qui commode possunt, quotidie intersint. Ad coetus menstruos, quos Praefectus indixerit, conveniant.

§ XII. Conferant in commune pro facultate quisque sua nonnihil, unde vel tenuiores e sodalium numero, praesertim affecta valetudine, sublevantur, vel divini cultus dignitati consulatur.

§ XIII. Ad sodalem aegrotantem Praefecti vel adeant ipsi, vel mittant, qui caritatis officia expleat. Idem, in morbo ancipiti, moneant suadeant, ut quae ad expiandum animum pertinent, aegrotus tempestive curet.

§ XIV. Ad exequias sodalis demortui sodales municipes hospitesve conveniant, simulque Mariales preces instituto Dominici Patris, id est *Rosarium*, tertiam partem ad caeleste demortui solatium adhibeant. Item sacerdotes inter rem divinam, laici, si poterunt, sumpta Eucharistia, pacem fratri defuncto sempiternam pii volentes adprecentur.

CAP. III.

DE OFFICIIS, DE VISITATIONE, DEQUE IPSA LEGE.

§ 1. Officia, advocatis ad conventum sodalibus, deferantur. Eadem triennalia sunt. Oblata ne qui sine causa iusta recuset, neu oscitanter gerat.

§ II. Curator, qui *Visitor* audit, diligenter quaerat, satisne salvae leges. Eius rei ergo, sodalitorum sedes in singulos annos, eoque crebrius, si res postulaverit, pro potestate circumeat, coetumque habeat, Praefectis sodalibusque universis adesse iussis. Si quem *Visitor* ad officium monendo iubendo revocarit, sive quid, salutaris poenae nomine, in quemquam decreverit, hic modeste accipiat, idemque luere ne abnuat.

§ III. *Visitatores* ex Primo Franciscalium Ordine, vel ex Ordine Tertio Regulari legantur, quos Custodes seu *Guardiani*, si id rogati fuerint, designabunt. *Visitoris* munere laicis viris interdictum esto.

§ IV. Sodales nec obedientes et noxii iterum et tertium admoneantur officii sui: ni pareant, excedere Ordine iubeantur.

§ V. In his legibus si qui forte quid deliquerint hoc se nomine culpam suscepturos nullam sciant, exceptis iis quae iure divino Ecclesiaeve legibus alioqui praecipiantur.

§ VI. Si quae huius capita legis quemquam servare causa gravis et iusta prohibeat, eum ex ea parte lege solvi, eademve capita commutari prudenter liceat. Cuius rei Praefectis ordinariis Franciscalium et Primi Ordinis et Tertii, item *Visitoribus* supra dictis facultas potestasque sit.

INDEX INDVLGENTIARVM ET PRIVILEGIORVM.

CAP. I.

DE INDVLGENTIIS PLENARIIS.

Tertiariis ex utroque sexu singulis, qui admissorum confessione ritu christiano expiati sacram Eucharistiam sumpserint, Indulgentiam plenariam consequendi ius sit, diebus et caussis quae infra scriptae sunt:

I. Die adituali:

II. Quo die singuli Ordinem primitus profitentur:

III. Quo die ad concionem menstruam seu *Conferentiam* conveniunt, si modo templum aliquod publicumve sacrarium pietatis causa adierint, remque christianam Deo de more commendaverint:

IV. Die IV. Octobris, natali Francisci Patris legiferi: die XII. Augusti, natali Clarae Virginis legiferae: die II. Augusti, festo Mariae Angelorum reginae ob Basilicam eius dedicatam: item quo die solemnia anniversaria aguntur Sancti caelitis, in cuius templo sedes est sodalitiis constituta, si modo ipsum templum pietatis causa celebraverint, remque christianam Deo de more commendaverint:

V. Semel per menses singulos, quo die cuique placuerit, si modo templum aliquod publicumve sacrarium pietatis causa adierint, et aliquamdiu ad mentem Pontificis maximi obsecrando perstiterint:

VI. Quoties, potioris vitae studio, per octo dies continuos statis animi meditationibus operam daturi secesserint:

VII. Item morituris, si sanctum salutare nomen Iesu aut voce, aut, si loqui posse desierint, voluntate imploraverint. Iidem eodem iure fruuntur, si nec compotes sacra Confessione atque Eucharistia, animi dolore culpas expiaverint.

VIII. Bis in anno *Benedictionen summi Pontificis nomine* accepturis, si ad mentem ipsius Pontificis Deo aliquamdiu supplicaverint: itemque, hac ipsa supplicandi lege, accepturis quam appellant *Absolutionem*, hoc est *Benedictionem*, per hos dies qui infra scripti sunt: I. Natali Domini Nostri Iesu Christi: II. die solemni paschatis Resurrectionis. III. die solemni Pentecostes. IV. in festo Sanctissimi Cordis Iesu: V. item Immaculae Conceptionis B. Mariae Virginis: VI. Iosephi sponsi eius die XIX. Martii: VII. Impressionis SS. Stigmatum Francisci Patris die XVII. Septembris: VIII. Ludovici regis Galliarum, Patroni caelestis salutaris sodalium ex Tertio Ordine die XXV. Augusti: IX. Elisabeth Hungaricae die XIX. Novembris.

IX. Item semel in mense, si qui *Pater, Ave et Gloria Patri* quinquies pro incolumitate rei christianae, semel ad mentem Pontificis maximi recitaverint, ii iure omni ad expiandas animi labe fruuntur, quo fruuntur et qui stativa in Urbe supplicia obeunt, et qui Portiunculam, Hierosolymitana loca sanctissima, aedem Iacobi Apostoli Compostellensem, religionis caussa, celebrant.

X. Quibus diebus stativae supplicationes in Missali Romano designantur, si templum sacrariumve, in quo sedes est sodalitii constituta, adierint, remque christianam Deo de more commendaverint, in eodem templo sacrariove per eos ipsos dies amplissimo iure fruuntur, quo in Urbe cives hospitesve fruuntur.

CAP. II.

DE INDVLGENTIIS PARTIALIBVS.

I. Tertiariis ex utroque sexu singulis, si templum sacrariumve, in quo est sedes sodalitii constituta, celebraverint, Deoque pro rei christianae incolumitate supplicaverint quo die sacra Stigmata Francisco Patri divinitus impressa sunt, item festo sanctorum Ludovici regis, Elisabeth reginae Lusitaniae, Elisabeth Hungaricae, Margaritae Cortonensis, itemque aliis duodecim diebus, quos singuli maluerint et Praefectus Ordinis probarit, ea supplicatio septennis septiesque quadragenae satisfactionis instar sit.

II. Quoties Missae aliisve divinis officiis, vel sodalium conventibus publicis privatisve interfuerint: inopes hospitio acceperint: dissidia composuerint, componendave curarint: in pompam rite ductam prodierint: Sacramentum Augustum, cum circumfertur, vel comitati sint, vel, si comitari nequiverint, ad campani aeris signum precationem Dominicam cum Salutatione Angelica semel recitaverint: quinquies precationem et salutationem eandem recitaverint rei christianae, vel animabus sodalium defunctorum Deo commendandis: hominem mortuum extulerint: devium quemquam ad officium reduxerint: Dei praeceptis ceterisque ad salutem necessariis quempiam erudierint: aut aliud quippiam ex hoc genere caritatis egerint, toties singulis eorum, harum rerum singularum caussa, tercentos de poenaliu dierum numero expungere liceat.

Tertiariis, si malint, omnibus et singulis indulgentiis supra dictis, sive plenariis sive partialibus, labes poenasque defunctorum expiare liceat.

Cap. III.

DE PRIVILEGIIS.

I. Sacerdotibus ex ordine Tertiariorum ad quodlibet altare facientibus, tribus ex qualibet hebdomade diebus, perlitare fas sit, modo ne similem perlitandi facultatem in alium diem impetraverint.

II. Qui sacrum fecerit animabus sodalium defunctorum expiandis, is ubicumque veniae defuncto impetrandae perlitato.

Atque haec omnia et singula, uti supra decreta sunt, ita firma, stabilia, rata in perpetuum esse volumus: non obstantibus Constitutionibus, Litteris Apostolicis, statutis, consuetudinibus, privilegiis, aliisque Nostris et Cancellariae Apostolicae regulis, et contrariis quibuscumque. Nulli ergo hominum liceat has Litteras Nostras ullo modo, ullave ex parte violare. Si quis autem adversus eas tale quicquam ausit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicae Millesimo octingentesimo octogesimo tertio, III Kalendas Iunias, Pontificatus Nostri Anno Sexto.

C. CARD. SACCONI Pro-Datarivs — TH. CARD. MERTEL VISA De Cvria I. De Aquila e Vicecomitibvs Loco † Plumbi Reg. in Secret. Brevium I. Cvgnonivs.

1409

1883

DECRETUM URBIS ET ORBIS. Per Apostolicas Litteras in forma Brevis die 28. Iulii. superiore anno editas Sanctissimus Dominus Noster LEO PAPA XIII, sententiam confirmans specialis Sacrorum Rituum Congregationis a se constitutae, cum aliquot Sanctorum atque etiam Beatorum Officia Kalendario universalis Ecclesiae, nec non Kalendario particulari Urbis addidisset; *quo in utroque Kalendario habeantur sedes liberae ad nova officia introducenda*, Rubricam generalem Breviarii Romani Tit. X. de Translatione Festorum immutandam praecepit, demptis videlicet translationibus Festorum Duplicium minorum (exceptis illis Sanctorum Ecclesiae Doctorum), et Festorum Semiduplicium. Itaque specialis ipsa Congregatio diebus 23. Iunii et 2. Iulii ver-
(Decretum S. R. C. de officii votivis diebus feriabilibus recitandis.)
tentis anni iterum coadunata est ad perficiendam, iuxta praefatam normam, textus Rubricarum correctionem. Nutu autem eiusdem Sanctissimi Domini nostri, nonnulla insuper perpendere debuit immutatae Rubricae consecraria, quae novam aliquam opportunam dispositionem prorsus requirere censebantur. Compertum quippe est, coarctata translationum serie, superesse quidem, iuxta novae editae legis finem, sedes quamplures omnino liberas ad nova officia in Kalendariis introducenda; interim tamen haud leviter inde augeri onus Officiorum Ferialium; quod imminuto hodie Cleri numero, auctisque aliis eius oneribus, minime convenire existimatur. Quemadmodum praeterea nuper Sanctitas Sua, ad evitandum ne Officia Sanctorum Benedicti Abbatis Dominici et Francisci Confessorum, vigore immutatae Rubricae, saepe ad simplicem ritum

reduci aut penitus omitti debeant, illa, attenta etiam tantorum Fundatorum praestantia, ad ritum Duplicis maioris elevavit; ita pariter censetur providendum quoad Festa Commemorationis Sancti Pauli Apostoli, et Sanctorum Angelorum Custodum; perpensa peculiari utriusque Officii qualitate, nec non specialibus Rubricarum privilegiis, quibus ea hactenus gavisae sunt. Tandem animadvertere, hac oblata occasione, licuit, Commemorationem de Octava Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli impediri Festo Pretiosissimi Sanguinis Domini Nostri Iesu Christi ritus Duplicis secundae classis, ac Festo Visitationis Beatae Mariae Virginis ad eundem ritum recenter elevato. Quod aegre ferendum Romae jure merito putatur, quam beatissimi Apostolorum Principes supra omnes mundi civitates tantopere nobilitaverunt, constituto ibi catholicae unitatis centro, supremoque et indefectibili veritatis magisterio.

Sacra igitur specialis Congregatio, hisce omnibus maturo examine perpensis, de singulis, si Sanctissimo Domino Nostro placuerit, ita decrevit:

I. Detur Indultum Generale tam Capitulis et Ecclesiasticorum Communitatibus quibuscumque, quam singulis de utroque Clero, persolvendi Officia Votiva per annum loco Officiorum Ferialium, praeterquam in Ferriis, Quarta Cinerum, totius tempore Passionis, ac Sacri Adventus a die 17. ad 24. Decembris inclusive: quoad choralem quidem recitationem, de consensu Capituli seu Communitatis ab Ordinario semel pro semper adprobando; quoad privatam vero recitationem, ad libitum singulorum de Clero. Officia autem huiusmodi Votiva per annum, Missis Votivis in Missali Romano positae fere respondentia, haec pro singulis hebdomadae diebus adsignantur, nimirum: pro Feria II. de Angelis. Feria III. de Sanctis Apostolis (Romae vero de Ss. Petro et Paulo), Feria IV. de S. Ioseph Sponso Beatae Mariae Virginis, Catholicae Ecclesiae Patrono, Feria V. de Sanctissimo Eucharistiae Sacramento, Feria VI. de Passione Domini Nostri Iesu Christi, Sabbatho de Immaculata Beatae Mariae Virginis Conceptione. Officia ipsa a Sacrorum Rituum Congregatione adprobanda erunt atque edenda. Firmis remanentibus aliis Votivorum Officiorum indultis quibuscumque iam concessis:

II. Festa Commemorationis S. Pauli Apostoli die 30. Iunii. et Ss. Angelorum Custodum die 2. Octobris, a ritu Duplicis minoris, ad ritum Duplicis maioris eleventur pro universa Ecclesia:

III. De festo Ss. Apostolorum Petri et Pauli, die 29. Iunii, Romae agatur Commemoratio singulis Octavae diebus, quocumque Festo occurrente.

Facta autem de praemissis per infrascriptum Secretarium Sanctissimo Domino Nostro LEONI PAPAE XIII. fidei relatione, Sanctitas Sua hoc Sacrae ipsius Congregationis Decretum, indulgendo singula in eo contenta, in omnibus adprobavit et confirmavit, atque evulgari iussit. Die 5. eiusdem mensis Iulii et anni 1883.

D. CARDINALIS BARTOLINIUS S. R. C. Praefectus. L. † S. Laurentius Salvati S. R. C. Secretarius.

1410

1883

DECRETUM URBIS ET ORBIS. Saecularia solemnna magno cum Catholici populi gaudio, ob incliti Monachorum in Occidente Patris legiferi, et Assisiensis seraphici Patriarchae memoriam superioribus annis celebrata, plurimorum desiderium excitarunt, ut incrementi aliquid acciperet cultus per annos singulos ab Ecclesia universa impendi solitus his sanctis Caelitibus, ex quibus ingentem quamdam beneficiorum vim in christianam civilemque rempublicam influxisse miramur. Id vel magis hodie convenire merito putaverunt, ne videlicet in posterum, ob immutatam Rubricam de Translatione Festorum, illorum officia, praecipue vero Monachorum praeclarissimi Parentis, saepe saepius ad modum simplicis ritus reduci, aut penitus omitti contingat. Sanctissimus autem Dominus Noster Leo Papa XIII. pro sua speciali atque eximia erga utrumque admirabilem Institutorem pietate et religione, accedentibus etiam aliquorum Sacrorum Antistitum postulationibus sibi humillime porrectis, votis hisce prono ac libenti animo obsecundare decrevit. Voluit tamen ab hoc honore minime seiungi Sanctum Dominicum Gusmanum, qui cum Familiae Minoriticae Patriarcha amicitia arcto vinculo in caritate colligatus „integritatem caelestium doctrinarum tuebatur, pravosque haereticorum errores luce christianae sapientiae per eadem tempora depellebat, quibus ille, ad grandia ducente Deo, id impetravit, ut ad virtutem excitaret christianos homines, et diu multumque devios ad imitationem Christi traduceret.“ (In Ep. Encicl. SSmi Domini Nostri 17. Septembr. 1882) Praecepit igitur Sanctitas Sua, ut festa Sanctorum Confessorum Benedicti Abbatis die 21. Martii, Dominici Gusmani 4. Augusti et Francisci Assisiensis 4. Octobris, in Kalendario universalis Ecclesiae hactenus sub ritu duplici minori inscripta, ad ritum duplicem majorem evehantur. Mandavit praeterea de hoc per Sacrorum Rituum Congregationem praesens edi decretum, quod anno proxime insequente ubivis erit executioni tradendum. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 5. Aprilis 1883.

(Decretum de
ritu festorum
SS. Benedicti
Dominici &
Francisci.)

D. CARDINALIS BARTOLINIUS S. R. C. Praefectus. L. † S. Laurentius Salvati S. R. C. Secretarius.

1443

1883

Szekeres József, dráva sz.-mártoni kántortanító lemondása folytán ezen állomás jövő hó végével üresedésbe jó. A pályázók folyamodványait a ker. esperesi hivatalhoz (Mosgó) terjeszszék be f. évi ctober 9-ikéig, mely napon a pályázat Sz.-Mártonban meg fog tartatni.

(Concursus
pro statione
docentis in
Dráva-Sz.-
Márton.)

A kántortanító következő javadalmakat élvez: 1. Két szoba, konyha, kamra és pinczéből álló jó karban levő lakás, gazdasági épület és konyha-kerttel. 2. Minden pár után egy nyolczada buza és 5 kr., temetés és esketés után 12 kr, keresztes 3 kr., és 28 pengő forint a községtől köznapitanításért; vasárnapi oktatásért 11 pengő forint. 3. Az uradalomtól van fél telek, melyet a község művel, és 15 öl tüzi fa, melyet a község vág és behord, ebből azonban az iskola is fűtendő.

A pályázónak a horvát- és magyar nyelv tökéletes birtokában kell lennie, és magát előlegesen bemutatni, hogy az orgonálás- és énekbeni jártassága kitűnjék.

1457

1883

(Concursus
pro statione
docentis in
Barátur.)

A magyarhertelendi r. k. plebániához tartozó Barátur fiókközség kántortanítói állomására f. é. október 15-ig pályázat nyittatik. A folyamodványok a ke-
rületi tanfelügyelőséghez M.-Székre küldendők.

Évi jövedéke: 1.) két szobából álló tisztességes lakás a szükséges mellék-
épületekkel, és $\frac{1}{4}$ holdnyi házikerttel; 2.) A hitközségtől: 14 mérő buza, 14 mérő
rozs, 5 akó bor és 5 for.; iskolapénz 10 frt: vasárnapi oktatásért 20 frt, stola illeték
5 frt; széna fejében 15 frt; 6 hold föld, melyet a tanító tartozik műveltetni; $1\frac{1}{2}$
hold rét, melyet a község mivel. 3.) Az uradalomtól: 5 öl kemény tüzelő fa, melyet
a község megvág és behord; kettő ebből az iskola fűtésére fordittatik. A tannyelv:
német-magyar.

1449

1883

(Mors Emeri-
ci Kálóczy.)

Die 13-a Septembris viam universae carnis ingressus est Emericus
Kálóczy, qui a. 1814. natus a. 1839 ordinatus ab a. 1847. parochiae Bedegh, ab a.
1851. parochiae Kónyi praefuit.

Velint DD. Curati statuta tria missae sacrificia pro defuncto confratre Deo
omnipotenti ocyus offerre.

Datum Quinque-Ecclesiis die 10-a Septembris 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

XIII.

1472

1883

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI LEONIS DIVINA PROVIDENTIA PAPAE
XIII. EPISTOLA ENCYCLICA AD PATRIARCHAS PRIMATES ARCHIEPISCOPOS ET EPISCOPOS VNIVERSOS CATHOLICI ORBIS GRATIAM
ET COMMVNIONEM CVM APOSTOLICA SEDE HABENTES.

VENERABILIBVS FRATRIBVS PATRIARCHIS PRIMATIBVS ARCHIEPISCOPIS ET EPI-
SCOPIS VNIVERSIS CATHOLICI ORBIS GRATIAM ET COMMVNIONEM CVM APOSTOLICA

SEDE HABENTIBVS

LEO PP. XIII.

VENERABILES FRATRES SALVTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM !

Supremi Apostolatus officio quo fungimur et longe difficili horum temporum
condicione quotidie magis admonemur ac propemodum impellimur, ut quo graviores
incidunt Ecclesiae calamitates, eo impensius eius tutelae incolumitatieque consulamus.
Quapropter, dum quantum in Nobis est, modis omnibus Ecclesiae iura tueri, et quae
vel impendent vel circumstant pericula antevertere et propulsare conamur, assidue
damus operam caelestibus auxiliis implorandis, quibus effici unice potest, ut labores
curaeque Nostrae optatum sint exitum habiturae. -- Hanc ad rem nihil validius
potiusque iudicamus, quam religione et pietate demereri magnam Dei Parentem Ma-
riam Virginem quae pacis nostrae apud Deum sequestra et caelestium administra-
gratiarum, in celsissimo potestatis est gloriaeque fastigio in caelis collocata, ut ho-
minibus ad sempiternam illam civitatem per tot labores et pericula contendentibus
patrocinii sui subsidium impertiat. -- Itaque proximis iam anniversariis solemnibus,
quibus plurima et maxima in populum christianum per Marialis *Rosarii* preces col-
lata beneficia recoluntur, preces hasce ipsas singulari studio toto orbe catholico
adhiberi Magnae Virgini hoc anno volumus, quo, Ipsa conciliatrice, divinum Eius
Filius nostris placatum et mitigatum malis feliciter experiamur. Has igitur litteras
ad Vos, Venerabiles Fratres, dandas censuimus, ut, cognitis consiliis Nostris, popu-
lorum pietas ad ea religiose perficienda vestra auctoritate studioque excitetur.

(Encyclica
Leonis XIII.
PP. qua men-
sis October
habentis anni
B. Mariae V.
a Rosario
dicatur.)

Praecipium semper ac solemne catholicis hominibus fuit in trepidis rebus dubiisque temporibus ad Mariam confugere et in materna Eius bonitate conquiescere. Quo quidem ostenditur certissima non modo spes, sed plane fiducia, quam Ecclesia catholica semper habuit in Genetrice Dei iure repositam. Revera primaevae labis expers Virgo, adlecta Dei Mater, et hoc ipso servandi hominum generis consors facta, tanta apud Filium gratia et potestate valet, ut maiorem nec humana nec angelica natura assecuta unquam sit, aut assequi possit. Cumque suave Ipsi ac iucundum apprime sit, singulos suam flagitantes opem iuvare ac solari: dubitandum non est, quin Ecclesiae universae votis adnuere multo libentius velit ac propemodum gestiat.

Haec autem tam magna et plena spei in augustam caelorum Reginam pietas luculentius emicuit, cum errorum vis late serpentium, vel exundans morum corruptio vel potentium adversariorum impetus militantem Dei Ecclesiam in discrimen adducere visa sunt. — Veteris et recentioris aevi historiae, ac sanctiores Ecclesiae fasti publicas privatasque ad Deiparam obsecrationes et vota commemorant, ac vicissim praebita per Ipsam auxilia partamque divinitus tranquillitatem et pacem. Hinc insignes illi tituli, quibus Eam catholicae gentes christianorum Auxiliatricem, Opiferam, Solatricem, bellorum Potentem, Victricem, Paciferam consalutarunt Quos inter praecipue commemorandus solemnis ille ex Rosario ductus, quo insignia Ipsius in universum christianum nomen beneficia ad perpetuitatem consecrata sunt. — Nemo vestrum ignorat, Venerabiles Fratres, quantum laboris et luctus, saeculo duodecimo exeunte, sanctae Dei Ecclesiae intulerint Albigenses haeretici, qui recentiorum Manichaeorum secta progeniti, australem Galliae plagam atque alias latini orbis regiones perniciosus erroribus repleverant; armorumque terrorem circumferentes, late dominari per clades et ruinas moliebantur. Contra huiusmodi teterrimos hostes virum sanctissimum, ut nostis, excitavit misericors Deus, inclitum scilicet Dominiciani Ordinis parentem et conditorem. Is integritate doctrinae, virtutum exemplis, muneris apostolici perfunctione magnus, pugnare pro Ecclesia catholica excelso animo aggressus est, non vi, non armis, sed ea maxime precatione confisus, quam sacri Rosarii nomine ipse primus instituit, et per se, per suos alumnos longe lateque disseminavit. Dei enim instinctu ac numine sentiebat futurum, ut eius praecationis ope tamquam validissimo instrumento bellico, victi hostes profligatique vesanam impietate audaciam ponere cogerentur. Quod reipsa evenisse compertum est. Etenim ea orandi ratione suscepta riteque celebrata ex institutione Dominici Patris, pietas, fides, concordia restitui, haereticorum molitiones atque artes disjici passim coepere; ad haec, plurimi errantes ad sanitatem revocati, et catholicorum armis, quae fuerant ad vim propulsandam sumpta, impiorum compressus furor.

Eiusdem praecationis efficacitas et vis mirabiliter etiam perspecta est saeculo decimo sexto, cum ingentes Turcarum copiae Europae prope universae superstitionis et barbariae iugum intentarent. Quo tempore sanctus Pius V. Pontifex Maximus, excitatis ad communium rerum tutelam principibus christianis, omni studio in primis egit ut potentissima Mater Dei, per Rosarii preces implorata, nomini christiano vo-

lens propitia succurreret. Nobilissimum sane spectaculum per eos dies caelo terraeque exhibitum omnium in se mentes animosque convertit. Hinc enim Christi fideles non procul a Corinthiaco sinu vitam et sanguinem pro religionis patriaeque incolumitate fundere parati, hostem interriti opperiebantur; illinc incrimis pio supplicantium agmine, Mariam inclamabant, Mariam ex Rosarii formula iteratis vicibus consalutabant, ut certantibus adesset ad Victoriam. Adstitit exorata Domina; nam commisso ad Echinadas insulas navali praelio, christianorum classis, sine magna suorum clade, fuis caesisque hostibus, magnifice vicit. Quare idem sanctissimus Pontifex in accepti beneficii memoriam, anniversarium tanti certaminis diem honori Mariae Victricis festum haberi voluit: quem Gregorius XIII. titulo Rosarii consecravit.

Simili modo, superiore saeculo, semel ad Temesvariam in Pannonia, semel ad Coreyram insulam nobilis est de Turcarum copiis victoria reportata: idque sacris Magnae Virgini diebus, precibusque pio Rosarii ritu ante persolutis. Quae res Clementem XI. Decessorem Nostrum adduxit ut grati animi ergo, solemnem Deiparae a Rosario honorem quotannis habendum tota Ecclesia decreverit.

Igitur cum sacra haec precandi formula tantopere Virgini grata esse dignoscatur, eaque ad Ecclesiae populiue christiani defensionem et ad divina beneficia publice privatimque impetranda apprime conferat; mirum non est, eximiis eam praeconiis alios quoque Decessores Nostros efferre atque augere studuisse. Sic Urbanus IV. *quotidie per Rosarium christiano populo bona provenire* testatus est. Sixtus IV. hunc orandi ritum *ad honorem Dei et Virginis, et ad imminetia mundi pericula propulsanda opportunum*; Leo X. *adversus haeresiarchas et gliscentes haereses institutum*, et Iulius III. *romanae Ecclesiae decorem dixerunt*. Itemque de eo sanctus Pius V. *hoc, inquit, orandi modo evulgato, coepisse fideles iis meditationibus accensos, iis precibus inflammatos, in alios viros repente mutari, haeresum tenebras remitti, et lucem catholicae fidei aperiri*. Demum Gregorius XIII. *Rosarium a beato Dominico ad iram Dei placandam et Beatae Virginis intercessionem implorandum fuisse institutum*.

Hac Nos cogitatione, exemplisque Decessorum Nostrorum permoti, opportunum omnino censemus solemnes hoc tempore supplicationes ob eam causam institui, ut invocata per Rosarii preces Virgine augusta, parem necessitatibus opem a Iesu Christo eius Filio impetremus. — Perspiciatis, Venerabiles Fratres, Ecclesiae labores dimicationesque diuturnas et graves. Christianam pietatem publicam morum honestatem, fidemque ipsam, quae summum est bonum virtutumque ceterarum principium, maioribus quotidie periculis videmus oppositam. Item difficilem conditionem variosque angores Nostros non modo cognoscitis, sed facit caritas vestra ut quadam Nobiscum societate et communione sentiatis. Miserrimum autem est, ac longe luctuosissimum, tot animas Iesu Christi sanguine redemptas, quodam aberrantis saeculi veluti correptas turbine, praecipites in peius agi atque in interitum ruere sempiternum. Igitur divini necessitas auxilii haud sane est hodie minor, quam cum magnus Dominicus ad publica sananda vulnera Marialis Rosarii usum invexit. Ille

vero caelesti pervidit lumine, aetatis suae malis remedium nullum praesentius futurum, quam si homines ad Christum, qui *via veritas et vita* est, salutis per eum nobis partae crebra commentatione rediissent; et virginem illam, cui datum est *cunctas haereseis interimere*, deprecatricem apud Deum adhibuissent. Idcirco sacri Rosarii formulam ita composuit, ut et salutis nostrae mysteria ordine recolerentur, et huic meditandi officio mysticum innecteretur sertum ex angelica salutatione contextum, interiecta oratione ad Deum et Patrem Domini Nostri Iesu Christi. Nos igitur haud absimili malo idem quaerentes remedium, non dubitamus, quin eadem haec a beatissimo viro tanto cum orbis catholici emolumento inducta precatio, momenti plurimum habitura sit ad levandas nostrorum quoque temporum calamitates.

Quamobrem non modo universos christianos enixe hortamur, ut vel publice vel privatim in sua quisque domo et familia pium hoc Rosarii officium peragere studeant et non intermissa consuetudine usurpent, sed etiam *Integrum anni labentis mensem octobrem* caelesti Reginae a Rosario sacrum dicatumque esse volumus. — Decernimus itaque et mandamus, ut in orbe catholico universo hoc item anno solemnia Deiparae a Rosario peculiari religione et cultus splendore celebrentur; utque a prima die proximi octobris ad secundam subsequentis novembris, in omnibus ubique curialibus templis, et si Ordinarii locorum utile atque opportunum iudicaverint, in aliis etiam templis sacrariisve honori Deiparae dedicatis, quinque saltem Rosarii decades, adiectis Litaniis Lauretanis religiose recitentur: optamus autem ut ad has preces conveniente populo, eodem tempore vel sacrum ad altare fiat, vel Sacramento augusto ad adorandum proposito, sacrosancta deinceps hostia pius supplicantium coetus rite lustretur. — Magnopere probamus, sodalitates a Rosario Virginis solemnibus pompis vicatim per urbes, accepta a maioribus consuetudine, publicae religionis causa *procedere*. Quibus autem in locis id iniuria temporum forte non licet, quidquid publicae religioni ex hac parte detractum est, *frequentiore redimatur ad sacras aedes accursu*; et diligentiore virtutum christianarum exercitatione fervor pietatis eluceat.

Eorum autem gratia, qui quae supra iussimus facturi sunt, libet caelestes Ecclesiae thesauros recludere, in quibus ipsi incitamenta simul et praemia pietatis inveniant. Omnibus igitur qui intra designatum temporis spatium, Rosarii cum Litaniis publicae recitationi interfuerint, et ad mentem Nostram oraverint, septem annorum itemque septem quadragenarum apud Deum indulgentiam singulis vicibus obtinendam concedimus. Quo beneficio frui pariter posse volumus, quos supplicationibus publicis supra dictis legitima causa prohibeat, hac tamen lege ut eidem sacrae exercitationi privatim operam dederint, itemque Deo ad mentem Nostram supplicaverint. — Eos vero qui supra dicto tempore decies saltem, vel publice in sacris templis, vel iustas ob causas privatis in domibus eadem peregerint et, expiatis rite animis, sacra de altari libaverint, piaculo omni et statis admissorum poenis ad pontificalis indulgentiae modum exolvimus. — Plenissimam hanc admissorum suorum veniam omnibus etiam elargimur, qui vel in ipsis beatae Mariae Virginis a Rosario solem-

nibus, vel quolibet ex octo consequentibus diebus, ablutis pariter salutari confessione animis, ad Christi mensam accesserint, et in aliqua aede sacra pro Ecclesiae necessitatibus ad mentem Nostram Deo et Deiparae rite supplicaverint.

Agite vero, Venerabiles Fratres; quantum Vobis curae est et Mariae honos et societatis humanae salus, tantum studete populorum in Magnam Virginem alere pietatem, augere fiduciam. Divino quidem munere factum putamus, ut, vel turbulentissimis hisce Ecclesiae temporibus, in maxima christiani populi parte stet ac vigeat antiqua in augustam Virginem religio et pietas. Nunc vero exhortationibus his Nostris excitatae, vestrisque vocibus incensae christianae gentes vehementiore in dies animi ardore sese in Mariae tutelam fidemque recipiant; et adamare magis ac magis insistant Marialis Rosarii consuetudinem, quam maiores nostri non modo uti praesens in malis auxilium, sed etiam nobilis instar tesseræ christianae pietatis habere consueverunt. Obsecrationes concordēs ac supplices libens excipiet humani generis Patrona caelestis, illudque facile impetrabit, ut boni virtutis laude crescant; ut devii sese ad salutem colligant ac resipiscant; ut vindex scelerum Deus ad clementiam ac misericordiam conversus rem christianam remque publicam, amotis periculis, optatae tranquillitati restituat.

Hac spe erecti, Deum ipsum, per eam in qua totius boni posuit plenitudinem, summis animi Nostri votis enixe obsecramus, ut maxima quaeque Vobis, Venerabiles Fratres, caelestium bonorum munera largiatur: in quorum auspiciū et pignus, Vobis ipsis et Clero vestro et populis cuiusque vestrum curae conceditis, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 1. Septembris, A. MDCCCLXXXIII.
Pontificatus Nostri Anno Sexto. Leo PP. XIII.

Mandato Supremi Matris Ecclesiae Capitis pia humilitate obsequentes, circa cultum B. Mariae Virginis Deiparae futuro mense servandum sequentia statuimus:

1. Prima ab his perceptis die Dominica populus fidelis e sacro suggestu edoceatur, qualiter Sanctissimus Dominus Noster, ad levandas nostrorum temporum calamitates integrum anni labentis Octobrem Mensem coelesti Reginae a Rosario sacrum dicatumque esse velit; quodve iis, qui cultui publico hoc fine instituendo interfuerint indulgentias largiatur. (Juvabit ea, quae circa finem encyclicae habentur: „Eorum autem gratia etc.“ fidelibus clarius explicare.)

Annuncietur item cultus, de quo agitur, ordo, ut sequitur:

2. Inde a prima die Octobris usque 2-am Novembris exclusive, in quavis ecclesia parochiali omni die, hora 6-a vespertina, exponatur Sanctissimum; decantatoque more solito „Tantum ergo“ recitentur aut cantentur *Lytaniae Lauretanae*, quibus subjungatur, praeorante parcho, Rosarium. Suapte intelligitur, populum ad ecclesiam pulsu campanarum convocandum esse.

3. In ecclesiis filialibus, ubi Sanctissimum ob defectum sacerdotis exponi nequit, cantentur Lytaniae Lauretanae cum Antiphona de tempore, et postea persolvatur, praeorante docente, Rosarium.

4. In urbe Quinque-Ecclesiensi in quavis ecclesia parochiali omnia, ut puncto 2-o, observabuntur. Cultus vespertinus, sub octava S. Mauri in ecclesia Lyceali servandus hoc anno illam subit mutationem, quod loco Lytaniarum de SSmo Nomine Jesu, Lytaniae Lauretanae recitentur, hisve finitis Rosarium pariter recitetur.

1485

1883

(Resultatum
examinis
Synodalis.) Examen synodale currentis anni mense Augusto subiverunt: Balthasarus Rathmann, Joannes Kövesdy, Carolus Pintér, Ludovicus Beck, Julius Cser, Martinus Zsulyevics. Quibus omnibus, ad sexennium approbatis, praemium Králianum reportavit Ludovicus Beck.

1486

1883

(Helena Reiner obtinet duplicatum testimonii.) A vallás és közoktatási m. kir. Ministertől. 23,388. sz. Reiner Ilonának a szabadkai állami tanítónő-képezdében 1880. évi szeptember 7-én 439. szám alatt kelt képesítési oklevele állítólag elveszvé, semmisnek nyilvánittatik, s annak jogérvényes másodlata folyó évi május 11-én 273. sz. alatt szabályszerűen kiadatott.

Miről van szerencsém az egyházmegyei főhatóságot a szokásos köröztetés szives eszközzése végett tisztelettel értesíteni. Budapest, 1883. évi szeptember hó 8-án. A minister meghagyásából: Buzogány Áron, osztálytanácsos.

1488

1883

(Andreas Zsizsnyovszky obtinet duplicatum testimonii.) Vallás és közokt. m. kir. Ministertől 22.676. szám. A Zsizsnyovszky Endre részére az 1867⁷/₈-iki tanévben a kassai kir. kath. tanító képezdében kiállított képesítési oklevél állítólag elveszvé, ezennel semmisnek nyilvánittatik, s nevezettnek annak jogérvényes másodlata 1883. évi július 3-án 171. sz. a. szabályszerűen kiadatott.

Miről van szerencsém a főtiszt. egyhm: hatóságot a szokásos köröztetés szives eszközzése végett, tisztelettel értesíteni. Kelt Budapest 1883. szeptember 8-án. A Minister meghagyásából: Buzogány Áron, osztálytanácsos.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 24-a Septembris 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

XIV.

1669

1883

Exc. R. H. Ministerium sub dto 17-ae Junii et Nr. 19,470 novas edidit (Ordines de matrimonio militum defendendae patriae (honvédség) et custodum securitatis (Csendőrség) item in concinnandis matriculis militum defendendae patriae observandas; e quibus pro accurata observantia sequentia hisce publico: concinnandis matriculis.)

Nősülési szabályzat a m. királyi honvédség és a magyar királyi csendőrség részére. **Általános határozatok.**

1. §. A m. kir. honvédség és a m. kir. csendőrség tetteges szolgálatában álló egyénei, továbbá a huzamos időre szabadságolt azon legénységi egyének, kik a harmadik korosztályból még ki nem léptek, azokat kivéve, a kik még a harmadik korosztályból kiléptök előtt a szabályszerint köteles tényleges szolgálatukat már leróvták, továbbá a helyi szolgálatra való előjegyzés mellett nyugállományba helyezett havidijasok és végre a rokkantak házában elhelyezett rokkant dijasok — csupán a honvéd — illetőleg csendőr-hatóság engedélye mellett nősülhetnek.

A várakozási illetékkal vagy minden illeték beszüntetése mellett szabadságolt és számfeletti állományba helyezett havidijasok is tetteges szolgálatban állóknak tekintendők.

Az engedély nélkül megkötött házasság mily büntetést és egyéb következményeket von maga után? külön szabályokban van meghatározva.

I. Fejezet. A havidijasok nősülése.

6. §. A nősülési engedélyt adja:

A) Ő cs. és apost. kir. Főlsége a VI. vagy annál magasabb dijosztályba tartozó:

B) a honvédelmi miniszter a többi havidijasoknak kivéve a C) és D) alattiakat:

C) A kerületi parancsnokság az alája rendelt dijosztályba nem sorozott havidijasoknak:

D) A csendőrparancsnokság a csendőri iroda-szolgáknak.

7. §. A nősülési engedély csakis a nősülni szándékozó havidijas részéről, és pedig szolgálati uton kérhető.

8. §. A nősülési engedély a honvédelmi miniszter, illetőleg a 6. §. C) és D.) pontjaiban említett parancsnok által írásban adatik ki és különösen a következőket tartalmazza:

a) a nősülő havidijas teljes nevét, rendfokozatát és szolgálati beosztását;

b) az ara teljes nevét, hajadon vagy özvegyi állapotának megjelölése mellett;

c) a biztosítandó évi mellékjövedelemnek számjegyzékkel és betűkkel való meg-

előlését, illetőleg azon megjegyzést, hogy a mellékjövedelem kimutatása nem kívántatik meg:

d) annak világos fenntartását, hogy a házasság csak annyiban engedtetik meg, a mennyiben törvényes vagy egyházi akadály annak útjában nem áll;

vége:

e) oly esetekben, midőn mellékjövedelem biztosítása szükségeltetik, annak határozott kifejezését, hogy az esketésnek csak a 15. §-ban említett igazolvány felmutatása mellett szabad megtörténni.

15. §. Az esketésnek csak ezen igazolvány, oly esetekben pedig, a melyekben a mellékjövedelem biztosítása nem kívántatik, a nősülési engedély előmutatása mellett szabad megtörténnie.

Ha a házasság ezen igazolvány előmutatása nélkül köttetik, vagy valamely parancsnok részéről megengedtetik, valamennyi vétkes felelősségre vonandó. — A megtörtént esketés a honvédelmi miniszternek szolgálati uton az esketési bizonyítvány felterjesztésével bejelentendő.

II. Fejezet. A legénységi állományhoz tartozó személyek nősülése.

A) A magyar kir. honvédségre nézve.

22. §. A legénységi állományhoz tartozó tettelesen szolgáló személyek házassága két módozatú, és pedig:

a) első módozat szerinti házasság, melynek tartama alatt a nő és a törvényes gyermekek a honvédség illetékszabályzatában meghatározott kedvezményekre igényt nyernek:

b) a második módozat szerinti házasság, mely a nőnek és a gyermekeknek az előző pontban említett jogokat és igényeket nem adja meg.

A második módozat szerinti házasságok közé tartoznak azok is, a melyek a honvédségszámba törvény szerint meg nem kívántató engedélye nélkül — vagy már a besoroztatás előtt, vagy a szabadságolt állományban kötöttek.

23. §. Az első módozat szerinti házassági engedély elvileg csak azon altiszteknek (ör mestereknek, szakaszvezetőknek, tizedeseknek és ezekkel egyenlő állásuaknak) adható meg, a kik a szabályszerint köteles tetteleges szolgálatot teljesítették, és a helyett, hogy a szabadságolt állományba léptek volna át, a tetteleges szolgálatot önként folytatják vagy ha abba a szabadságolt állományból újra önként beléptek.

Tetteleg szolgálatban álló, az állatorvosi tanfolyamot végzett gyógykovácsoknak az első módozat szerinti házasságra való engedély ezen megszorítás nélkül is adható.

Hadapródoknak és egyévi önkénteseknek egyáltalában nem, továbbá a rokkantak házában elhelyezett altiszteknek az első módozat szerint nem adható nősülési engedély.

27. §. Az első módozatú házasságra való engedélyt megadni hivatva van:

a honvédségszámba állományához tartozó személyek számára a kerületi parancsnok, és pedig akkor is, ha azok elvezényelve vannak.

Minden más személy részére, valamint oly esetben, a melyben a kerületi parancsnok a házassági engedélyt nem adhatná meg, a nősülési engedélyt a honvédelmi miniszter adja meg.

A házassági engedély, ezen szabályzat 8. §-ban a), b) és c) alatt említett határozványainak hasonszerű alkalmazása mellett, az illető parancsnok, illetőleg a honvédelmi miniszter által írásban kiadandó.

28. §. A második módozatú nőülések a honvédeknek a zászlóalj, illetőleg lovasezred parancsnok részéről rendfokozatra való tekintet nélkül, engedélyezhetők, és számszerinti korlátozásnak alávetve nincsenek. Ezen honvédhatósági engedély mindazáltal csak akkor adható meg, ha a nőülő ez által lényeges előnyökben részesül, vagy különös viszonyok a házasság engedélyezése mellett szólnak, és ha a szolgálatnak ez által való károsodásától tartani nem lehet.

B) A magyar kir. csendőrségre nézve.

31. §. A csendőrség legénységi állományához tartozó személyekre nézve csak egy nőülési módozat létezik; s a nő csendőrök száma, ugyanazon csendőrparancsnokságban a legénységi állomány tíz százalékát rendszerint nem haladhatja meg.

A házasság engedélyezése iránti kérvény szolgálati uton nyújtandó be, s a engedélyt rendszerint a csendőrparancsnok adja meg; ha azonban azon csendőrparancsnokság női legénységének száma, melyhez a kérelmező tartozik, már be van töltve, a nőülési engedély megadását kivételt érdemlő esetekben a honvédelmi miniszter magának tartja fenn.

Utasítás a honvéd (katonai) keresztelési, esketési és halotti anyakönyvek vezetésére és elhelyezésére.

1. §. A honvéd-egyénekre vonatkozó keresztelési-, esketési- és halotti lelkészi anyakönyvek (Matrikel) vezetése és elhelyezése, valamint az azokból szükséges okmányozott kivonatok szerkesztése, békében azon egyéneket illeti meg, kik a törvényes szabályok értelmében a polgári lelkészi anyakönyvek vezetésére hivatva vannak.

6. §. 3. Ha a jegyesek egy honvéd- (katonai) és egy polgári lelkész alá tartoznak, akkor az okmányok azon lelkésznél helyeztetnek el, a ki az esketést fogyanatosította.

4. Ha az esketés (megbízás folytán) oly lelkész előtt történik, kinek hatóságához rendes uton a jegyesek egyike sem tartozik, akkor az okmányok azon lelkésznél kerülnek elhelyezés alá, a kitől a megbízás eredt. Ez utóbbi azonban köteles az illető megbízási okmányban mindazon okmányokat megjelölni, melyek mint az érvényes és engedélyezett házasságkötéshez szükségeltetvén, — hozzájuttattak, és pedig azon célból, hogy ezen okmányok, az eskető lelkész által az anyakönyvbe iktattathassanak.

11. §. Kisebb helyőrségekben a helybeli plebános a fogyanatosított szer-tartásokat plebániai anyakönyvébe bevezetni s a kivonatokat a honvédpótcsapat-parancsnokság útján az illető honvédesapattestnek kiszolgáltatja.

A vezetendő anyakönyvek mintái ugyanazok, melyek a cs. kir. katonai személyek számára előírva vannak.

1670

1883

(Commenda-
tur Calenda-
rium „Szent
Család.”)

Calendarium, quod Michael Szemennyei parochus Regölensis et Julius Wajdits parochus Szakadátensis sub titulo „Szent Család“ pro anno 1884. ediderunt, spectato sive eius argumento sive scopo pio, ob quem publicatur, commendari meretur, et hisce etiam tam V. Clero quam fideli populo commendatur.

1671

1883

(Car. Tanffy
et Mathias
Chlebik ob-
tinent dupli-
catum
testimonii)

A vallás és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 32072. szám. Chlebik Mátyás részére az 1851. évi július hó 31-én 1/1851 szám alatt a szepesi kir. kath. tanítóképezdében kiállított képesítési oklevél állítólag elveszvé. ezennel semmisnek nyilvánítatik, s nevezettnek annak jogérvényes másodlata 1883. évi szeptember hó 19-én 8/1883/4 szám alatt szabályszerűen kiadatott.

Miről van szerencsém a főtitisztelendő főhatóságot a szokásos köröztetés végett tiszteletteljesen értesíteni. Budapesten, 1883. évi október hó 2-án. A minister meghagyásából: Buzogány Áron osztálytanácsos.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. ministertől 27713. szám. Tanffy Károly részére, az 1882. évi június hó 17-én 21. sz. a. a nagyszombati kir. kath. tanítóképezdében kiállított képesítési oklevél állítólag elégvén, ezennel semmisnek nyilvánítatik s nevezettnek annak jogérvényes másodlata 1883. évi június hó 20-án 71. sz. a. szabályszerűen kiadatott.

Miről van szerencsém a főhatóságot a szokásos köröztetés végett, tisztelettel értesíteni. Budapesten, 1883. évi szeptember hó 13-án. A minister meghagyásából: Buzogány Áron osztálytanácsos.

1672

1883

(Concursus
pro statione
docentis in
Pellérd.)

A pellérdi kántortanítói állomásra f. é. november 15-ig pályázat hirdette-
tik. A pályázók irataikat a ker. esperes és tanfelügyelőhez küldjék Bodonyba,
posta Pécs-Göresöny.

Az állomás jövedelme:

Minden házaspár után $\frac{1}{8}$ gabona, van pedig 250 pár, tehát összesen 62 $\frac{1}{2}$ mérő. Ugyanannyi házaspár után 10 kr. lélekpenz 25 frt; bor 19 akó; minden tanoncztól 40 kr, van pedig 100 tanköteles tehát összesen 40 frt; megjegyzendő, hogy az uradalmi cselédek gyermekei 80 krt fizetnek. Vasárnapi oktatásért 31 frt 50 kr, mely felvehető a község pénztárából év végén; 4 öl hasábfá; stola illeték körülbelül 15 frt; 2 $\frac{1}{2}$ hold jóminőségű szántóföld és ugyanannyi rét, melynek jövedelme évenként 150 frtra tehető; alapítványi misék után jár 12 frt. — Van azonkívül két szoba, egy segédszoba, cselédszoba. egy konyha és egy kamrából álló tisztességes lakás pinczével istállóval, pajtával s $\frac{1}{4}$ hold házi kerttel.

1673

1883

A felső-mindszenti plébániához tartozó Kis-Hajmás fiókközség tanítói állomására f. é. november 21-ig pályázat nyittatik. A folyamodványok a ker. espereshez küldendők Magyar-Székre. (Pro statione docentis in Kis-Hajmás.)

Jövedelem:

I. Kis-Hajmás községtől: 1. Minden telkes pártól $\frac{1}{8}$ buza, 12 font széna és 10 o. é. kr. 2. Minden kisház és zsellérpártól $\frac{1}{8}$ rozs és 10 kr. 3. Minden szőlősgazdától 4 liter bor. 4. Minden iskolás gyermektől 40 kr. 5. Vasárnapi oktatásért 10 frt. 6. Harangozás után minden pártól 5 itce buza. 7. 84 frt 24 kr. tőkének 6%. 8. Két öl tűzifa. 9) 6 hold jóminőségű föld, Egészen új tanítói díszlakás 2 szoba, konyha, élestar s pinczével ellátva, s még $\frac{3}{4}$ hold házi kert.

II. Szatina községtől: 1. Minden telkespártól $\frac{1}{8}$ buza, 12 font széna és 10 kr. 2. Kisház és zsellérpártól 50 kr. 3. Szőlősgazdáktól 4 itce bor. 4. Minden iskolaköteles gyermektől 40 kr. 5. Vasárnapi oktatásért 5. frt. 6. Másfél öl fa. 7) Az uradalomtól 2 hold jóminőségű föld.

A két községben van összesen 105 telkespár, 33 kisház és 12 zsellér.

1674

1883

A lipovai plébániához tartozó Bezedek fiókközség kántortanítói állomására pályázat hirdettetik. A pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodványaikat, folyó évi november 19-ig a kerületi tanfelügyelőséghez küldjék Villányba (posta helyben). — Az oktatási nyelv német. Az ezen állomással összekötött évi jövedék a következő: és pedig A) a hitközségtől; 1.) Kényelmes lakás 2 szobával, 2 konyhával; 1. pincze, 1 istálló, 1 kamra; 2.) 1 holdnyi beltelek, melyet a tanító műveltet; 3.) 2 hold szántóföld egy tagban, melyet a község szánt; 4.) Rét helyett a temetőben termő fűnek használata, melyet a tanító saját költségén kaszáltat és hordat be; 5.) 18 pozs. mérő tiszta buza, 4 pozs. mérő kétszeres, 22 pozs. mérő morzsolt kukoricza; 6.) minden házaspár után 52 $\frac{1}{2}$ kr. összesen 55 frt; 7.) vasárnapi iskolapénz 20 frt; 8.) Stolaris illeték 5–10 frtig. B) Az uradalomtól 9.) 6 öl fa, melyet a község vág és hord; 10.) 10 pozs. mérő gabona; és 11.) 4 frt 20 kr. o. é. készpénz. (Pro statione docentis in Bezedek.)

1675

1883

Az egerághi anyaegyházhoz tartozó Áta fiókközségben a kántor-tanítói állomás üresedésbe jövén, arra f. é. november 17-ig pályázat hirdettetik. A folyamodványok a kerületi esperes és tanfelügyelőhöz intézendők N.-Bólyba. (Pro statione docentis in Áta.)

Az állomás jövedelme: 1. Alkalmas lakás — új épület — mellék gazdasági épületekkel $\frac{3}{4}$ hold házi jó kerttel; 2. 8 $\frac{1}{2}$ hold szántóföld, 5 $\frac{1}{2}$ hold rét, ezek megműveltetése fejében 120 frt o. é. három évi részletben; 3. minden házaspár után 2 nyolczada tiszta buza, 11 itcze bor és 50 kr.; 21 frt ismétlő és vasárnapi oktatásért, 2 öl tűzelőfa. Egy öl iskola fűtésre, ennek megvágásáról valamint az

iskola-fűtésről a község gondoskodik. Nagytemetés után 30 kr., kistemetés 20 kr. és temetési énekért 30 kr.; 4. Az iskola épület, kert és udvarsövényzet, kút jókarban tartása, valamint a meszeltetés a községet terheli; 5. Oktatási nyelv: horvát, magyar és német.

1676

1883

(Pro statione docentis in Sárook.) A lipovai plébániához tartozó Sárook fiókközségben a kántortanítói állomás üresedésbe jövén ennek betöltésére pályázat hirdettetik. A pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodványait f. é. november 27-ig a kerületi tanfelügyelő-séghez Villányba (posta helyben) küldjék. Az oktatási nyelv német.

Ezen állomással a következő jövedék van összekapcsolva.

I. A községtől: két szobából álló lakás tehén és sertésistállóval, udvari kúttal és kis házikerttel. Továbbá 16 $\frac{1}{2}$ mérő kétszeres buza (van jelenleg 33 pár, minden pár után 2 nyolczada); azután 8 $\frac{1}{2}$ mérő zsurmolt kukoricza (egy-egy pár után egy nyolczad.) Azonfelül 5 öl keményfa a község által vágva és hordva. A községbírótól vasárnapi oktatás fejében 15 frt o. é. Minden pár után 50 kr. — A földmunkáltatás fejében minden pártól 40 kr. Minden hétköznapi iskolás után 25 kr. (van 27 gyermek.) Minden temetéstől 33 kr. Azonkívül van 6 hold 8.96 □ jó minőségű szántóföld a tanító által trágyázva és művelve. A kellő malom-fuvarok.

II. a főhercegi uradalomtól: 8 mérő kétszeres buza és 4 fu 20 kr. készpénz.

1677

1883

(Pro statione subdocentis in Diós-Berény.)

A diósberényi altanítói állomásra f. é. november 15-ig pályázni lehet.

Ezen altanítói állomással következő fizetés és kötelezettség van egybekötve: 1. A községtől évi 100 frt; 2. A tanítótól évenként 50 frt; 3. szabad lakás és fűtés; 4. A tanító asztalánál teljes ételmezés. Mosás és világítás nincs. Tartozik az altanító ezen fizetés fejében egy osztályt önállóan tanítani és a kántori teendőkben segédkezni. Megkívántatik továbbá a folyamodóktól, hogy a német nyelvben és orgonálásban jártasak legyenek.

(Personalia)

G a b r i e l H a n n y parochus Faddensis, nominatus est parochus Paksensis.

F r a n c i s c u s G y ö r k ő cooperator, constitutus est administrator Faddensis.

Missi sunt cooperator: C a r o l u s P r i k l e r e Maria-Kéménd ad Báltaszék; G e o r g i u s H o r v á t h e Bükösd ad Kajdaes et inde J o a n n e s B e r e c z k ad Bükösd; L u d o v i c u s R a z g h a e Bogdása ad Maria-Kéménd; R u d o l p h u s K i s s neopr. ad Bogdása.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 30-a Octobris 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

QUINQUE-ECCLESIIIS,
TYPIS LYCEI EPISCOPALIS (C. FESZTL.

Sicut ex Intimato inferius communicato uberius intelligent DD. Parochi, Exc. Ministerium Cultus et publ. Institutionis Commissionibus Administrationalibus intimavit, ut de Scholis Matricas concinnent. Cum media hoc ex fine exmittenda suo huic officio satisfacere, dataque necessaria absque parochorum, docentium et Sedium scholarium adiutorio colligere inque ordinem redigere minime possint: provoco hisce eosdem, ut ad opus hoc perficiendum libenter et prompte concurrant. Tenor Intimati est:

Vallás- és közoktatásügyi magyar királyi ministertől. 34,490. szám. Az 1868. évi XXXVIII., továbbá az 1875. évi XXXII. törvényczikkek végrehajtása okvetlenül megkívánta, hogy a főfelügyelet gyakorlására oly törzskönyv álljon rendelkezésemre, illetőleg a törvényhatósági közigaz. bizottságok rendelkezésére, melyből az iskolák állapota minden irányban tisztán kivehető legyen. (De matricis scholarium.)

Minthogy pedig az 1869. évi, továbbá az 1876. évi intézkedések folytán a teljes eredmény el nem éretett, 1882. évi 20.507. sz. a. kelt elvi elhatározással egyidejűleg arról is értesítém a törvényhatósági közigazgatási bizottságokat, hogy habár a törzskönyv szerkesztésével járó teendők alul nem menthetem is föl, amennyiben az ily nagy munkálat foganatosítására csak közvetlenül a helyszini fölvételek alapján létesíthető, a vele járó terheket az által kívánom enyhíteni, hogy a törzskönyvi űrlapokat tárczám költség rovására állíttatom ki s azokat kellő számú példányokban ingyen bocsájtom a törvényhatóság rendelkezése alá.

Ezen kívül: gondoskodtam arról is egyfelől, hogy az egyöntetű eljárás eszközlésére egyik központi közegem a megye székhelyén megjelenjék s a végrehajtás módozatait a megye alispánjával s a kir. tanfelügyelőkkel megállapítsa és kieszközöltem másfelől, hogy a telekkönyvi hatóságok a szükséges kivonatokat kiadják s hogy minden olyan okmány (kivonatok, a tanító egyéniségét illető keresztlevél sat., továbbá szerződések, díjlevelek stb.), mely az orsz. iskolai törzskönyv adatainak alapul s ezeknek igazolására szolgál, ez esetben bélyeg- és illeték mentességet nyerjen.

Eltekintve a már említett czéltől, s eltekintve az 1874. évi XXV. t. cikkben kifejezettektől, e munkálat rendkívüli fontosságára nézve megemlítendőnek tartom azt, hogy ezen törzslapok alapján szerkesztetnek jövőre az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 148. §-ában érintett évi jelentések s csak a tényleges állapotnak hiven megfelelő adatok fogják lehetővé tenni azt, hogy azon óriási áldozatok, melyeket az iskola fentartók a köznevelés oltárára évenként leraknak, a hazai- s a külföldi érdeklődők előtt teljes fényükben jelenjenek meg: hogy tanuságot tegyenek az igazság mellett.

Maga a munkálat már végrehajtás alatt áll az ország egyes részében és nehogy abban bármely okból s tán félreértő fölfogás következtében- az eljáró közigazgatási közegek gátoltassanak, az I. II. és III. számú törzslap minták kapcsán teljes tisztelettel fölkérem a főt. hatóságot, méltóztassék az egyházi főhatósága alatt levő összes egyházi közegeket és iskolaszékeket az intézkedés kizárólag közművelő-

dési és közhasznú céljáról felvilágosítani s oda utasítani, hogy az, ez ügyben eljáró közigazgatási közegeket kifogás nélkül támogassák s ekként már jó eleve lehetetlenné tenni oly esetet, mely az 1874. évi XXV. t. cz. s annak 8. §-ában kimondott felelősséget vonhatná maga után.

Budapest, 1883. évi november hó 21-én. A minister meghagyásából:
Gönczy Pál, ministeri tanácsos.

2010

1883

(Data statistica more solito concinnanda. Tabellae mittuntur.)

Országos m. kir. statistikai hivatal, 6902/1883. szám. Van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy az 1883. évre vonatkozó népmozgalmi adatok felvételére szolgáló füzeteket az illető lelkészek között leendő kiosztás végett 250 példányban, külön csomagban a mai postával küldöttem meg Nagyméltóságodnak,

Bátor vagyok ennél fogva Nagyméltóságodat tisztelettel felkérni, méltóztassék a kérdéses füzeteknek az illető lelkészi hivatalokhoz leendő mielőbbi szétküldését eszközölni, azok pontos kitöltését a lelkész uraknak meghagyni s őket utasítani, hogy a betöltött füzeteket az illetékes törvényhatóság közegeinek (szolgabíróknak, polgármesternek) minden további sürgetés bevétele nélkül mielőbb, de legfeljebb 1884. évi február végéig közvetlenül küldjék be, honnan azok rendes közigazgatási eljárások, illetőleg megyék szerint rendezve fognak ezen hivatalhoz beterjesztetni.

Ez alkalommal bátor vagyok Nagyméltóságodat az iránt is tisztelettel felkérni, méltóztassék intézkedni, hogy az oly anyaegyházak, melyeknek fiók- és leányegyházai más törvényhatóság területén, vagy más járásban fekszenek, annyi füzetrel láttassanak el, a hány járás területére terjed az illető anyaegyház lelkészkedése, mivel itt a népmozgalmi adatok nem egyházi, hanem közigazgatási, illetve járási beosztás szerint dolgoztatnak fel, továbbá, hogy az anyaegyházhoz tartozó fiók- és leányegyházak, akár fordult elő bennök népmozgalmi adat, akár nem, a füzet czimlapján okvetlenül felsoroltassanak, végül, a mennyiben a megyék háztartását szabályozó 1883. évi 15. t. cz. értelmében számos törvényhatóság járási beosztása és a székhelyek megállapítása 1884. évi január hó 1-től kezdve változást szenvedett, a betöltött füzeteknek az új járási székhelyre, illetőleg szolgabíróshoz leendő beküldése iránt a lelkész urak idejekorán utasíttassanak.

Fogadja kérem Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását. Budapest, 1883. november hó 7-én. Az országos m. kir. statistikai hivatal főnöke Keleti, ministeri tanácsos.

2011

1883

Publicationem menstruam, quae sub titulo „Tájékoztató és Egyházművészeti lap“ inde a pluribus annis non modicum confert ad propagandam litteraturam catholicam levandumque decorem domus Dei, erga preces redactorum optime meritorum Thomae Füßy et Adalberti Czobor, Clero meo libenter commendo. Advolvo pro quovis districtu philyram, quae circa argumentum publicationis et pretium necessaria pandit.

2012

1883

A Bába hitközségben szervezett önálló tanítói állomásra, melylyel azon kötelezettség is össze van kapcsolva, hogy az illető az egyházi teendőikben a kántortanítónak segédkezet nyújtani tartozik, pályázat nyittatik jövő évi január 20-ig. Ezen állomás jövedelme: 200 frt készpénz, 50 frt lakbér, 2 öl puha tűzifa és 18 hold 1200 □ öllel szántóföld, melyet maga műveltet. Tannyelv: magyar. A szabályszerűen felszerelt folyamodványok Tolnára a kerületi tanfelügyelőhöz küldendők.

(Concursus
pro statione
docentis in
Bába)

2013

1883

A bükösdi anyaegyházhoz tartozó dinnye-berki-i kántortanítói állomásra pályázat hirdetik. Jövedelme a következő: 1-ör minden házaspártól $\frac{1}{8}$ buza és $\frac{1}{8}$ rozs (körülbelül 55 mérő), 2 or minden szőlőbirtokos házaspártól 6 itcze bor, körülbelül 10 akó. 3-or minden házaspártól 20 kr. körülbelül 11 frt. 4-er minden iskolás gyermektől 80 kr. körülbelül 20 frt. 5-ör ismétlő oktatásért a községtől 10 frt. 6-or a község által vágva és a lakhoz állítva: 5 öl kemény tűzifa, melyből 3 öl hasáb, 2 öl pedig botfa. 7-er hat hold jó szántóföld és egy hold rét. 8-or féltelek utáni legeltetési jog. Kényelmes lakás két szobával, konyhával, élés kamrával, istállóval, és ehhez jó nagy kert. A tan nyelv magyar. Pályázni szándékozók az egyházközségi tanfelügyelőséghez Szent-Királyra küldjék folyamodványaikat a választás nagyjáig — 1884 évi február 7-ig.

(Concursus
pro statione
docentis in
Dinnye-
Berki.)

2014

1883

A püspök-szent-erzsébeti plébániához tartozó szellői tanítói állomás üresedésbe jöven, arra pályázat nyittatik.

(Concursus
pro statione
docentis in
Szellő)

Ezen állomással egybekötött jövedelmek a következők: 1.) kényelmes szép lakás, k. b. 500 □ öl házi kerttel és ugyanannyi belsőtelekkel. — 2.) egy 1000 □ öles annyi mint 1 hold szántóföld; egy darab k. b. 300 □ öles és ezt a község szántja; és egy db. vagy 100 □ öles kenderes. 3.) egy összesen 3 szekér takarmányt termő rét, melyről a terményt a község hordja haza. 4.) egy két kapás (110 sor) jó karban levő szőlő, és egy 12 holdas legelő, melynek bérlete 40 frt. Stóla illeték k. b. 5. frt. 5.) minden házaspár után $\frac{1}{8}$ gabona annyi mint 24 mérő és esetleg ezen felül még 12 mérő, 5 itcze bor, mintegy 7 akó, és 40 kr. mintegy 40 frt, vasárnapi iskolapénz 21 frt, végre 7 öl fa a püspöki urodalomtól, melyet a község vág és hord.

Pályázati határidőül és választási napul jövő évi január 27-ike tűzetik ki. Tan nyelv magyar és német; a kellőleg felszerelt folyamodványok a kerületi tanfelügyelőhöz küldendők Berkesdre.

2015

1883

A felső-mindszenti plébániához tartozó gyümölcsényi kántortanítói állomásra jövő évi január 20-ig pályázat hirdetik. Évi jövedelme: 1.) 20 mérő buza és 5 for. 20 kr. lélekpenz a telkes gazdaktól. 2.) 6 akó bor. 3.) kisház- és zsel-

(Concursus
pro statione
docentis in
Gyümölcsényi.)

lérektől 6 for. 50 krt. összesen. 4.) A község erdejéből 4 öl tüzelőfa. 5.) a köznapi tanításért tandij: 9 frt 60 kr. 6.) vasárnapi tanításért 15 frt. 7.) A hitközségtől 12 hold föld haszonélvezetül.

Folyamodók kellően felszerelt folyamodványaikat a kerületi tanfelügyelőséghez küldjék Magyar-Székre.

2016

1883

(Concursus
pro statione
docentis in
Nagy-Kozár.)

A nagy-kozári fiók-egyházbeli, róm. kath. jellegű kántortanítói állomás üresedésbe jöven, erre pályázat nyittatik. Ezen állomás évi jövedéke: a) két szobából álló lakás $\frac{1}{8}$ holdnyi házikerttel. b) minden házaspár — 158 — $\frac{1}{4}$ mérő gabona, fele buza, fele rozs, félnegyed mérő szemes kukoricza, 5 itcze bor és 20 kr. c) vasárnapi oktatásért 21 frt és minden köznapi tanuló után 40 kr. d) 9 hold szántóföld és fél hold rét, mind a tanító által művelve. e) 5 öl kemény tüzelő fa, a község által vágva és behordva, amelyből az iskola is fűttetik. f) stóla illeték mintegy 8 frt. g) 4 ingyenfuvar Pécsre. Tannyelv horvát, német, magyar. A kérvények a kerületi tanfelügyelőséghez Kővágó-Szőlősrre intézendők, jövő évi január 20-ig.

2084

1883

(Concursus
pro statione
docentis in
Egerszeg.)

A saásdi anyaegyházhoz tartozó Egerszeg fiókközségi tanító-állomásra ezen-
nel pályázat hirdettetik.

Az állomás jövedelme következő: két szobából álló tisztességes lakás, konyha, élestár és pinczével. Az udvaron istálló, ólak és kut. — Fél holdnyi házi kert. — Minden pár fizet: egy 8-ados buzát és ugyanannyi rozsot; pásztorok csupán egy 8-ados kétszerest, mintegy 35 mérő; továbbá 20 kr. lélekpénzt mintegy 14 ft; minden szőlőbirtokos pár 6 itcze bort mintegy 6 akó, Saját használatára kap a tanító udvarára szállítva 3 öl hasábfát, melyet a hitközség fel is aprit. — Tandij: minden köznapi tanköteles után 50 kr. ismétlő után 20 kr. mintegy 17 frt. Saját művelésére 5 hold szántóföldet és fél hold kenderföldet, 1 hold rétet, melyről a hitközség a szénát és sarjut kaszálja, gyűjti és behordja. A tanító udvaráról a trágyát a tanítói földekre évenként kihordja a hitközség. Szükséges malomfuvarokról, ugy az iskola-fűtéshez szükséges fáról a hitközség gondoskodik. Stolaris jövedelem mintegy 5 frt. Tannyelv magyar. Folyamodók kellően felszerelt folyamodványukat 1884. évi január 15-ig a kerületi tanfelügyelőhöz küldjék Magyar-Székre.

(Personalia.) Aloysius Döbrössy nominatus est parochus Faddensis. Stephanus Kiss cooperator Tamásiensis nominatus est parochus Kónyiensis. Adolphus Wagner Curatus Tengődensis praesentatus est pro beneficio Szent-Iván. Franciscus Bencze cooperator Gyula-Jovánczaensis missus est ad Tamási.

Datum Quinque-Ecclesiis die 25-a Decembris 1883.

Ferdinandus, m. p.
Episcopus.

QUINQUE-ECCLESIIS,
TYPIS LYCEI EPISCOPALIS (C. FESZTL.)